

ဓမ္မပဒ လေ့လာသုံးသပ်ချက်များ

ဦးကို

ဒေါ်ခင်သိန်း(၁)

ဦးကျော်ရှိန်

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန
ကမ္ဘာအေးဘုရားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

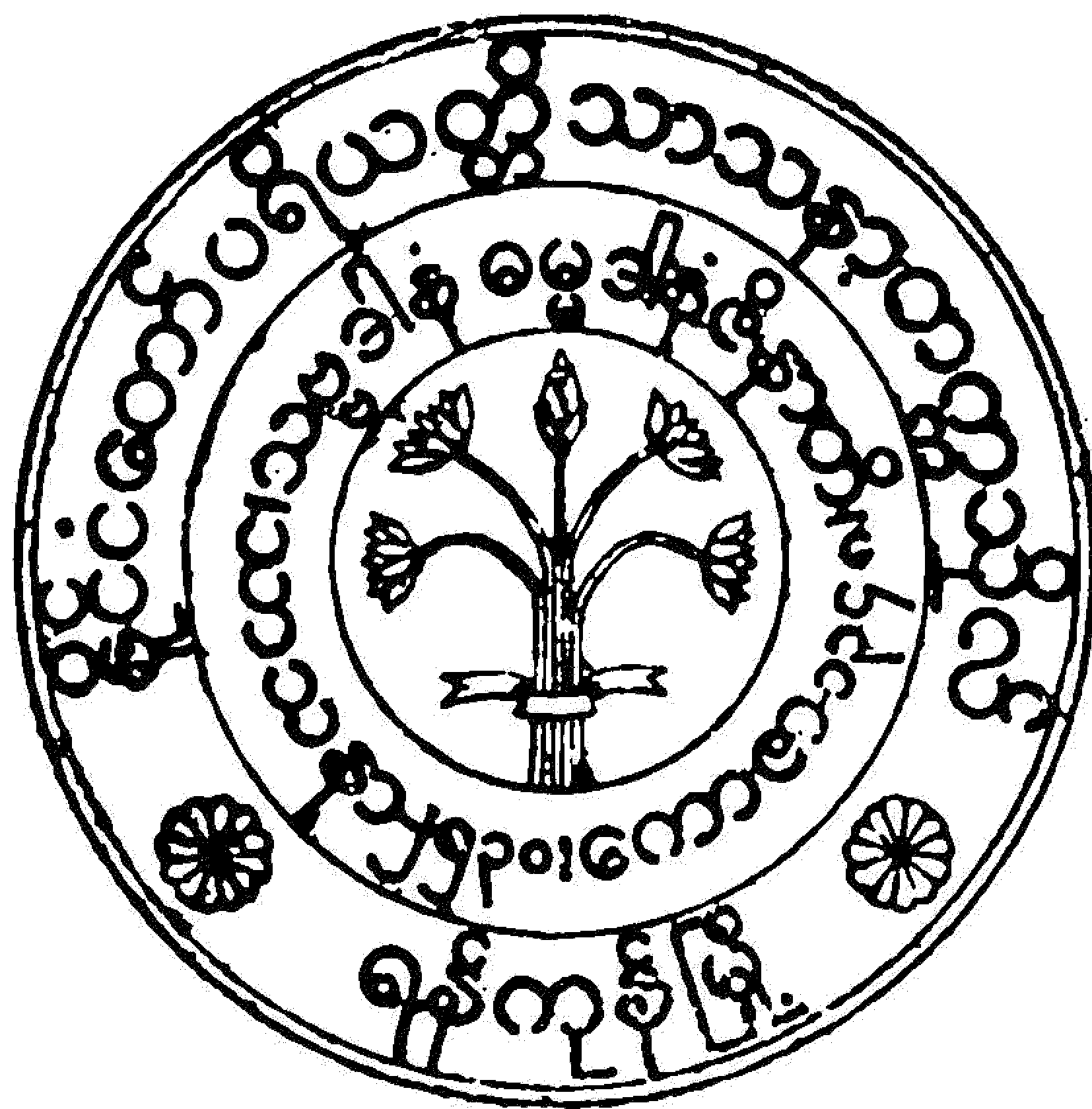
သာသနာ-၂၅၄၃၊ ကောဇာ-၁၃၆၁ ခရစ်-၁၉၉၉

ဓမ္မပဒ လေ့လာသုံးသပ်ချက်များ

ဦးကို

ဒေါ်ခင်သိန်း(၁)

ဦးကျော်ရှိန်

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

ကမ္ဘာအေးဘုရားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

သာသနာ-၂၅၄၃ ကောဇာ-၁၃၆၁ ခရစ်-၁၉၉၉

ပထမအကြိမ် • ၁၉၉၉-ခုနှစ်
အုပ်စု • ၂၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးဘုရားလမ်း၊ သာသနာ
ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာတော် ထွန်းကား
ပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးထင်မျိုး၊
မှတ်ပုံ တင်အမှတ် ၁၁/၉၄(၁)မှ ထုတ်ဝေ
သည်။

ပုံနှိပ်သူ

ဦးကျော်ဌေး(မြ-၀၂၇၇၃)၊ ရွှေဇင်ကျော်ပုံနှိပ်
တိုက်၊ အမှတ် ၁၅၁၊ ၃၄-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
(ဖုန်း--၂၄၃၂၇၉)တွင် အဖုံးနှင့်အတွင်းစာသား
များကို ရိုက်နှိပ်သည်။

မာတိကာ

- ❑ ဓမ္မပဒနိဒါန်း: ၁
ဦးကို
(ပါဠိကထိက၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး)
- ❑ ဓမ္မပဒ မူကွဲများ: ၄၅
ဒေါ်ခင်သိန်း(၁)
(ပါဠိဌာနမှူး၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)
- ❑ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း: ၁၁၇
ဦးကျော်ရှိန် (ပါဠိဌာနမှူး၊ မော်လမြိုင်ကောလိပ်)

ဓမ္မပဒနိဒါန်း

ဦးကို

(ပါဠိကထိက၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံ တက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး)

ဓမ္မပဒနိဒါန်း

ပါဠိတော် သုတ္တ ပိဋကနိကာယ်ငါးရပ်အနက် ပဉ္စမ
နိကာယ်ဖြစ်သော ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် ကျမ်းပေါင်း
တစ်ဆယ့်ငါးကျမ်း ပါဝင်သည်ဖြစ်ရာ “ဓမ္မပဒ”သည်
ယင်းကျမ်းတို့အနက် ဒုတိယမြောက်ကျမ်း ဖြစ်လေသည်။
ဘုရားဟော ဂါထာညွန့်ပေါင်းကျမ်းဖြစ်၍ ဂါထာပေါင်း
၄၂၃ ပုဒ် ပါဝင်၏။ ဝဂ်အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ၂၆ ဝဂ်
ရှိသဖြင့် အကြမ်းဖျင်းအနေနှင့် ဝဂ်တစ်ဝဂ်တစ်ဝဂ်လျှင်
ဂါထာပုဒ်ရေ ၁၆ ပုဒ်ခန့်သာ ရှိနိုင်ပေမည်။ သို့သော်
ဝဂ်တိုင်းတွင် ပုဒ်ရေ အညီအမျှခွဲဝေထားသည် မဟုတ်
သောကြောင့် ဂါထာပုဒ်ရေ အနည်းဆုံးဖြစ်သော အရဟန္တ
ဝဂ်၊ အတ္တဝဂ်တို့၌ ဆယ်ပုဒ်စီ တွေ့ရလျက် အများဆုံး
ဂါထာပုဒ်ရေကိုမူ ဗြာဟ္မဏ ဝဂ်တွင် ၄၁ ပုဒ်တွေ့ရပြန်၏။
ကျန်ဝဂ်တို့တွင် အနည်းဆုံး ပုဒ်ရေ ၁၁ ပုဒ်မှ အများဆုံး

၂၆ ပုဒ်ရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဤသည်ကား ဓမ္မပဒ၏ အပိုင်းအခြား အစီအစဉ် အကျဉ်းပင်တည်း။

“ဓမ္မပဒ”ဟူသည်

ဓမ္မပဒဟူသည် အဘယ်နည်း။ အဘယ်သဘောကို ရည်၍ ကျမ်း၏ခေါင်းစဉ်ကို “ဓမ္မပဒ”ဟု ခေါ်တွင်အပ်ပါ သနည်းဟူ၍ ပညာရှင်တို့ အနည်းနည်း ကြံဆတွေးခေါ် ကြပေသည်။ “ဓမ္မ”ဟူသည်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ဝန်း သလို “ပဒ”ဟူသော ဝေါဟာရ၏ ဆိုလိုရင်းကလည်း ထွေပြားလေရာ သမာသ်ပုဒ် ဆိုလိုချက်သည် ထိုသို့ ဤသို့ ပညာရှင်တို့ အမျိုးမျိုး ဉာဏ်ကစားဖွယ် အကြောင်း တစ်ရပ် ဖြစ်လာတော့၏။

“ဓမ္မ”၏ အနက်ရင်းသည် “ဆောင်ခြင်း၊ မှတ်သား ခြင်း”ဖြစ်လေရာ ထိုမှတစ်ဆင့် “ဆောင်အပ် မှတ်သား အပ်သော တရားဒေသနာတော်” “သစ္စာတရား”ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆင့်ပွားလာပြန်လေသည်။ “ကုသိုလ် တရား၊ ပရိယတ္တိတရား၊ ကျေးဇူးတရား၊ ပရမတ္ထသဘော တရား”ဟူ၍လည်း ကြံဆ ပြန်ဆိုကြသေးသည်။ ‘ကျင့် ဝတ်ကျင့်စဉ်၊ ကျင့်အပ်သောတရား’ဟူ၍လည်း ပြန်ဆိုနိုင် ဖွယ်ရှိ၏။ တစ်ဖန် “ပဒ”၏ ဆိုလိုရင်းကို ရှာကြံပြန်သော အခါ “ခြေ၊ ခြေရာ၊ ခြေလှမ်းသွားရာလမ်း၊ အကြောင်း၊

အဖို့၊ အစု၊ ပုဒ်၊ ဝစန” စသည်အားဖြင့် အနည်းနည်း အဖုံဖုံ အနက်ရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်လေရာ “ဓမ္မပဒ” ဟူသည် “ဒေသနာတရားအခြေခံ”၊ “တရားလမ်းစဉ်”၊ “တရားတော်၏ခြေလှမ်း”၊ “အမှန်တရားခြေလှမ်း”၊ “တရားတော်၏ အကြောင်းရင်းအုတ်မြစ်”၊ “သစ္စာတရားလမ်းကြောင်း” စသည်ဖြင့် အကြောင်းသင့် ယုတ္တိတန်သလို အမျိုးမျိုး ပြန်ဆိုနိုင်ဖွယ် ရှိလေသည်။ မည်သို့ပြန်ဆိုခြင်းသည် အသင့်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်ဟူ၍ ကား ဆုံးဖြတ်ရန် ခဲယဉ်းလှ၏။ သို့သော် ယခု ဆက်လက်ဖော်ပြအံ့သော ဓမ္မပဒကျမ်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအချက်တို့သည် ယင်းကျမ်းခေါင်းစဉ် ဝေါဟာရ၏ အနက်သဘော အတိအကျကို ရွေးနုတ်ဆုံးဖြတ်ရန် အထောက်အကူ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဝဂ်များ

မြတ်စွာဘုရား ဟောမိန့်ကျူးရင့်တော်မူသော ဂါထာတို့ကို ပေါင်းစုပြဆိုရာဖြစ်သော ဓမ္မပဒကျမ်း၌ ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း ယင်းဂါထာတို့ကို အကြောင်းချင်း ဆက်စပ်တိုက်ဆိုင်သလို စု၍စု၍ ယမကဝဂ်၊ အပ္ပမာဒဝဂ်၊ စိတ္တဝဂ်၊ ပုပ္ဖဝဂ် စသည် အားဖြင့် ဝဂ္ဂ(အစု)ပေါင်း ၂၆ ဝဂ်အထိ ခွဲ၍ ကန့်၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

“ယမက”ဟူသည် “အစုံ”ကို ဆိုလို၏။ အကောင်းနှင့် အဆိုး၊ အကျိုးနှင့် အပြစ်၊ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်၊ မေတ္တာနှင့် ရန်ငြိုးစသည်တို့သည် ယမကဝဂ်၌ နှိုင်းဖက်သုံးသပ်ထားသော အစုံယမိုက်သဘောတရားများ ဖြစ်ပေသည်။

မမေ့မလျော့ မပေါ့ဆခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖို့ အခြေခံဖြစ်ကြောင်း၊ ပညာရှိအတွက် ထကြွလုံ့လသည် သံသရာ ရေပြင်ကျယ်၌ မှီရာကျွန်းသဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း စသည်တို့ကို အပ္ပမာဒဝဂ်က လင်းထားသည်။

စိတ်၏ပင်ကိုသည် တည်ငြိမ်မှု မရှိကြောင်း၊ စိတ်ကို ထိန်းချုပ်အောင်နိုင်သူတို့သည်သာ ပညာရှင်များ မည်ကြောင်းနှင့် စိတ်ကိုပိုင်နိုင်မှသာ နိဗ္ဗာန်ထုတ်ချောက်ရောက်နိုင်ကြောင်းတို့ကို စိတ္တဝဂ်လာ ဒေသနာတို့မှ သိရပေသည်။

ပုပ္ဖဝဂ်သည်ကား ပန်းကိုပုံခိုင်း ပမာနှိုင်း၍ သိအပ်ဖွယ်ရာ သြဝါဒကထာတို့ကို ဖော်ပြထားသည့်ကဏ္ဍ ဖြစ်ချေသည်။ ဝဋ်သုံးပါးသည် သံသရာနှင့် မပြတ်အောင် ဆွဲဆောင်တတ်သော မာရ်နတ်နှင့် ပန်းခိုင်နှင့် အလားတူ၏။ ပန်းဝတ်ရည်ကို စုပ်ယူသည့် ပျားပိတုန်းသည် ပန်း၏အဆင်းအနံ့ကို မပျက်စီးစေသကဲ့သို့ ရဟန်းသည် ဆွမ်းဒါယကာတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို မပျက်စေသင့်၊

ပန်းနံ့သည် လေညာသို့ မသွားသော်လည်း သူတော်
ကောင်း၏ ဂုဏ်သတင်းသည်မူ အရပ်မျက်နှာအားလုံးသို့
ပျံ့နှံ့ကြိုင်လှိုင်၏ စသော ပန်းတရားတို့သည် ပုပ္ဖဝင်္ဂလာ
သင်ခန်းစာများပေတည်း။

ဗာလဝင်္ဂတွင် လူမိုက်တို့အဖို့ သံသရာခရီးသည်
ရှည်၏။ ဥစ္စာရွှေငွေကို စွဲလမ်းမှုအားကောင်း၏။ မိမိ
အမှားကို မမြင်တတ်။ ယောက်မသည် ဟင်းနှင့်
အများဆုံး ဆက်ဆံရပါသော်လည်း ဟင်း၏အရသာကို
မသိသကဲ့သို့ လူမိုက်သည် ပညာရှိတို့နှင့် နှီးနှောဆက်ဆံ
ခွင့် သာသော်လည်း “ဓမ္မရသ”ကို မခံစားရကြောင်း
စသည်ဖြင့် လူမိုက်တို့၏ အပြစ်ကို အနည်းနည်း ပြဆို
ထားလေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ပဏ္ဍိတဟူသည် အဘယ်နည်း။ ပါပ
အကုသိုလ်ဆိုးကျိုး မည်မျှကြီးမားသနည်း။ အိုခြင်းတရား၊
အတ္တဟူသည်၏ အနက်သဘော၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဝိသေသ
ဂုဏ်ကျေးဇူးများ စသော သိကောင်းဖွယ်ရာ အဖြာဖြာ
တို့ကို ဝက်အစုပေါင်း ၂၆ စုခွဲခြားကာ ဓမ္မပဒကျမ်းတွင်
ပြဆိုထားပေသည်။

သို့သော် ထိုမျှအထိ အကြောင်းခြင်းရာ စုံလင်ထွေပြား
လှသော်လည်း ဓမ္မပဒကျမ်းသည် သိရှိမှတ်သားဖို့ ခဲယဉ်း
အောင် ကျယ်ဝန်းလွန်းသည် မဟုတ်ဘဲ သိသင့်သိထိုက်

သည်တို့ကို တိုတိုတုတ်တုတ် လိုရင်းချုပ်လျက် ဂါထာချည်း သက်သက်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အကျယ် မချဲ့ထွင်ဘဲ သိစေလိုသည့် အချက်တို့ကို အကွက်ကျကျ စကားလွယ်လွယ်နှင့် တိုက်ရိုက်ဖော်ထုတ် နိုင်ခြင်းသည် ဓမ္မပဒ၏ ဝိသေသထူးတစ်ရပ် ဖြစ်လေသည်။

ဓမ္မပဒနှင့် အခြားပိဋကတ်ကျမ်းများ

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာတို့၌ ပါရှိသော အချက်အလက်တို့ကို အခြားပိဋကတ်တော်ဝင် ကျမ်းများ၌လည်း မည်သို့ ထပ်ဆင့် တွေ့ရှိရပါသနည်းဟု ဆက်စပ်လေ့လာသောအခါ

- (က) ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကဏ်၊ စတုတ္ထပါရာဇိက၊ ဝဂ္ဂမုဒါ တိရိယဘိက္ခု ဝတ္ထုတွင် ဓမ္မပဒနိရယဝဂ် ဂါထာအမှတ် ၃၀၇ ကိုလည်းကောင်း၊
- (ခ) ဒီဃနိကာယ်၊ မဟာဝဂ်ကျမ်းလာ မဟာပဒါနသုတ်တွင် ဓမ္မပဒဗုဒ္ဓဝဂ် ဂါထာ ၁၈၃၊ ၁၈၄၊ ၁၈၅ တို့ကိုလည်းကောင်း၊
- (ဂ) မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ဝါသေဋ္ဌသုတ်တွင် ဗြာဟ္မဏဝဂ် ဂါထာ ၃၉၆ မှ ၄၂၃ အထိကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ဖန် ဥပရိပဏ္ဏာသ ဥပက္ကိလေသသုတ်

တွင် ဓမ္မပဒ ယမကဝဂ် ၃၊ ၄၊ ၅ တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊

(ဃ) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ ပဌမဘာဂ၊ အာနန္ဒဝဂ်၊ ဂန္ဓဇာတ
သုတ်တွင် ဓမ္မပဒပုပ္ဖဝဂ်၊ ဂါထာအမှတ် ၅၄ နှင့်
တတိယဘာဂ၊ ပစ္စောရောဟဏိဝဂ်၊ သင်္ဂါရဝသုတ်၊
ဇာဏုဿောဏိဝဂ်၊ သင်္ဂါရဝသုတ်တို့တွင် ဓမ္မပဒ
ပဏ္ဍိတဝဂ် ဂါထာအမှတ် ၈၇၊ ၈၈၊ ၈၉ တို့ကို
လည်းကောင်း၊ တစ်ဖန် ထပ်လောင်း ဖတ်မှတ်ရပေ
သည်။ အလားတူ အသေးစိတ် ရှာဖွေလျှင်လည်း
ထိုကဲ့သို့ ပိဋကတ်ကျမ်းအစောင်စောင်တို့၌ ဓမ္မပဒ
ဂါထာတို့ကို ထပ်လောင်းတွေ့ရှိဖွယ် ရှိပေသေး၏။
သို့ဖြစ်လေရာ ဓမ္မပဒဂါထာတို့သည် များသောအား
ဖြင့် အခြားအခြား ပိဋကတ်ကျမ်း မြောက်မြားစွာ
တို့မှ ဂါထာတို့ကို ကောင်းနိုးရာရာ ရွေးချယ်စုပေါင်း
ထားသည့် ဂါထာများ ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် မှားအံ့
မထင်မိပေ။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ဓမ္မပဒကျမ်းသည်
အမှတ်သားထိုက်ဆုံး ဘုရားဟော ဂါထာတို့ကို
အခြားကျမ်းအစောင်စောင်တို့မှ ရွေးနုတ် ပေါင်းစု
ထားသော ဂါထာညွန့်ပေါင်းကျမ်းတစ်ဆူဟု ဆို
လောက်သည်။

ဓမ္မပဒ စာမူကွဲများ

တစ်ဖန် ဓမ္မပဒကျမ်းကို ပါဠိတော် ပိဋကတ်၏ ခုဒ္ဒက နိကာယ်ဝင် ဒုတိယကျမ်းအဖြစ် အသိများသော် လည်း အခြားစာမူကွဲများလည်း ရှိသေးကြောင်း သတိပြု ကြရပေမည်။ သိရှိရသမျှ ဓမ္မပဒစာမူငါးစောင်တို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ အထက်ဖော်ပြရာပါ ပါဠိတော်ဝင်ဓမ္မပဒ
- ၂။ ပြာကတဓမ္မပဒ(ဂန္ဓာရီဓမ္မပဒ)
- ၃။ ပြာကတနောသော သက္ကတပျက် (မိဿကသက္ကတ) ဖြင့် ပြုစုထားသည့်ဓမ္မပဒ (ယင်းကျမ်းကို ယခုလက်ရှိ တရုတ်ဘာသာဓမ္မပဒဟု ဆိုရမည့် Fa-Kheu-King ကျမ်း၏ မူရင်းဟု ယူဆဖွယ်ရှိ၏။)
- ၄။ သက္ကတဓမ္မပဒ (ယင်းစာမူတွင် တရုတ်ဘာသာ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကျမ်းဟု ဆိုရမည့် Chuh-Yau-King ကျမ်း၏ မူရင်းအစိတ်အပိုင်းနှင့် “ဥဒါနဝရ်ဂ” မည်သော သက္ကတဓမ္မပဒလာ ဂါထာများ ပါဝင် သည်။)
- ၅။ အထက်ဖော်ပြရာပါ Fa-Kheu-King မည်သော တရုတ် ဘာသာပြန် ဓမ္မပဒ (ယင်းမူကို ဆယ်မျှ ယယ်ဗီး^၁က အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားသည်။)

၁။ Beal, Samuel

၎င်းစာမူ အစောင်စောင်တို့အနက် ပါဠိဓမ္မပဒကိုသာ အသိများ၏။ ပါဠိဓမ္မပဒသည် အစုံလင်ဆုံးလည်းဖြစ်၏။ ပြာကတဓမ္မပဒ (ဂန္ဓာရီဓမ္မပဒ)ကို အာရှအလယ်ပိုင်း ခိုတန်နယ်ဒေသတွင် ခရောဠီအက္ခရာနှင့် သုတေသီတို့ တွေ့ရ၏။ မစုံလင်လှပေ။ ပြာကတနောသော မိဿက သက္ကတနှင့် ယခင်ရှိခဲ့သည့် ဓမ္မပဒစာမူကိုကား ယခုအချိန် တွင် မတွေ့ရသေးပေ။ သို့သော် ၎င်းမိဿကသက္ကတမူကို Chuh-Yau-King တရုတ်ဘာသာ ဓမ္မပဒကို ပြုစုသော ပညာရှင်က မိမိပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားချက်ကို ထောက်ချင့်၍သာ သိရ၏။ Chuh-Yau-King ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဥဒါနဝရ်ဂ”မည်သော အခြားသက္ကတ ဓမ္မပဒကျမ်းတစ်စောင်ကိုလည်း ထည့်သွင်းပြန်ဆိုခဲ့သည် ဟု ဗီးက ယူဆသည်။

ဓမ္မပဒပါဠိမူနှင့် အခြားသော အထက်ဖော်ပြရာပါမူ တို့ကို ညှိနှိုင်းလေ့လာသောအခါ တူညီချက်များရှိသလို ကွဲလွဲချက်များလည်းရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။ ကာလဒေသ ကွဲပြားမှု၊ သုံးနှုန်းသည့်ဘာသာ မတူညီမှု၊ ကျမ်းပြုစု ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဘော်ချင်း မတိုက်ဆိုင်မှု၊ တွေ့ရှိချက်များ မပြည့်စုံမှု၊ နောက်ဖြည့်အပိုင်းများ ရောစွက်မှု စသော အကြောင်းကြောင်းတို့ကြောင့် စာမူတို့ တိုက်ဆိုင်တူညီ ခြင်းထက် ကွဲလွဲခြင်းတို့က သာလွန်နေသည်မှာ အံ့ဖွယ်

မဟုတ်ပါပေ။

ဓမ္မပဒ၏ ကျေးဇူးဂုဏ်

ပါဠိတော်ဓမ္မပဒကို တစ်ဝက်ပြီးတစ်ဝက် အစုံအစေ့ လေ့လာပါက လူမှုရေးနှင့်တကွ ကိုယ်ကျင့်သီလမြှင့်တင် ရေးအပြင် သူတော်စင်တို့၏ ကျင့်ထုံးကို နည်းခံမှတ်သား ရသည်သာမက နိဗ္ဗာန်ဆုကို ပန်ချေပေးနိုင်သည်အထိ ဓမ္မအသိ ကြွယ်ဝရေးကို ပြည့်စုံစွမ်းသော ကျေးဇူးဂုဏ် အပေါင်းနှင့် ပြည့်ဝလျက်ရှိ၏။ အောက်ပါအတိုင်း ထပ်လောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်လေသည်။

(က) လူမှုရေးရာ။ ။ လူတို့အချင်းချင်း ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရာ၌ ပေါင်းဖော်သင့်သူကို ပေါင်းဖော်၍ မပေါင်း ဖော်သင့်သူကို ရှောင်ရှားခြင်းသည် လူမှုရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အဓိကလိုအပ်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သောကြောင့် “ယုတ်မာ သော မိတ်ဆွေတို့ကို မဆည်းကပ်ရာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို ဆည်းကပ်ရာ၏။”^၁ ဟု မိန့်မြွက် ဆုံးမထားခြင်းသည် လူမှုရေးရာအတွက် သော့ချက်လမ်းညွှန်ဖြစ်သော နိတိ လမ်းညွှန်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေတော့၏။ ပုထုဇဉ်မှန်သမျှသည် မိမိတို့ အကျိုးစီးပွားကို လက်မလွှတ်နိုင်ကြကုန်။ မိမိတို့

ကောင်းကျိုးသုခကို ရှာကြံသူချည်း ဖြစ်ကြ၏။ သို့ဖြစ်လေရာ ပုထုဇဉ်တိုင်း ကိုယ့်အကျိုး ကိုယ့်စီးပွားကို ရှာခွင့်ရှိကြောင်း သိသာထင်ရှားစိမ့်သောငှာ “မိမိအကျိုးစီးပွားကို သိ၍ မိမိအကျိုးစီးပွားကို တိုးပွားအောင် လေ့ကျက်အားထုတ်ရာ၏” ဟု တိုက်တွန်းခွင့်ပြု၏။ သို့သော် မိမိအကျိုးစီးပွားကို ရှာကြံအားထုတ်စဉ် သူတစ်ပါး၏ အကျိုးကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းကိုမူ သတိကြီးစွာနှင့် ရှောင်ရှားရပေမည်။ ထို့ကြောင့် “ပညာရှိမည်သည် မိမိအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ မကောင်းမှုကိုမပြု၊ မကောင်းမှုဖြင့် သားသမီး၊ ဥစ္စာ၊ တိုင်းပြည်ကို အလိုမရှိရာ။ မတရားမှုဖြင့် မိမိ၏ ပြည့်စုံမှုကို အလိုမရှိရာ” ဟူ၍ မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် သူတစ်ပါးအကျိုးကို ဖျက်တတ်သော လူ့သဘာဝကို အလေးအနက် ဝေဖန်ရှုတ်ချထားလေသည်။

(ခ) ကိုယ်ကျင့်သီလ မြှင့်တင်ရေး။ ။ ဓမ္မအသိနှင့် တရားစောင့်စည်းမှုတို့သည် ဒွန်တွဲနေရမည်သာ ဖြစ်၏။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တရားဓမ္မကို သိကားသိ၏။ ဟောကား ဟော၏။ ကိုယ်တိုင်လိုက်နာကျင့်သုံးမှုကား မရှိကြကုန်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုရည်လျက် “အဆင်းသာရှိ၍

အနံ့မရှိသော တင့်တယ်လှပသော(ပေါက်ပွင့်စသော) ပန်းသည် ပန်ဆင်သူအား အနံ့တည်းဟူသော အကျိုးကို မဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ကောင်းစွာဟောကြားတော်မူ အပ်သော ပိဋကတ်စကားတော်သည် မလိုက်နာ မကျင့် သုံးသူအား အကျိုးမဆောင်နိုင်” ကြောင်းကို ပြဆိုပြီး နောက် သိလည်းသိ၊ ဟောလည်းဟော၊ ဟောသည့် အတိုင်းလည်း ကျင့်ကြံအားထုတ်သူကိုမူ အဆင်းအနံ့ ပြည့်စုံ၍ တင့်တယ်လှပသော စပယ် စကား စသော ပန်းနှင့်နှိုင်းကာ ကိုယ်ကျင့်သီလ၏ ပဓာနကျပုံကို လင်းထားပြန်သည်။^၁ တစ်ဖန် စန္ဒကူး၊ တောင်ဇလပ်၊ ကြာညို၊ မြတ်လေးပန်းတို့ ကြိုင်လှိုင်သည်ထက် သီလ၏ အနံ့သည် လွန်ကွဲ သင်းပျံ့ကြောင်း^၂ သီလကို မမေ့မလျော့ ပိုင်နိုင်ထိန်းသိမ်းသဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သော သူ၏ သွားရာလမ်းကြောင်းကို မာရ်နတ်သည်ပင် မတွေ့ နိုင်ကြောင်း^၃တို့ကို ဖော်ပြ၍ သီလ၏ကျေးဇူးဂုဏ်ကို ပေါ်ထင်စေပြန်လေသည်။

(ဂ) သူတော်စင်တို့ကျင့်ထုံး။ ။ စိတ္တဝဂ်တွင် စိတ်၏ ပင်ကိုသဘာဝ မတည်ငြိမ်ပုံ^၄။ သို့ဖြင့် နှိမ်နင်းရန်

၁။ ဂါထာအမှတ် ၅၁။ ၃။ ဂါထာအမှတ် ၅၅၊ ၅၆ ၅။ ဂါထာအမှတ် ၃၄။

၂။ ဂါထာအမှတ် ၅၂။ ၄။ ဂါထာအမှတ် ၅၇။

ခဲယဉ်း၍ လျင်မြန်သောသဘောရှိသော အလိုရှိရာအာရုံ၌ ကျလေ့ရှိသော စိတ်ကို^၁ချုပ်ထိန်းလျက် “သစ်ရွှေသမား သည် သစ်ကို လိုတိုင်းရအောင် ရွှေသကဲ့သို့ ကောင်းသော အကျင့်ရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမကုန်၏”^၂ ဟူ၍ သူတော်စင်တို့၏ ကျင့်စဉ်ကျင့်ထုံးကို ပြဆိုထားပြန်လေသည်။ သူတော်စင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အပြစ်ကို ဖော်ပြဆုံးမလေ့ရှိသဖြင့် မြှုပ်ထားသောရွှေအိုးကို ပြညွှန်ပြောကြားလေ့ရှိသောသူ ကဲ့သို့ ဆည်းကပ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များပေတည်း။^၃ ယင်းသူတော်စင်တို့သည် မသူတော်ကို မချစ် မနှစ်သက် သော်လည်း မဓာနမထား၊ ကောင်းမှုကို တိုက်တွန်း၊ မကောင်းမှုကို မြစ်တားဆုံးမ၏^၄။ သို့ဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လည်း ဓမ္မလမ်းစဉ်မှ မသွေဖည်ဘဲ တစ်ပါးသူတို့အား လည်း မကောင်းစွန့်ခွာကောင်းရာကျင့်သုံးစေဖို့ အားထုတ် သော အကျိုးဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို မပြတ် ဆည်းကပ် အားထား ထိုက်သည်သာတည်း။^၅ စသည်ဖြင့် သူတော်စင် တို့၏ ကျင့်ထုံးကျင့်စဉ်ကိုလည်း မှတ်သားရသေး၏။

၁။ ဂါထာအမှတ် ၃၅။ ၂။ ဂါထာအမှတ် ၇၆။ ၅။ ဂါထာအမှတ် ၇၈။
 ၂။ ဂါထာအမှတ် ၁၄၅။ ၄။ ဂါထာအမှတ် ၇၇။

(ဃ) ဓမ္မအသိကြွယ်ဝရေး။ ။ ဓမ္မပဒဟူသော ခေါင်းစဉ်နှင့်အညီ ဤကျမ်းလာ ဂါထာတိုင်းပင် တရား ဓမ္မ၏ အခြေခံသဘောတို့ကို တစ်နည်းနည်း ဖော်ပြသည် ချည်းဖြစ်သဖြင့် ဓမ္မအသိကြွယ်ဝရေးကို ရှေးရှုထောက်ကာ ကြသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် လိုရင်းသက်သက် ကောက်နုတ်ချက်အချို့ကိုသာ ဖော်ပြရပါမူ ဓမ္မရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် ကမ္မဝါဒ၏သဘောကို အလေးအနက် ဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ အကုသိုလ် ရေး ကုသိုလ်ရေးတို့၌ စိတ်သည်သာ ပဓာနဖြစ်သော ကြောင့် စိတ်ဖြင့် ပြုမှားမှုသည် ပြုသူ၏နောက်သို့ “လှည်းဘီးသည် ဝန်ဆောင်နွား၏ ခြေရာသို့ အစဉ်လိုက် ဘိသကဲ့သို့” လိုက်တတ်သလို ကုသိုလ်ရေးတွင်လည်း စိတ်နှင့်ကြံမိသော ကောင်းမှုကံသည် ကုသိုလ်ရှင်၏ နောက်သို့ ဘဝဆက်တိုင်း “အရိပ်သည် လူကိုမစွန့်မူ၍ အစဉ်လိုက်ကာ” အကျိုးပြုတတ်မြဲဖြစ်ကြောင်း^၁ သိမြင် လွယ်သော အနှိုင်းအခိုင်းတို့ဖြင့် ရှင်းပြထားလေသည်။ မကောင်းမှုကို ပြုမိသောသူသည် ဘဝဆက်တိုင်း စိုးရိမ် ပင်ပန်းရသလို^၂ ကောင်းမှုကုသိုလ်ရှင်သည်သော်ကား သံသရာတစ်ခွင်လုံး ရွှင်ပြုံးချမ်းသာရကြောင်း^၃ အကုသိုလ်

၁။ ဂါထာအမှတ် ၁။ ၃။ ဂါထာအမှတ် ၁၅။

၂။ ဂါထာအမှတ် ၂။ ၄။ ဂါထာအမှတ် ၁၆။

သည် ဒုဂ္ဂတိ၌ အဆုံးသတ်သလို^၁ ကုသိုလ်သည်မူ သုဂတိသို့ ပန်းဝင်ရမြဲ ဖြစ်ကြောင်း^၂ ဒေသနာစကား ညွှန်ကြားထားလေသည်။ အကုသိုလ်သည် မကောင်းကျိုး မပေးသေးသဖြင့် လွတ်ပြီ ကျွတ်ပြီ မထင်အပ်^၃ ထိုနည်းတူ ကောင်းမှုသည် ကောင်းကျိုး မထင်သေးသောကြောင့် အချည်းနှီး မမှတ်သာ^၄၊ မကောင်းမှုပြုသူသည် ကောင်းကင်၊ သမုဒ္ဒရာ၊ တောင်ခေါင်း စသည်တို့၌ ကိန်းအောင်း ပုန်းလျှိုးနေသည့်တိုင် အကုသိုလ်ဘေးမှ ပြေးမလွတ်^၅ သလို တရားတည်းဟူသော နှစ်သိမ့်မှု ပီတိအရသာကို ခံစားရသူ ကုသိုလ်ရှင်သည် ကိလေသာ အပူငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်အမြိုက်ကို သောက်သုံးရသဖြင့် ပူပန်မှုမှ မုချ ကင်းဝေးရမည်သာဖြစ်ကြောင်း^၆ သံသယရှင်းအောင် ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားလေသည်။

ဓမ္မ၏ ပန်းတိုင်သည် နိဗ္ဗာန်ပင်ဖြစ်၏။ ဓမ္မကို မြင်သိသော ပညာရှိသည် သမထ ဝိပဿနာဈာန်နှစ်ပါး ဖြင့် ကိလေသာကို ရှို့မြိုက်ကြိုးကုတ် လုံ့လထုတ်ပြီးလျှင် ယောဂလေးပါး ကုန်ခန်းရာ နိဗ္ဗာန်အရောက် တက်လှမ်း

၁။ ဂါထာအမှတ် ၁၇။ ၃။ ဂါထာအမှတ် ၁၁၉။ ၅။ ဂါထာအမှတ် ၁၂၇။
၂။ ဂါထာအမှတ် ၁၈။ ၄။ ဂါထာအမှတ် ၁၂၀။ ၆။ ဂါထာအမှတ် ၂၀၅။

သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။^၁။ ထိုနိဗ္ဗာန်ခရီးသွား ပညာရှင် သည် “ဤ(သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသ)ခန္ဓာကိုယ်ကို အိုးနှင့် တူ၏ဟု ဉာဏ်နှင့် သက်ဝင်စေလျက် ပညာလက်နက်ဖြင့် ကိလေသာမာရ်ကို တိုက်ခိုက်ကာ အောင်ပွဲခံ၏။” “သေမင်းမျက်ခြည်ပြတ်ရာ” နိဗ္ဗာန်သို့သွား၏။^၂။ သို့ဖြစ် သောကြောင့် ဓမ္မပဒကို နိဗ္ဗာန် လမ်းညွှန်ကျမ်းတစ်ဆူ ဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်လောက်၏။

ကမ္ဘာနိတိ

သို့သော် ဓမ္မပဒ၏ ကျေးဇူးဂုဏ်တို့ကို ထိုမျှဖော်ပြ မှုနှင့် မပြီး။ ဘုရားဟောဂါထာတွေကိုချည်း ကောက်နု ဝေါင်းစုထားသော ကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့အဖို့ သာမက အမျိုးဘာသာမရွေး လူ့အဖွဲ့ အစည်းဝင် မှန်သမျှတို့အဖို့ လိုက်နာကျင့်သုံးဖွယ် ကမ္ဘာ နိတိကျမ်းတစ်စောင်ဖြစ်ကြောင်း ထပ်လောင်းဖော်ပြဖို့ ကျန်ပေသေး၏။ ကိုယ်ကျင့်သီလ ဆောက်တည်မြှင့်တင် ရေး၊ မိမိ၏ ပင်ကိုသဘာဝ အရည်အသွေးကို စင်ကြယ် ထူးချွန်အောင်၊ မြင့်မြတ်အောင် မွမ်းမံပြုပြင်ရေးနှင့် လူ့လောကတစ်ခွင် ရန်မီးစဲ စစ်မီးငြိမ်းပြီး အေးချမ်း

သာယာမှု ဖန်တီးရေးတို့သည် ဘာသာတရားတစ်ရပ်
တည်း။ လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း၏ အရေးအခင်းများမဟုတ်
ဘဲ တစ်ကမ္ဘာလုံး ဝိုင်းဝန်းအားထုတ်ရမည့် အရေးအခင်း
ဖြစ်ပေ သည်။ ကိုယ်ကျင့်သီလမြှင့်တင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍
ကမ္ဘာ့ လမ်းညွှန်အဖြစ် ဓမ္မပဒ၌ ဆုံးမထားချက်တို့သည်
မနည်း လှပေ။ မပြောပလောက်သော မကောင်းမှုကို
ကျူးလွန်မိသော်လည်း အရေးမကြီး၊ အကြောင်းမထူးဟု
ပေါ့ဆသူတို့ကို “စရည်းအိုးခွက် ကြီးစွာလျက်လျှင်၊
စဉ်ဆက်ကျများ၊ ပြည့်သောလားသို့” ပမာပြ သင်ခန်းစာ
ကိုပေး၍ မြစ်ဘားသည် တစ်ချက်၊ ထိုနည်းအတူ
အနည်းငယ်မျှသော ကုသိုလ်ကို ပြုဖန်များလျှင်လည်း
တစ်စတစ်စနှင့် ကြီးကျယ်သော အကျိုးထူးကို ရနိုင်
ကြောင်းဖြင့် လမ်းညွှန်ထားသည်တစ်ရပ်၊ မကောင်းမှု၌
စိတ်သည် မွေ့လျော်တတ်၍ ကောင်းမှုပြုသောအခါ
တွင်မူ နဲ့နှေးတတ်ရကား မကောင်းမှု၌ စိတ်ကိုတားမြစ်၍
ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို အဆောတလျင် ပြုလုပ်ရာ
၏?” ဟု ဆုံးမထားသည် တစ်သွယ်တို့သည် ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့
သာမက အခြားအခြားသော ဘာသာဝင်တိုင်းလူမျိုးမရွေး
လက်ခံနှစ်လိုနိုင်သော လမ်းညွှန် တရားများပေပင်။

တစ်ဖန် မိမိစိတ်ကို ထိန်းချုပ်မှု၊ မိမိသီလကို စင်ကြယ်စေမှု၊ မိမိအရည်အသွေးကို မြှင့်တင်မှုတို့သည် တစ်မျိုး၊ တစ်ဘာသာ၊ တစ်နိုင်ငံတည်းအဖို့သာ လိုအပ်ချက်များ မဟုတ်ဘဲ ကမ္ဘာလူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးအဖို့ ဖြစ်သော လိုအင်များ ဖြစ်သည်ကို ငြင်းဆိုဖွယ် မရှိပေ။ ဤသည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဓမ္မပဒကျမ်း၏ လမ်းညွှန်နိတိ အချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြရမည်ဆိုမူ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း သည် ပင်ကိုအရည်အသွေး မြှင့်တင်ရေး၏ သော့ချက်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် မမေ့မလျော့ အားထုတ်ကြိုးကုတ်သူ သည် ပညာဟူသည့် ပြာသာဒ်ထက်ကိုတက်၍ သောဏ် ကင်းဝေးစွာဖြင့် သောကမကင်းသော လူ့လောက ဖြစ်အင်ကို ဆင်ခြင်နိုင်ကြောင်း^၁ ထုတ်ဖော်ထားသ အပြင် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်အောင်နိုင်ရေးသည် ပမ ဖြစ်သဖြင့် “ရှေးဦးစွာ မိမိကိုယ်ကို သင့်လျော်သော အကျင့်၌ တည်စေရာ၏။ ထိုနောက်မှ သူတစ်ပါးကို ဆုံးမရာ၏”^၂ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “သူတစ်ပါးကို ဆုံးမ သောနည်းအတိုင်း မိမိကိုယ်တိုင် ပြုကျင့်ရာ၏။ မိမိ ကိုယ်တိုင် ယဉ်ကျေးပြီးသော်မှသာ သူတစ်ပါးကို ဆုံးမ ရာ၏”^၃ ဟူ၍လည်းကောင်း ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့လုပ်

၁။ ဂါထာအမှတ် ၂၈။ ၂။ ဂါထာအမှတ် ၁၅၈။ ၃။ ဂါထာအမှတ် ၁၅၉။

ဆောင်မှုနှင့် သူတစ်ပါးကို ဟောပြောဆုံးမမှုကို တစ်ပြေး ညီစေဖို့ ဆုံးမထားသည်တို့ကို မည်သူ မနှစ်လိုဘဲရှိပါ အံ့နည်း။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုပဲ့ပြင်ဖို့သည် ပထမအဆင့်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးကို နည်းပေးလမ်းညွှန်မပြုမီ ပညာရှိသည် မိမိကိုယ်ကို အပြစ်ကင်းစေရပေဦးမည်။ “မြောင်းတူး ရေယူသမားတို့သည် ရေကို လိုရာသို့ ဆောင်ကြကုန်၏။ လေးသမားတို့သည် မြားကို ဖြောင့်စေကုန်၏။ ကောင်းသောအကျင့်ရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ယဉ်ကျေး အောင် ဆုံးမ၏” ဟူသော နိတိကထာသည် လူတိုင်းအဖို့ အရည်အသွေးမြင့်တင်ရေးဆောင်ပုဒ် မဖြစ် ထိုက်ပါသလော။

အချုပ်ကိုဆိုရလျှင် ယနေ့ကမ္ဘာတွင် နိုင်ငံအချင်းချင်း သူတလူငါတမင်းဖြစ်ကာ ရန်မီးတဖွားဖွား ရန်ငွေ တလူလူ ဖြစ်နေကြရာ ငြိမ်းချမ်းရေးစစ်စစ်ကို သတ္တဝါ တိုင်း တောင့်တနေကြခိုက် ဖြစ်ပေသည်။ ဤအရေး၌ ဓမ္မပဒလာ ဗုဒ္ဓဝစန သြဝါဒကထာတို့သည် အရေးပါ အခါသင့်လှပါ၏။ သူငါ့ကို ညှဉ်းဆဲစော်ကားဖူးသည်၊ အနိုင်ကျင့်ဖူးသည် စသည်ဖြင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့နေသမျှ ကာလ ပတ်လုံး လောကငြိမ်းချမ်းရေးကို မရနိုင်^၁။ တစ်ဖက်က

၁။ ဂါထာအမှတ် ၈၀။ ၂။ ဂါထာအမှတ် ၃။ ၃။ ဂါထာအမှတ် ၄။

နိုင်လိုမင်းထက် ပြုဖူးသမျှကို ပြည်ဖုံး ကားချနိုင်မှသာ
ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကို ရနိုင်ကြပေမည်။” “ဤလောက၌
ရန်တုံ့မှုခြင်းဖြင့် ရန်တို့သည် အဘယ်အခါမှ မပြေငြိမ်း
နိုင်ကုန်၊ ရန်တုံ့မမှုခြင်းဖြင့်သာ ရန်ပြေငြိမ်းနိုင်ကုန်၏။
ဤသဘောကား အစဉ်အလာသဘောပေတည်း”^၁ဟူ၍
ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းရေးအကျိုးပြု ဥပဒေကို ဓမ္မပဒက ပြညွှန်
လျက်ရှိချေသည်။ ဤဥပဒေကို ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့
ဒိဋ္ဌမြင်သိကြသေးဟန်မတူပေ။ သို့သော် “အနိုင်ရသူသည်
ဆင်းရဲစွာနေရ၏။ ငြိမ်းချမ်းမှုကို ရပြီးသူသည်မူကား
အနိုင် အရှုံးကိုစွန့်၍ ချမ်းသာစွာနေရ၏”^၂ဟူသည့်
ဓမ္မပဒကပေးလျက်ရှိသော သင်ခန်းစာကို နိုင်ငံတကာ
အပြည့်အဝ ယူတတ်ကြမည်ဆိုပါက ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းရေး
အဖို့ လောကီသားတို့အနေနှင့် ဤမျှ သောကရောက်
ဗျာပါပွေနေဖွယ် မရှိတန်ရာ။

ဤသည်တို့ကြောင့် ဓမ္မပဒသည် အမျိုးဘာသာမရွေး
လူဖြူ လူမည်းမဟူ အုပ်စုမခွဲခြား ကမ္ဘာလူထုတစ်ရပ်
လုံးအဖို့ နိတိကျမ်းကြီးတစ်ဆူဟူ၍လည်း ဆိုနိုင်လောက်
၏။

လိုရင်းကိုဆိုရလျှင် ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဓမ္မ၏

၁။ ဂါထာအမှတ် ၅။ ၂။ ဂါထာအမှတ် ၂၀၁။

အနှစ် သာရ အပြည့်အဝရှိသောကြောင့်တစ်ကြောင်း၊
စာပေရေးရာ ဂုဏ်ရသတို့နှင့် စုံလင်လှသောကြောင့်တစ်
ကြောင်း၊ ကမ္ဘာနိတိကျမ်းကြီးတစ်ဆူဟု ဆိုလောက်သော
ဝိသေသတို့နှင့် စုံလင်လှသည်ကတစ်ကြောင်း၊ အကွရာ
အမျိုးမျိုး၊ မူကွဲအစုံစုံ ပြန်ဆိုသည့် ဘာသာအရပ်ရပ်တို့နှင့်
ကမ္ဘာအနှံ့ ထင်ရှားသောကျမ်းတစ်ဆူဖြစ်သည်က တစ်
ကြောင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓဓမ္မဆိုင်ရာစာပေကျမ်းဂန် မြောက်မြား
စွာတို့အနက် အထူးကဲအကျော်ကြားဆုံးသော ကမ္ဘာသိ
ကမ္ဘာသုံး ကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မပဒပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ
တော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ၁၉၆၀။
- ၂။ ဓမ္မပဒပါဠိတော် မြန်မာပြန်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ
တော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ၁၉၆၂။
- ၃။ Law, B.C. A History of Pali Literature,
I. London, Kegan Paul, 1933.
- ၄။ Winternitz, M. A History of Indian
Literature, II. Calcutta, University of
Calcutta, 1933.

ဓမ္မပဒဟူသော

ကျမ်းအမည်

ဒေါ်ခင်သိန်း(၁)

(ပါဠိဌာနမှူး၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)

ဓမ္မပဒဟူသော ကျမ်းအမည်

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ပိဋကစာပေကို ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာဟူ၍ ပိဋကသုံးခုခွဲခြားထားရှိရာ သုတ္တန် ပိဋက၌ ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရ၊ ခုဒ္ဒဟူ၍ နိကာယ်ငါးရပ် ပါဝင်သည်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်၌ ကျမ်း ၁၅ ကျမ်းပါရှိရာ ဒုတိယမြောက်ကျမ်းသည် ဓမ္မပဒဖြစ်သည်။ ၎င်းဓမ္မပဒကျမ်းကို ပြုစုသူသည် ဝိနယ၊ သံယုတ္တ၊ သုတ္တန် ပါတ၊ ထေရထေရီစသည့် ကျမ်းများမှ ကောင်းနိုးရာရာ ဂါထာတို့ကို ထုတ်နုတ်လျက် ဝဂ္ဂများ ဖွဲ့စည်းကာ ကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်လာအောင် ပြုစုထားခဲ့၏။ ယင်းကျမ်းကို ဓမ္မပဒဟူ၍ အမည်ပေးထားခဲ့၏။ ဤဓမ္မပဒဟူသော ကျမ်း၏အမည်ကို အနောက်နိုင်ငံ သုတေသီတို့က မိမိတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သလို

အမျိုးမျိုး ဘာသာပြန်ဆိုထားကြပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဤအချက်ကို မူတည်လျက် ဓမ္မပဒဟူသော ကျမ်း၏အမည်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စင်စစ် ‘ဓမ္မပဒ’ဟူသောပုဒ်မှာ ‘ဓမ္မ’နှင့် ‘ပဒ’ပုဒ်နှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ပေါင်းစပ်ထားသောပုဒ်၏အနက်ကို မဆွေးနွေးမီ ပုဒ်တစ်ခုစီ၏ အနက်တို့ကို တင်ပြပါမည်။

‘ဓမ္မ’ဟူသောပုဒ်သည် ပါဠိ √ဓရ+မမှ ဖြစ်လာပါသည်။ √ဓရ၏အနက်မှာ ‘ဆောင်ခြင်း၊ မှတ်သားခြင်း’တို့ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ‘ဓမ္မ’၏ မူရင်းအနက်သည် ‘ဆောင်ထားခြင်း၊ မှတ်သားထားခြင်း’ဟု ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟောကြားခဲ့သည်များကို မှတ်သားထားခြင်း၊ တရားဒေသနာတော်၊ ပရိယတ္တိတရား၊ ကုသိုလ်တရား၊ ဝိနည်းမှ ကြွင်းသော ဘုရားဟောကြားသည့် စကားများ၊ ဟုတ်မှန်သောသဘော၊ သစ္စာတရား၊ လောကုတ္တရာတရား၊ ခန္ဓာအာယတနဓာတ်ဟု ဆိုအပ်သောတရား၊ ကျေးဇူးတရား၊ ပရမတ္ထသဘောတရား၊ အကျင့်၊ ကျင့်ဝတ်၊ ကျင့်အပ်သော တရားအကြောင်း စသည်ဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆင့်ပွားများပြားလာခဲ့ပါသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ထွေပြားလှသော အနက်တို့မှ ထင်ရှား၍

လူအများ လိုက်နာလက်ခံသော အနက်အနည်းငယ်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြပါမည်။

ဓမ္မ=တရား ဒေသနာတော်

မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်များက လက်ခံနာယူကျင့်သုံးနေသည့် တရား များပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ=ဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်ပါ ၏။ ဓမ္မ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ=တရားတော်ကို ဆည်းကပ်ပါ၏။ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ=သံဃာတော်ကို ဆည်းကပ်ပါ၏ဟု သရဏဂုံသုံးပါး ဆောက်တည်ရာ၌ ပါရှိသော ‘ဓမ္မ’သည် ‘တရားဒေသနာတော်’ဟူသော အနက်ကိုရ၏။

“ယော ဝေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ ဒေသိတော ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ”တိ။

အဓိပ္ပာယ်မှာ “အို အာနန္ဒ! ငါသည် တရားတော် ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနည်းတော်ကိုလည်းကောင်း ဟော ကြားထားအပ်၏။ ပညတ်ထားအပ်၏။ ထိုငါဟောကြား ပညတ်ထားခဲ့သော တရားနှင့် ဝိနည်းတို့သည် ငါ လွန်သည့်အခါ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့်အခါ) သင်တို့၏

ဆရာဖြစ်၏”ဟု ဖြစ်ပါသည်။ ဤ၌ပါရှိသော ဓမ္မမှာ လည်း တရားဒေသနာတော်ဟူသော အနက်ကိုပင် ရပါသည်။

နိဋ္ဌိတံ မဟာရာဇ ဝိဟာရပဋိသင်္ခရဏံ၊

ဣဒါနိ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ ကရောမ။^၁

အထက်ပါ “ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ ကရောမ=တရား ဒေသနာတော်များနှင့် ဝိနည်းတော်များကို စုပေါင်းခြင်း ပြုကြပါစို့”ဟူရာ၌ ‘ဓမ္မ’သည် ‘တရားဒေသနာ’ဟူသော အနက်ကိုပင် ဆောင်ပေသည်။ ဤ ‘ဓမ္မဝိနယ’ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ဝိနည်း၊ ဒီဃနိကာယ်စသော ပါဠိတော် တို့၌ အနှံ့အပြား တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

ဓမ္မ=အစဉ်အလာ အလေ့အကျင့်နှင့် လျော်ညီသော ကောင်းမွန်သောကျင့်စဉ်များ

အနောက်နိုင်ငံ သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ ရီးဒေးဗစ်^၂က “ဓမ္မဆိုသည်မှာ ခေတ်အလိုက် လူတို့ လက်ခံကျင့်သုံးနေ သော အစဉ်အလာ အလေ့အကျင့်နှင့် လျော်ညီကောင်း မွန်သော ကျင့်စဉ်များ”ဟု ရေးသားဖော်ပြထားသည်။^၃ ပုံစံ။ ။ မြန်မာလူမျိုးတို့တွင် ခေတ်အဆက်ဆက် လူတို့ လက်ခံကျင့်သုံးလာခဲ့ကြသော အလေ့အကျင့်ကောင်းများ

၁။ ဒီဃသီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ၉။ ၃။ Rhys-Davids, T.W.

၂။ Rhys-Davids, 191.

ရှိပေသည်။ မိဘတို့အား လုပ်ကျွေး မွေးမြူခြင်း၊
အသက်အရွယ်ကြီးသူတို့အား ရိုသေကောင်းရှိုင်းခြင်း၊
ပညာရှိကို မှီဝဲပေါင်းဖော်ခြင်း စသည်တို့သည် ကောင်း
မွန်သောအလေ့အကျင့်များပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဓမ္မ=အကြောင်းအရာများ

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ၊ မနောသေဠာ မနောမယာ။
မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန၊ ဘာသတိ ဝါ ကရောတိ ဝါ။
တတော နံ ဒုက္ခမန္တေတိ၊ စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒံ။^၁
ဓမ္မာ၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး သုံးပါးတို့ဖြင့် ကြံစည်ပြောဆို
ပြုမူသမျှ အကြောင်းတရားတို့သည်။ (ကို)မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊
စိတ်သာလျှင် ရှေ့သွားရှိကုန်၏။ မနောသေဠာ၊ စိတ်သာ
လျှင် အကြီးအမြတ် ရှိကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ဖြင့်
ပြီးကုန်၏။ ...ပေ...။

အထက်ပါဂါထာ၌ ‘ဓမ္မသည် ကိုယ်နှုတ်နှလုံးသုံးပါး
တို့ ဖြင့် ကြံစည်ပြုမူ ပြောဆိုသည့် အကြောင်းအရာ’ဟူ၍
အနက်ရရှိပါသည်။

‘ဓမ္မ’ကို နာမ်ပုဒ်အဖြစ်သုံးသော် ‘မှန်ကန်ခြင်း’ဟု
အနက်ရရှိ၏။ ဓမ္မပဒကျမ်း ဓမ္မဌဝဂ္ဂ၌ “အသာဟသေန၊

မချွတ်ယွင်းသောအားဖြင့်” သမေန၊ ညိညွတ်သော။
ဓမ္မေန၊ တရားသဖြင့်။ ပရေ၊ သူတစ်ပါးတို့ကို။ နယတိ၊
ဆောင်၏။^၁

၁။ အဓမ္မော၊ မမှန်ကန်ခြင်းသည် (မတရားခြင်းသည်)။
ပုရေဒိပ္ပတိ၊ မကြာမီ ထွန်းကားလိမ့်မည်။ ဝါ-
မထွန်းကားမီ။ ဓမ္မော၊ မှန်ကန်ခြင်းကို။ ပုရေ
ပဋိဗာဟိယျတိ၊ မကြာမီ တားမြစ်အပ်လိမ့်မည်။
ဝါ-မတားမြစ်အပ်မီ။ ဟန္တ၊ ယခု။ ဝါ-ယခုနှယ်က
ကြိုတင်၍။ မယံ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည်။ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ၊
ဓမ္မနှင့် ဝိနည်းတော်ကို။ သင်္ဂါ ယေယျာမ၊ စုပေါင်း
ရွတ်ဆိုကြအံ့။

အထက်ပါစာပိုဒ်တို့ပါ ‘ဓမ္မ’သည် ‘မှန်ကန်ခြင်း’
ဟူသော အနက်ကို ရရှိပေသည်။

၂။ အဓမ္မဝါဒိနော၊ မမှန်ကန်သော(မတရားသော) အယူ
ရှိသူတို့သည်။ ဗလဝန္တော၊ အားကြီးကုန်သည်။
ပုရေ ဟောန္တိ၊ မကြာမီ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ ဝါ-
မဖြစ်ကြမီ။ ဓမ္မဝါဒိနော၊ မှန်ကန်သော အယူရှိသူ
တို့သည်။ ဒုဗ္ဗလာ၊ အားနည်းကုန်သည်။ ပုရေ
ဟောန္တိ၊ မည်။ ဝါ-မီ။

၁။ ဓမ္မပဒပါဠိတော် ၂၂၅။ ၃။ ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂ၊ ဆ-မူ၊ ၁၉၆၆၊ ၄၈၁။

၂။ ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂ၊ ဆ-မူ၊ ၁၉၆၆၊ ၄၈၁။

ဤစာပိုဒ်၌ ‘အဓမ္မ’ကို ‘မမှန်ကန်သော’၊ ‘ဓမ္မ’ကို မှန်ကန်သော(တရားသော)ဆိုသည့် အနက်နှင့် နာမဝိသေသနအဖြစ် အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

အထက်ဖော်ပြခဲ့သည့် အနက်များအပြင် အဋ္ဌကထာကျမ်းပြုဆရာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသကလည်း ‘ဓမ္မ’အနက်ကို အောက်ပါအတိုင်း လေးမျိုး ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။

တတ္ထ ဓမ္မာ တိ ဂုဏေ ဒေသနာယံ ပရိယတ္တိယံ
နိဿတ္တတိ ဧဝမာဒိသု ဓမ္မသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ။^၁

‘ဓမ္မ’၏ အနက်မှာ ‘ဂုဏ၊ ဒေသနာ၊ ပရိယတ္တိ၊ နိဿတ္တ’ဟူ၍ လေးမျိုးပေးထားရာတွင် ‘ဓမ္မ’သည် ဂုဏဟူသော အနက်ရသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ပိုမိုရှင်းလင်းစေရန် ထပ်မံဖွင့်ပြသည်မှာ

“နဟိ ဓမ္မော အဓမ္မောစ၊ ဥဘောသမဝိပါကိနော၊
အဓမ္မော နိရယံနေတိ၊ ဓမ္မောပါပေတိ သုဂ္ဂတိ”^၂ နှိ
အာဒိသု ဟိ ဂုဏေ ဓမ္မသဒ္ဓေါ ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်မှာ “ဓမ္မနှင့် အဓမ္မနှစ်ခုတို့သည် တူညီသော အကျိုးကိုပေးသည်မဟုတ်ပေ။ အဓမ္မသည် အပါယ်ငရဲသို့ ဆောင်တတ်၏။ ဓမ္မသည် ကောင်းရာသုဂတိသို့ ရောက်စေတတ်၏”ဟူ၏။^၂ဤ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် ဂုဏ်ဟူသော

၁။ ဒီဃသီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ ၉၂။

၂။ ဒီဃသီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ ၉၂။

အနက်၌ ဖြစ်သည်။

‘ဓမ္မ’သည် ‘ဂုဏ’ဟူသောအနက်အပြင် ‘ဒေသနာ’
ဟူသော အနက်ကို ပေးသည်ဟု ဆိုရာ၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်
ဟောကြားသော မှတ်သားရန် သင်ခန်းစာများကို သွန်သင်
ပြသသည့် တရားဒေသနာတော်များကို ဆိုလိုပါသည်။
“ဓမ္မံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အာဒိကလျာဏန္တိ
အာဒိသု ဒေသနာယံ။”^၁

“ရဟန်းတို့ အစ၏ ကောင်းခြင်းရှိသော တရားတော်
ကို သင်တို့အား ငါဟောကြားအံ့” ဟု လာရှိရာ အစရှိသည်
တို့၌ ဓမ္မသည် ဒေသနာတော်များကို ဆိုလိုပေသည်။

‘ဓမ္မ’သည် ‘ဂုဏ’နှင့် ‘ဒေသနာ’ဟူသော အနက်
နှစ်မျိုးအပြင် ‘ပရိယတ္တိ’ဟူသောအနက်ကိုလည်း ပေး၏။
ဤတွင် သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ ဝေယျာကရဏ၊ ဂါထာ၊
ဥဒါန၊ ဣတိဝုတ္တက၊ ဇာတက၊ အဗျူတ၊ ဝေဒလ္လဟု
အင်္ဂါကိုးပါးရှိသော (နဝင်္ဂ သတ္ထုသာသန) တရားတော်
များကို ဆိုလိုပါသည်။

အထက်ပါအနက်သုံးမျိုးအရပင် ‘ဓမ္မ’သည် နိဿတ္တ
(နိဇ္ဇိဝတာ)ဟူသော အနက်ကို ပေးသည်ဟု ဆိုရာ၌
သတ္တလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ် (အထည်ကိုယ်ခြပ်

ဝတ္ထုမရှိ)၊ သဘောတရားမျှသာ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဓမ္မ၏အနက်သည် များပြားလှပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ပင် ‘ပဒ’၏အနက်မှာလည်း များပြားလှ၏။ ‘ပဒ’ဟူသောပုဒ်မှာ ပါဠိ $\sqrt{\text{ပဒ}} + \text{အ}$ မှ ဖြစ်လာပါသည်။ $\sqrt{\text{ပဒ}}$ ပုဒ်၏အနက်သည် ‘ရခြင်း၊ ရောက်ခြင်း၊ သိခြင်း’ဖြစ်၍ ‘ပဒ’၏အနက်များမှာ ‘ခြေ၊ ခြေရာ၊ ဖဝါး၊ အစိတ်၊ အနက်”ကို ဟောနိုင်သော အက္ခရာအပေါင်း၊ အရိယာတို့ ရောက်အပ်သောတရား၊ အမြိုက်တရားရောက်ကြောင်း၊ အကြောင်း၊ အဖို့၊ အစု’ စသည်ဖြင့် အနက်များ ဆင့်ပွားဖြစ်လာကြပါသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ အများသိနားလည် ထင်ရှားသောအနက် အချို့ကို ဖော်ပြပါမည်။

၁။ ပဒ-ခြေ

ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့တွင်။ ဝိရာဂေါ၊ ရာဂကင်းရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။ ဒွိပဒါနံ၊ ခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသူတို့တွင်။ စက္ခုမာ၊ စက္ခုငါးပါးရှိ တော်မူသော ဘုရားရှင်သည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။”

အထက်ပါ ဂါထာ၌ ပါရှိသော ‘ပဒ’၏အနက်မှာ

‘ခြေ’ဟု ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ပဒ-ခြေရာ

သော၊ ထိုသူသည်။ နာဂဝနေ၊ ဆင်တော၌။
မဟန္တံ၊ ကြီးမားသော။ ဟတ္ထိပဒံ၊ ဆင်ခြေရာကို။
ပဿ၊ မြင်ရာ၏။^၁

စက္ကံ၊ လှည်းဘီးသည်။ ဝဟတော ဝဟန္တဿ၊
လှည်းကို ရုန်းရ ထမ်းပိုးကရသောနွား၏။ ပဒံ၊ နင်းတိုင်း
နင်းတိုင်း သောခြေသို့ (ဝါ)ခြေရာသို့။ အန္ဓေတိ ဣဝ၊
လိုက်လေသကဲ့သို့။^၂

အာကာသေဝါ ပဒံ နတ္ထိ၊ ကောင်းကင်၌လည်း
ခြေရာသည် မရှိ။^၃

အထက်ပါ ဂါထာစာပိုဒ်တို့တွင် တွေ့ရှိရသော
‘ပဒ’၏ အနက်မှာ ‘ခြေရာ’ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ပဒ-သွားရာလမ်းကြောင်း

အာကာသေဝ သကုန္တာနံ၊ ပဒံတဿ ဒုရန္တယံ၊

၁။ မဇ္ဈိမနိကာယစူဠဟတ္ထိ
ပဒေါပမသုတ္တ ၁၈၈။

၃။ ဓမ္မပဒပါဠိနိဿယ ၂၂၃။

၂။ ဓမ္မပဒပါဠိနိဿယ ၅၉။

ကောင်းကင်၌ ငှက်တို့၏ သွားရာလမ်းကြောင်းကို သိနိုင်ခဲ့၏။^၁

နက္ခတ္တပဒံ၊ ကြယ်တာရာတို့၏ သွားရာလမ်းကြောင်း၊
‘ပဒ’သည် သွားရာလမ်းကြောင်းဟူသော အနက်ကို
အထက်ပါစာပိုဒ်များ၌ ပေးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၄။ ပဒ-ပုဒ်

မဇ္ဈိမနိကာယ်၌ ပုဒ်ပေါင်း(ပဒပေါင်း) ၈၀၅၂၃
နှင့် အက္ခရာပေါင်း ၇၄၀၀၅၃ ပါဝင်သည်။^၂

မဂ္ဂါနံ၊ မဂ်တို့တွင်။ အဋ္ဌဂီကော၊ အင်္ဂါရှစ်ပါး
ရှိသော မဂ်သည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။ သစ္စာနံ၊ သစ္စာ
တို့တွင်။ စတုရောပဒါ၊ လေးပုဒ်ရှိသော အရိယသစ္စာ
သည်။ သေဋ္ဌော၊ မြတ်၏။^၃

အနတ္တပဒသဉ္စိတာ၊ အကျိုးမဲ့သော ပုဒ်နှင့်စပ်သော။
ဝါစာ၊ စကားသည်။ သဟဿမပိ၊ ပုဒ်ပေါင်းတစ်ထောင်
မြားမြောင်စွာရှိသည်လည်း။ စေဟောတိ၊ အကယ်၍
ဖြစ်အံ့။ ပါပိကာ၊ ယုတ်မာစွာ၏။ ယံ၊ အကြင်ပုဒ်ကို။
သုတွာ၊ ကြားနာသည်ရှိသော်။ ဥပသမ္ပတိ၊ ရာဂစသည်
ငြိမ်း၏။ တံ အတ္ထပဒံ။ ထိုငြိမ်းချမ်းစရာအနက်ပါသော

၁။ ဓမ္မပဒပါဠိနိဿယ ၁၃၁။

၂။ မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာ ၁-၂။

၂။ ဝိနယ ၂၁၇။

၄။ ဓမ္မပဒပါဠိနိဿယ ၂၃၂။

ပုဒ်သည်။ ဧကမ္ပိ၊ တစ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း။ သေယျော၊ မြတ်၏။^၁

အထက်ပါ ဂါထာတို့၌ 'ပဒ' ၏အနက်ကို 'ပုဒ်' ဟူ၍ ပေးထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဤကဲ့သို့ပင် 'ဓမ္မ' တွင် အနက်အထွေထွေ ရသကဲ့သို့ 'ပဒ' ပုဒ်တွင်လည်း အနက်အမျိုးမျိုး များပြားလှစွာ၏။ 'ဓမ္မ' နှင့် 'ပဒ' တွဲစပ်ထားသော 'ဓမ္မပဒ' ဟူသည့်ပုဒ်၌ လည်း အနက် များပြားစွာ ရရှိနိုင်ပေသည်။ 'ဓမ္မ' နှင့် 'ပဒ' ပုဒ်တို့၏ တစ်လုံးစီ သီးခြားအနက်တို့ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် တွဲစပ်ထားသော 'ဓမ္မပဒ' ပုဒ်ကို ဘာသာပြန်ရန် မည်မျှ ခက်ခဲကြောင်းကို မှန်းဆနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အနောက် နိုင်ငံ သုတေသီတို့သည် 'ဓမ္မပဒ' ပုဒ်ကို ပြန်ဆိုရာ၌ ဝိဝါဒအမျိုးမျိုး ကွဲပြားခဲ့ကြလေသည်။

သုတေသီတို့၏ ပြန်ဆိုချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

အနောက်နိုင်ငံ သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ ဟင်္ဂါလီ၏ ပြန်ဆိုချက်မှာ ဘာသာတရား၏ ခြေလှမ်းများဟု ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ 'ပဒ' ကို 'ခြေလှမ်းများ' ဟု ဗဟုဝစ် ဖြင့် ပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

၁။ ဓမ္မပဒပါဠိနိဿယ ၁၃၆။ ၃။ stanzas of law

၂။ Gogerly

ဟာဒီ^၁က တစ်မျိုးထွင်၍ ဘာသာရေး တရားလမ်း
ကြောင်းများ^၂ဟု ပြန်ဆိုထား၏။

မစ္စတာဖီးယား^၃ကမူ ဘာသာတရား၏ အုတ်မြစ်^၄ဟု
ပြန်ဆိုထား၏။

ဒေါက်တာဖောင်ဖော့^၅ကမူ ဘာသာတရားသို့မဟုတ်
ဂါထာစု^၆ဟု ပြန်ဆိုခဲ့ပေသည်။

မီ^၇၏ ပြောဆိုချက်အရ တရုတ်လူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်
တို့သည် ဤဓမ္မပဒကို တရားဂါထာများ^၈ ဓမ္မသတ်ကျမ်း^၉
သို့မဟုတ် ‘စာပေရိပ်မြုံ’ကျမ်းဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။

ချိုလဒါး^{၁၀} ကမူ ဓမ္မသတ်ကျမ်း^{၁၁}ဟူ၍လည်းကောင်း၊
‘ဘာသာတရား၏ ဝါကျများ’ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆို
ထား၏။ ထို့ပြင် ‘ပဒ’ဟူသော ပုဒ်ကိုလည်း ‘လမ်း’ဟု
ပြန်ဆိုခြင်းမပြုနိုင်။ ‘ခြေလှမ်း’ဟူသာ ပြန်ဆိုနိုင်ကြောင်း
ပြောကြားထား၏။

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနောက်နိုင်ငံ
သုတေသီတို့သည် ဓမ္မပဒဟူသောပုဒ်ကို အမျိုးမျိုး

၁။ Hardy, S.

၂။ the paths of religion

၃။ Feer, Mr.

၄။ Base-de-la-Religion

၅။ Fausboll, Dr.

၆။ stanzas of law

၇။ Beal, S.

၈။ law text

၉။ scriptural text

၁၀။ Childers

၁၁။ text of the
law

ပြန်ဆိုထားကြရာ ၎င်းတို့ ပြန်ဆိုချက်များအနက် မည်သည့်ပြန်ဆိုချက်သည် ‘ဓမ္မပဒ’ပါ အကြောင်းအချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည်ကို ဆန်းစစ်ရန်လိုမည်ဟု ယူဆရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းကျမ်း၌ ပါရှိသော အကြောင်းအရာအချို့ကို ဦးစွာ ထုတ်နုတ်ပြလိုပါသည်။

ဓမ္မပဒကျမ်း၏ ဒုတိယမြောက်ဝဂ္ဂဖြစ်သော အပ္ပမာဒဝဂ်တွင် မမေ့လျော့ခြင်းအကြောင်းကို ဟောကြားထား၏။

မမေ့မလျော့ခြင်း၌ ပညာရှိတို့သည် မွေ့လျော်ကုန်၏။ သတိမပေါ့ မမေ့မလျော့ခြင်းသည် သေခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ရခြင်းအကြောင်းဖြစ်၏။ သတိလွတ်ကင်းမေ့လျော့ခြင်းသည် အဆုံးအစမရှိ ဒုက္ခပူပန် အဖန်တလဲလဲ သေရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ မေ့လျော့သောသူတို့သည် သေသောသူကဲ့သို့ဖြစ်၍ မမေ့မလျော့ သတိရှိသူတို့သည် သေသည် မမည်ကုန်။

စသည်ဖြင့် မေ့လျော့ခြင်း၏ မကောင်းကျိုးနှင့် မမေ့မလျော့ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို ဟောပြထားပေသည်။ ဤအပ္ပမာဒတရားမှာ မိမိကိုယ်ကို သတိသမ္ပဇ်ရှိစေရန် ဟောကြားထားသော ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်ရေးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနည်းတူပင် တတိယဝဂ္ဂဖြစ်သော စိတ္တဝဂ်၌လည်း “စိတ်သည် လျင်မြန်၏။ ချုပ်ထိန်းရန် ခဲခက်လှ၏။

အဝေး၌ရှိသော အာရုံကိုလည်း ရှေးရှုတတ်၏” စသည် ဖြင့် စိတ်၏လက္ခဏာကို ဖော်ပြပြီး ဤကဲ့သို့ လျှပ်ပေါ် သော မကောင်းမှု၌ ပျော်မွေ့တတ်သော စိတ်ကိုနိုင်နင်း သောသူသည် ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို ရ၏။ ပညာရှိ သည် မိမိ၏စိတ်ကို နှိပ်ကွပ်၏။ ချိုးနှိမ်၏။ စိတ်ကို စောင့်စည်းချုပ်တည်းနိုင်သေသူတို့သည် ကိလေသာမာရ် အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်လတ္တံ့စသည်ဖြင့် စိတ်ကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း ချုပ်တည်းနိုင်ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ တို့ကို ဟောပြထား၏။ ဤသို့ စိတ်၏ အကြောင်းနှင့် စိတ်ကို ချုပ်တည်းနိုင်သဖြင့် ရနိုင်သော ကောင်းကျိုး တို့ကို ဟောကြားထားသည်မှာ မိမိ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားကို ကောင်းမွန်စေနိုင်သည့်အပြင် လူမှုဆက်ဆံရေးကိုလည်း အထောက်အကူ ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏စိတ်ကို ချုပ်တည်း ထား နိုင်ခြင်းကြောင့် ဒေါသဖြစ်ရမည့် အကြောင်းအရာ တို့၌ ဒေါသမဖြစ်မှု၍ မိမိ၏စိတ်ကို ဟန့်တားထားနိုင် ပေလိမ့်မည်။ ထို့အတူပင် လောဘကိုလည်း တားဆီးနိုင် ပေလိမ့်မည်။ ဤကဲ့သို့ လောဘ ဒေါသ မောဟတို့ကို ချုပ်တည်းနိုင်ခြင်းကြောင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးတွင် လည်း ပြေပြစ်ချောမောနိုင်ပေသည်။

ဤကျမ်း၏ ခြောက်ခုမြောက်ဝက်ဖြစ်သော ပဏ္ဍိတ ဝက်၌လည်း ပညာရှိတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်ကို ဆုံးမကြကုန်

၏ဟု ပါရှိ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ မိမိတို့ကိုယ်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမလျက် ခြေသုတ်ပုဆိုး မြွေစွယ်ကျိုးသို့ မာန်မာနကင်းစွာ စိတ်ကိုနှိမ်ချရန်နှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်စေရန် ဆုံးမထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဝဂ်၌ပင် “ပညာရှိသည် မိမိအကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးအကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း မကောင်းမှုကို မပြု၊ မတရားသောနည်းဖြင့် မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို အလိုမရှိ” ဟူ၍လည်း ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်စေသော အကြောင်းကို ဖော်ပြထားရှိ၏။ ဤဝဂ်၌ပင်လျှင် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးကို အလေးထား၍ ဖော်ပြထားသည်မှာ “သူတော်ကောင်း ပညာရှိတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ရာ၏။ မိမိ၏အပြစ်ကိုပြ၍ နှိပ်လျက် ဖော်ပြဆုံးမတတ်သော ပညာရှိကို မြေ၌ မြှုပ်ထားသည့် ရွှေအိုးကို ဖော်ပြပြောကြားလာသူကဲ့သို့ သဘောထားရာ၏။ မှီဝဲဆည်းကပ်ရာ၏” ဟူ၍ တွေ့ရှိရ၏။ “မိမိထက်သာသူ သို့မဟုတ် မိမိနှင့်တန်းတူကို မတွေ့ရှိခဲ့သော် တစ်ဦးတည်းသာ နေရာ၏။ လူမှိုက်ကိုကား မပေါင်းသင်းအပ်” ဟူ၍ လူမှိုက်တို့ကို ရှောင်သင့်ကြောင်းကိုလည်း ဗလဝဂ်၌ တွေ့ရှိရပေသည်။

ထိုနည်းတူပင် မလဝဂ်၌လည်း အချင်းချင်း ပေါင်းသင်းဆက်ဆံကြရာတွင် မိမိကိုယ်ကို ပုံစံပြုလျက်

ကိုယ်ချင်းစာတရား ထားရှိသင့်ကြောင်း အဟိံသတရား ကို ဟောကြားထားသည်မှာ သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည် သေခြင်းကို ကြောက်လန့်ကြ၏။ ဘေးဒဏ်ကို စိုးရွံ့ကြ၏။ မိမိတို့၏ အသက်ကို မြတ်နိုးတွယ်တာကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကို ဥပမာပြုကာ သူတစ်ပါးတို့အား မညှင်းဆဲရာ၊ မညှင်းဆဲစေရာဟုဖြစ်၏။

ဓမ္မပဒကျမ်း၌ ဤကဲ့သို့ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန် ရေးတရားများ၊ လူမှုပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး တရားများ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤတရားများမှာ လောကီ ရေးနှင့် လောကုတ္တရာရေး နှစ်ခုစလုံးအတွက် အကျိုးရှိသည် သာမက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် အခြားဘာသာဝင်များပါ လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်သော တရားများ ဖြစ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဓမ္မပဒဟူသော အမည်ကို အနောက်နိုင်ငံ သုတေသီ အသီးသီး ပြန်ဆိုခဲ့သည်များနှင့် အထက်ပါ အကြောင်းများကို တိုက်ဆိုင်ကြည့်ပါက “ဘာသာတရား ၏ ခြေလှမ်းများ” “ဘာသာတရား၏ လမ်းကြောင်း များ” ဟူသော ပြန်ဆိုချက်တို့မှာ သင့်လျော်သည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ ဤ၌ ‘ပဒ’ပုဒ်၏အနက်သည် ‘လမ်း ကြောင်း’ဟု တိုက်ရိုက် မရနိုင်သော်လည်း ‘ခြေလှမ်း’ ဟူ၍ကား ပြန်ဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင် အရာဝတ္ထု

တစ်ခုခုဆီသို့ လှမ်းနေသော ခြေလှမ်းတို့မှာ ထိုအရာဆီသို့ သွားရာလမ်းကြောင်းဟူ၍ ဆင့်ပွား အနက်အနေဖြင့် ယူနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ၌ အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနောပဒံ^၁ဟု ဆိုထားရာ၌ “မမေ့မလျော့ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာလမ်းကြောင်း ဖြစ်၍ မေ့လျော့ခြင်းသည် သေမင်းထံသို့ သွားရာ လမ်းကြောင်းဖြစ်သည်”ဟု ပါရှိ၏။

အထက်ပါအချက်တို့ကို ထောက်ရှု၍ ဓမ္မပဒ ဟူသော ကျမ်း၏အမည်ကို “ဘာသာတရား၏ ခြေလှမ်းများ” သို့မဟုတ် “ဘာသာတရား၏ လမ်းကြောင်းများ” ဟူ၍ ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းသည် အသင့်လျော်ဆုံးဟု ယူဆမိပါ သည်။ ဤနေရာ၌ ‘လမ်းကြောင်း’ဆိုသည်မှာ ‘သူတော် စင်တို့ကျင့်ရာ ဖြောင့်မတ်သော၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံ ခြင်းသို့ ဆောင်တတ်သော လမ်းစဉ်’ကို ဆိုလိုပေသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ Barua, Benimadhab and S. Mitra. Prakrit Dhammapada. Calcutta, The Calcutta University Press, 1921.
- ၂။ Beal, Samuel. Dhammapada. London, Trubner & Co., Ludgate Hill, 1878.
- ၃။ Burlingame, E.W. Buddhist Legends. pt. I. Cambridge, Massachusetts, Harbard University Press, 1921.
- ၄။ Law, B.C. A History of Pali Literature. vol. II. London, Kegan Paul, (Trench, Trubner and Co.,) 1933.
- ၅။ Max Muller, F. Dhammapada and Sutta Nipata. vol. X, pt. I. 2nd ed. London, Humphrey Milford, Oxford University Press, 1924.
- ၆။ Radhakrishanan, S. (tr.) Dhammapada. London, Oxford University Press, 1950.
- ၇။ Rhys-Davids, T.W. Buddhist India. India, Susil Gupta.

- ၈။ - - - Mrs. (ed) Minor Anthologies of the pali Canon. Pt. I, London, Oxford University Press, 1931.
- ၉။ Rogers, T. Capt. and Max Muller, F. Buddhaghosa's Parables. London, Trubner, 1870.
- ၁၀။ Winternitz, Maurice. A History of Indian Literature, Vol. II, Calcutta, The Calcutta University Press, 1933.
- ၁၁။ ဒီဃသီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ (သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန ပုံနှိပ်တိုက်။
- ၁၂။ မဇ္ဈိမနိကာယ (မူလပဏ္ဏာသ)ပါဠိနိဿယ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန ပုံနှိပ်တိုက်။
- ၁၃။ မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန ပုံနှိပ်တိုက်။
- ၁၄။ ဝိနည်း(စူဠဝဂ္ဂ)။ ဆ၊ မူ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၀။
- ၁၅။ သင်္ဂဓာဆရာတော်။ ဓမ္မပဒပါဠိတော်ပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ လောကပါလပိဋကတ် စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၈။

၄၄ ❖ ဒေါ်ခင်သိန်း (၁)

၁၆။ သိန်း၊ ဆရာနှင့် အခြားစာရေးသူများ။ ဓမ္မပဒ
ဋ္ဌကထာ နိဿယ၊ ပ-တွဲ။ ဆရာသိန်း၊ ဆရာဉာဏ်နှင့်
ဆရာကူး။ ရန်ကုန်၊ သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၅၊
နှာ ၄၈။

၁၇။ အုံး၊ ဒေါ်။ ပါဠိစာပေသမိုင်း။ မန္တလေး၊ ပိဋကတ်
တော် လျှပ်စစ်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဓမ္မပဒမူကွဲများ

ဒေါ်ခင်သိန်း

(ပါဠိဌာနမှူး၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)

ဓမ္မပဒမူကွဲများ

ထေရဝါဒ ပိဋကစာပေကို ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မ ဟူ၍ ပိဋကသုံးခုခွဲဝေထားရှိ၏။ သုတ္တန်ပိဋကကို ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရနှင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဟု နိကာယ် ငါးရပ် ခွဲခြားထားသည်။ ထိုနိကာယ်ငါးရပ်အနက် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ခုဒ္ဒကနိကာယ်တွင် ကျမ်း ၁၅ ကျမ်း ပါရှိရာ ဒုတိယမြောက်ကျမ်းမှာ ဓမ္မပဒကျမ်း ဖြစ်၏။

ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် စကားပြေလုံးဝမပါဝင်ဘဲ ဂါထာ သက်သက်သာ စုဆောင်း စီစဉ်ထားသည်။ ပါဝင်သော ဂါထာ အရေအတွက်မှာ ၄၂၃ ဂါထာဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ဝဂ္ဂ^၁ ၂၆ ဝဂ္ဂ ခွဲထားသည်။ ထေရဝါဒပိဋကတ်၌ ပါဝင်

၁။ ဝဂ္ဂဆိုသည်မှာ ပါဠိဝေါဟာရဖြစ်၍ မြန်မာလို အစုဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

သော ဓမ္မပဒ ကျမ်းကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးထား၏။ ဤကျမ်းသည် ပါဠိစာပေနယ်ပယ်တွင် လူသိအများဆုံး ကျမ်းဖြစ်၍ ဥရောပသုံး ဘာသာများစွာတို့ဖြင့်လည်း ပြန်ဆိုရေးသားပြီးသော ကျမ်းတစ်ဆူ ဖြစ်သည်။ ယင်း ပါဠိဓမ္မပဒအပြင် သက္ကတ ဘာသာ၊ ပြာကတဘာသာ၊ မိဿက သက္ကတဘာသာ^၁တို့ဖြင့် ပြုစုထားသော ဓမ္မပဒ မူကွဲများ ရှိကြောင်းကို သိရသည်။ ယင်းမူကွဲများအနက် လူသိအများဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံးဖြစ်သော ပါဠိဓမ္မပဒကို မဖော်ပြမီ အခြားမူကွဲများကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြလိုပါသည်။

ပြာကတဓမ္မပဒ

ပြာကတဓမ္မပဒကျမ်း၏ အပိုင်းအစအချို့ကို ခရစ်နှစ် ၁၈၉၂ တွင် ပြင်သစ်ခရီးသည်များဖြစ်ကြသော ဒူတရီး အဒီရင်း^၂နှင့် ဂရီးနတ်^၃တို့က တွေ့ခဲ့ကြသည်။ တွေ့ခဲ့သောနေရာ ဒေသမှာ အိန္ဒိယပြည် ခိုတန်နယ်ရှိ ဂေါဂြိန် ဝိဟာရ်၏ အပျက်အစီးများအကြား၌ ဖြစ်၏။ ၁၈၉၇ တွင် ရုရှသံအရာရှိ ပက်ထရိုစကီး^၄သည် ယင်းပေစာ၏ အပိုင်းအစအချို့ကို ထပ်မံတွေ့ရှိ၏။ ၎င်းသံအရာရှိထံမှ

၁။ mixed sanskrit

၃။ Grenard

၂။ de Rhins, Dutreuil

၄။ Gosringa Vihara

၅။ Petrouskii, N. Th.

စိန့်ပီတာစပတ်^၁ရှိ ပါမောက္ခ အိုလဒင်ဗတ်^၂က လက်ခံ
ရရှိသည်။ ဒုတိယအကြိမ် ပေစာအပိုင်းအစတို့ကို တွေ့ရ
သော နေရာဒေသမှာ ခိုတန်နယ်မှ ၂၁ ကီလိုမီတာ
ဝေးကွာသော ကရာကတ်^၃မြစ်ဝှမ်းရှိ ကိုမာရီမဇာ^၄ ဒေသ
ဖြစ်သည်။ ဤပြာကတဓမ္မပဒကို ဘုဇပတ်ပင်၏
အခေါက်ပေါ်တွင် ရေးသားထားခြင်းဖြစ်သည်။ အသုံးပြု
သော အက္ခရာမှာ အိန္ဒိယပြည်အနောက်မြောက်ရှိ ဂန္ဓာရ
တိုင်းသုံးဖြစ်သော ခရောဋ္ဌီ^၅အက္ခရာဖြစ်၍ ဘာသာမှာ
ပြကတဘာသာ ဖြစ်၏။ ယင်းကျမ်းကို ရေးသားထား
သော ပြာကတဘာသာ သည် ရူဗတ်ဂါရီနှင့် မန်ဆေရ^၆
အရပ်၌ရှိသော အသောက ကျောက်ဆောင်စာများတွင်
ရေးသားထားသည့် ဘာသာနှင့် အရေးအသားနှင့်လည်း
ကောင်း သတ်ပုံသတ်ညွှန်းနှင့်လည်းကောင်း အလွန်
ဆင်တူနေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းကျမ်းကို တည်းဖြတ်
၍ အကြောင်းစုံရေးသားသူမှာ ပါမောက္ခဗရတ်^၇ ဖြစ်၍

၁။ St. Petersburg

၄။ Komari-Mazar

၂။ Oldenberg,
Professor S.F.

Brahma i bhikhu tasina i pavu.
Araha magna ya apramadu.

၃။ Kara-kash

Cita ji balu adhava jara i.

၅။ Kharousthi

Suhena theru yama' rna tredasa.

၆။ Shabazgarhi &
Mansehra

၇။ Brough, Professor J.

ယင်းကျမ်းကို Gandhari Dharmapada ဟု အမည်ပေးထား၏။

ဗြာဟ္မဏဓမ္မပဒ၏ ကျမ်းအပြည့်အစုံကို မတွေ့ရသေးသဖြင့် ယင်းကျမ်း၌ ဂါထာပေါင်း မည်မျှ၊ ဝဂ္ဂပေါင်း မည်ရွေ့ပါသည်ကို အသေအချာ မသိရချေ။ တွေ့ရသော ဥဒ္ဒါနဂါထာအရ ပထမပိုင်းတွင် ၁၃ ဝဂ္ဂပါကြောင်း သိရသည်။^၁

ဗြာဟ္မဏဓမ္မပဒ ဥဒ္ဒါနဂါထာ^၂

ဗြမ ဣ ဘိခု တသိဏ ဣ ပဝု
 အရဟ မဂေဏ ယ အပြမဒု
 စိတ ဇိ ဗလု အဝေ ဇေရ ဣ
 သု ဟေဏ ထေရ ယမ ဇေဏ တြေ ဒု ဂ
 အမည်တူသော ဝဂ္ဂတို့၏ ဂါထာအရေအတွက်ကို အခြား ဓမ္မပဒမူကွဲများနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ဗြာဟ္မဏဓမ္မပဒ သည် ပြည့်ပြည့်စုံစုံရှိပါက ဂါထာပေါင်း ၆၀၀ ခန့်ပါရှိမည်ဟု ဗရဝါးနှင့် မိတြာ^၃တို့က ခန့်မှန်းကြသည်။^၄ လေဗီး^၅ကမူ ဂါထာပေါင်း ၇၅၀ ခန့်ပါမည်ဟု ခန့်မှန်း၏။^၆ ယခုတွေ့ရသော အပိုင်းအစတို့ကို စုဆောင်း

၁။ Barua & Mitra

၂။ Levi, S.

၃။ Brough, 10.

၄။ Brough, 10.

၅။ Barua, xxiii-xxiv,

၆။ Brough, 19.

စီစဉ်ရာ ဂါထာပေါင်း ၃၅၀ တွေ့ရသည်။ ယင်းဂါထာများအနက် ဂါထာ ၂၅၀ မှ ၃၀၀ အတွင်းသည် ပါဠိဓမ္မပဒနှင့် ဆင်တူသည်ဟု ဆို၏။^၁ ယင်းပြာကတကျမ်း၌ပါသော ဝဂ္ဂတို့၏အမည်များသည် အခြားမူကွဲများနှင့် တူသည်လည်းရှိ၍ မတူသည်လည်းရှိသည်။ အမည်တူသော ဝဂ္ဂတို့မှာ ပုံစံအားဖြင့် ကောဓဝဂ္ဂ၊ ပုပ္ဖဝဂ္ဂ၊ သဟဿဝဂ္ဂ၊ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ၊ ဘိက္ခု၊ ဗြာဟ္မဏ စသည်တို့ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂအမည်ချင်း တူသော်လည်း ပါဝင်သော အကြောင်းအရာတို့မှာမူ အချို့တူ၍ အချို့မတူသည်ကို တွေ့ရသည်။ အချို့မှာ အကြောင်းအရာတူသော်လည်း ဝဂ္ဂအမည် ကွဲပြားနေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ပုံစံမှာ ပါဠိမူ၌ ပါသော ဓမ္မဋ္ဌဝဂ္ဂကို ပြာကတမူ၌ ထေရဝဂ္ဂဟု တွေ့ရသည်။ ပါဠိဓမ္မပဒ၌ မတွေ့ရသော ဝဂ္ဂများလည်း ပြာကတမူ၌တွေ့ရသည်။ ပုံစံမှာ ဗဟုဂြုတဝဂ္ဂ၊ ကြိတျဝဂ္ဂ စသည်တို့ဖြစ်၏။

ပြာကတဓမ္မပဒ၌တွေ့ရသော ဝဂ္ဂတို့မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။

ပြာကတ	ပါဠိ
၁။ ဗြမဏ	ဗြာဟ္မဏ

၂။ ဘိဓု	ဘိက္ခု
၃။ တသိဏ	တဏှာ
၄။ ပဝု	ပါပ
၅။ အရဟ	အရဟန္တ
၆။ မဂ္ဂ	မဂ္ဂ
၇။ အပြမဒု	အပ္ပမာဒ
၈။ စိတ	စိတ္တ
၉။ ဗလ	ဗာလ
၁၀။ ဇရ	ဇရာ
၁၁။ သုဟ	သုခ
၁၂။ ထေရ	ထေရိ
၁၃။ ယမက	ယမက
၁၄။ ပဏ္ဍိတ	ပဏ္ဍိတ
၁၅။ ဗဟုဂြုတ	ဗဟုဿုတ ^၂
၁၆။ ပြကိရိဏက	ပကိဏ္ဍက
၁၇။ ကြောဓ	ကောဓ
၁၈။ ပုပ္ဖ	ပုပ္ဖ
၁၉။ သဟဿ	သဟဿ
၂၀။ ဂီလ	သီလ ^၃

၁။ ပါဠိမူ၌ မပါရှိပါ။ ၂။ ပါဠိမူ၌ မပါရှိပါ။ ၃။ ပါဠိမူ၌ မပါရှိပါ။

ပါဝင်သော ဆယ့်လေးဝဂ္ဂနှင့် အလွန်တူသည်ဟု မှန်းဆနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၃၁ ဂါထာသာ ဝဂ္ဂတူအကြောင်းအရာတူကြသည်။ ကျန်ဂါထာများမှာ ပါဠိမူနှင့် ဝဂ္ဂ ကွဲပြားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းအရာခြားနားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မပါသည်ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရ၏။ ပါမောက္ခဗရတ်၏ အဆိုအရ ပါဠိနှင့် သက္ကတဘာသာတို့ဖြင့် ပြုစုထားသော ဗုဒ္ဓကျမ်းစာတို့မှအပ ယင်းကျမ်းသည် အိန္ဒိယဘာသာဖြင့် ပြုစုထားသော ရှေးခေတ် ဗုဒ္ဓစာပေတစ်ခု ဖြစ်သည်^၁ဟု သိရ၏။ ယင်းသည် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းတစ်ခု၏ ကျမ်းစာဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသော်လည်း မည်သည့်ဂိုဏ်းဖြစ်မည်ကိုမူ အသေအချာ မသိရချေ။

မိဿကသက္ကတ ဓမ္မပဒ

မိဿကသက္ကတဓမ္မပဒကျမ်း ရှိကြောင်းကို တရုတ်ဘာသာပြန်ကျမ်းများမှ သိရသည်။ မူရင်းကျမ်းကို မတွေ့ရချေ။ တရုတ်ဘာသာပြန် ကျမ်းလေးစောင်ရှိ၏။ ပထမ ကျမ်းမှာ *Fa-Kheu-King* ဟု ခေါ်တွင်သည်။ ဂါထာပေါင်း ၇၆၀ ပါပြီး ယင်းဂါထာများကို ၃၉ ဝဂ္ဂ

၁။ ၎င်း၊ နိဒါန်း ၁.

၂၁။ ကြိတ်ကျ ကိစ္စ^၁

၂၂။ နာဂ(သို့မဟုတ်)အင်္ဂါ နာဂ(သို့မဟုတ်)အဿ^၂
 ဝဂ္ဂ ၂၃ မှ ၂၆ တို့ကို မတွေ့ရချေ။^၃

တွေ့ပြီး ဝဂ္ဂများအနက် ဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂ၌ ဂါထာ ၅၀ ပါ၍ ဘိက္ခုဝဂ္ဂ၌ ဂါထာ ၄၀ ပါသည်။ တဏှာဝဂ္ဂ၌ ဂါထာ အမှတ် ၉၁ မှ ၉၆ အထိ တွေ့ရသော်လည်း ၉၁ မှ ၉၅ အထိ စာတစ်ကြောင်းစီသာ တွေ့ရသည်။ အမှတ် ၉၆ မှာ စာနှစ်ကြောင်းနှင့် သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်သာ တွေ့ရသည်။ ကျန်ဂါထာများကိုမူမတွေ့ရချေ။ မဂ္ဂဝဂ္ဂ၌ အစဂါထာ ၁၇ ဂါထာ ပျောက်ဆုံးနေသည်။ ဂါထာ ၃၀ ခန့်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ၌ ဂါထာ ၂၅ ဂါထာသာ တွေ့ရ၏။ စိတ္တဝဂ္ဂ၌ မပြည့်စုံသော ဂါထာ ငါးဂါထာခန့်သာ တွေ့ရသည်။ ဧရာဝဂ္ဂ၌ ၂၅ ဂါထာ တွေ့ရသော်လည်း အစသုံးဂါထာ၌ စာတစ်ကြောင်းစီသာ ပါသည်။ သုခဝဂ္ဂ၌မူ ဂါထာ ၂၀ ခန့် တွေ့ရသဖြင့် ပြည့်စုံသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထေရဝဂ္ဂနှင့် ယမက စသည်တို့၌လည်း ဂါထာအပြည့်အစုံ မပါချေ။

ထိုသို့ဖြင့် တွေ့ရသမျှသော ဗြာဟ္မဏဓမ္မပဒပါ ဝဂ္ဂများကို ပါဠိဓမ္မပဒနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ပါဠိမူ၌

ခွဲခြားထား၏။ “အစကနဦးက ဂါထာ ၅၀၀ နှင့် ၂၆
 ဝဂ္ဂရှိကြောင်း တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပြီးနောက် ၁၃
 ဝဂ္ဂ ထပ်မံဖြည့်စွက်လျက် ဝဂ္ဂပေါင်း ၃၉ ဝဂ္ဂရှိလာ
 သည်” ဟု ယင်းကျမ်း၏ ကျမ်းဦးနိဒါန်း၌ ဖော်ပြထား
 သည်။ ပိုလာသော ၁၃ ဝဂ္ဂတို့မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်၏။

ဝဂ္ဂအမည်

ပါဝင်သောဂါထာအရေအတွက်

၁။ အနိစ္စတရား ^၁	၂၁ ဂါထာ
၂။ တရားတော်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း ^၂	၂၉ ဂါထာ
၃။ တပည့်သာဝက ^၃	၁၉ ဂါထာ
၄။ သဒ္ဓါ ^၄	၁၈ ဂါထာ
၅။ တာဝန်ဝတ္တရား ^၅	၁၆ ဂါထာ
၆။ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း ^၆	၁၂ ဂါထာ
၇။ မေတ္တာ ^၇	၁၉ ဂါထာ
၈။ အလ္လှာပသလ္လှာပ ပြောဆိုခြင်း ^၈	၁၂ ဂါထာ
၉။ အကျိုးရှိလုပ်ငန်း ^၉	၂၀ ဂါထာ
၁၀။ နိဗ္ဗာန် ^{၁၀}	၃၆ ဂါထာ
၁၁။ ဇာတိနှင့်မရဏ ^{၁၁}	၁၈ ဂါထာ

၁။ impermanence

၆။ reflection

၂။ insight into wisdom

၇။ loving kindness

၃။ Sravaka

၈။ conversation

၄။ simple faith

၉။ advantageous service

၅။ observance of duty

၁၀။ nirvana

၁၁။ birth & death

၁၂။ ဘာသာတရား၏ကျေးဇူးများ^၁ ၁၉ ဂါထာ

၁၃။ ကံကောင်းခြင်း^၂ ၁၉ ဂါထာ

ထို ပိုလာသော ဝဂ္ဂ ၁၃ ဝဂ္ဂကို လေ့လာကြည့်ရှုသည့် အခါ ယင်းတို့၌ပါသော အကြောင်းအရာအချို့သည် သုတ္တနိပါတ်၌ ပါဝင်နေကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ အနိစ္စ သဘောတရား၊ တရားတော်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း၊ တပည့်သာဝက၊ ယုံကြည်သဒ္ဓါ၊ မေတ္တာစသည်တို့မှာ သုတ္တနိပါတ်လာ သလ္လသုတ်၊ ဥဋ္ဌာနသုတ်၊ စုန္ဒသုတ်၊ အာဠာဝကသုတ်၊ မေတ္တသုတ်၊ သုဘာသိတသုတ်၊ မဟာ မင်္ဂလသုတ်တို့နှင့် များစွာ ဆင်တူနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ယင်းကျမ်းကို ဟွမ်ဂူ^၃မင်း နန်းစံသုံးနှစ်မြောက်ဖြစ်သော ခရစ်နှစ် ၂၂၃ တွင် ဝိုင်-ချီ-လန်^၄ ဆိုသူသည် အိန္ဒိယပြည်မှ တရုတ်ပြည်သို့ ယူဆောင်ခဲ့၏။ ယင်း ဝိုင်-ချီ-လန်သည် စင်-အင်း^၅ အမည်ရှိ တိုင်းရင်းသား တစ်ဦးနှင့် တွဲဖက်၍ ယင်းကျမ်းကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။

၁။ profit of religion

၆။ Wai-chi-lan

၂။ good fortune

၇။ Tsiang-im

၃။ Hwang-wn

ဒုတိယဘာသာပြန်ကျမ်းမှာ *Fa-Kheu-Pi-U* ဟု အမည်ရှိ၏။ ပထမဘာသာပြန်ကျမ်းနှင့် ဝဂ္ဂအရေအတွက် တူသော်လည်း ဂါထာအရေအတွက်မှာမူ နည်း၏။ ဓမ္မပဒကျမ်းတွင်ပါသော ဥဒါဟရဏ်များကိုသာ ရွေးထုတ် ပြန်ဆိုထားခြင်းကြောင့် ဤသို့ ဂါထာအရေအတွက် နည်းရခြင်း ဖြစ်သည်။ မူလာ^၁၏ အဆိုအရ ယင်းကျမ်းကို ခရစ်နှစ် ၂၆၅-၃၁၃ အတွင်း ဘာသာပြန်ဆိုထားခဲ့ သည်^၂ဟု သိရ၏။

တတိယဘာသာပြန်ကျမ်းမှာ *Chu-Yao-King* ဟု အမည်ရှိသည်။ ကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း ၂၀ ပါဝင်၍ အတွဲ ခုနစ်တွဲ ရှိ၏။ အရိယဓရ်မတြတ^၃ ကို ကျမ်းပြုသူဟု ဖော်ပြထား၏။ ချူ-ဖို-နိန် သို့မဟုတ် ဖို-နိန်^၄ ဆိုသူက ခရစ်နှစ် ၄၁၀ တွင် တရုတ်ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂပေါင်း ၃၃ ဝဂ္ဂပါ၍ ပါဝင်သောအကြောင်း အရာ အချက်အလက်များမှာ ဥဒါန ဝရ်ဂ^၅ ၌ပါဝင်သည့် အချက်အလက်များနှင့် တူသည်ဟု သိရသည်။

ခရစ်နှစ် ၁၀ ရာစုနောက်ပိုင်း၌ ပြုစုထားသော *Fa-Chi-Yao-Sung-Ching* အမည်ရှိ ကျမ်းမှာ စတုတ္ထ

၁။ Muller, Max

၄။ Chu-fu-nien or Fo-nien

၂။ Muller, Introduction, ix

၅။ *Udana varga*

၃။ Arya Dharmatrata

မြောက် ဘာသာပြန်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကျမ်းမှာ တတိယဘာသာ ပြန်ကျမ်း၌ ပါဝင်သော ဂါထာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။

တရုတ်ဘာသာပြန်ကျမ်း လေးခုရှိသည့်အနက် ပထမ ဘာသာပြန်ကျမ်းဖြစ်သော *Fa-Kheu-King* မှာ အများ အသုံးပြုသည့်ကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

သက္ကတဓမ္မပဒ

သက္ကတကျမ်းမှ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကို အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်း၌ တွေ့ရ၏။ ယင်းတို့မှာ ဥဒါနဝရ်ဂကျမ်းမှ ဖြစ်သည်။ ယင်းကျမ်းကိုလည်း တိဗက်ဘာသာပြန်ကျမ်း အဖြစ် တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဥဒါနဝရ်ဂကျမ်းကို ဂန္ထဝင် သက္ကတ^၁ဘာသာဖြင့် ရေးသားထား၍ ပြုစုသူမှာ ကနိပ္ပမင်း^၂လက်ထက် ပေါ်ပေါက်သော ဓရ်မတြာတ^၃ ဖြစ်သည်။ တိဗက်ဘာသာပြန်၌ ဂါထာပေါင်း ၃၇၅ ဂါထာပါဝင်၍ ၃၇ ဝဂ္ဂခွဲ ထား၏။ ဂါထာအချို့မှာ ပါဠိဓမ္မပဒလာ ဂါထာတို့နှင့်တူ၍ အချို့မှာ ဥဒါန၊ သုတ္တနိပါတစသည့် ပါဠိပိဋကတ်ဝင် စာပေများမှ

၁။ classical sankrit

၄။ Dharmatrata

၂။ Kaniska

ဂါထာများနှင့်တူကြောင်း တွေ့ရလေသည်။ ပါဠိဓမ္မပဒတွင် ဝဂ္ဂခွဲခြားစီစဉ်သည့်နည်းအတိုင်း မူတည်လျက် ဝဂ္ဂများကို ခွဲခြားစီစဉ်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ သို့ရာတွင် ပါဠိဓမ္မပဒလာ ဝဂ္ဂများနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ တူသည်ချည်း မဟုတ်ချေ။ အချို့၌သာ ဝဂ္ဂရော ဂါထာများပါ တူ၍ အချို့၌မူ ဝဂ္ဂတူသော်လည်း ဂါထာများ မတူ၊ ဂါထာများ တူသော်လည်း ဝဂ္ဂမတူသည်များကို တွေ့ရသည်။

ပါဠိဓမ္မပဒ

ဓမ္မပဒမူကွဲ လေးခုရှိသည့်အနက် လူသိအများဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံးကျမ်းမှာ ပါဠိဓမ္မပဒဖြစ်သည်။ ယင်းကျမ်းကို သီဟိုဠ်၊ ယိုးဒယား၊ မြန်မာ၊ ဒေဝနာဂရီ၊ ဘင်္ဂလီ၊ ရောမ အက္ခရာများဖြင့် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အင်္ဂလိပ်၊ ဂျာမန်၊ အီတာလျံ၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှ စသော ဥရောပတိုက်သုံး ဘာသာများသို့ ပြန်ဆိုထားပြီးဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကျမ်းစာအုပ်အများ၌လည်း ဓမ္မပဒမှ ကောက်နုတ် ကိုးကားချက်များကို အများပင် တွေ့ရလေသည်။ ယင်းကျမ်းပါ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်ရေး သင်ခန်းစာကောင်းများအတွက် ဤ ဓမ္မပဒကျမ်းကို အလွန်ပင် အလေးအမြတ်ထားကြ၏။ သီဟိုဠ်၌လည်း ရှင်သာမဏေတို့သည် ဤကျမ်း တစ်

စောင်လုံးကို နှုတ်တက်အာဂုံဆောင်ကြရ၏။ သို့မှသာ ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်ရောက်ခွင့်ရကြသည်။ ထို့ကြောင့် သီဟိုဠ်၌ ဓမ္မပဒကျမ်း တစ်ခုလုံးကို နှုတ်တက်အာဂုံ မဆောင်နိုင်သော ရဟန်းဟူ၍ မရှိချေ။ ရဟန်းတော်များ သည် တရားဒေသနာ ဟောကြားကြရာ၌ များသော အားဖြင့် ဓမ္မပဒကျမ်းမှ ထုတ်နုတ်ကိုးကားလျက် ဟော ကြားတတ်ကြသည်။

ကျမ်းစာ၏အမည်

ဤကျမ်းစာ၏အမည်ဖြစ်သော ဓမ္မပဒကို အနောက် တိုင်း ပါဠိပညာရှင်တို့က “ဘာသာတရား၏ အခြေခံ”၊ “သဘောတရား၏လမ်းစဉ်”၊ “ဘာသာတရား၏ ဂါထာ စု” စသည်ဖြင့် ပြန်ဆိုကြသည်။ သင်္ဂဇာဆရာတော် ပြန်ဆိုသော ဓမ္မပဒပါဠိတော်နိဿယ၏ အဆိုအားဖြင့်မူ “ဗုဒ္ဓဓမ္မ၏ အခြေခံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ ပထမတွဲ နိဒါန်းဂါထာစု၌ပါသော “သမ္ပတ္တ ဓမ္မပဒေါ”^၁ဟူသော ပုဒ်ကို “ကောင်းစွာရောက်အပ်ပြီး သော တရားအစုရှိသော”ဟု ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ မြန်မာ ပြန်ဆိုထားသည်။ ထိုအဆိုအရ ဓမ္မပဒသည် “တရားစု”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ဓမ္မပဒဟူသော ဝေါဟာရကို ပိဋကသုံး ဝေါဟာရ တစ်ခုအနေဖြင့် ဒီဃနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်နှင့် သုတ္တနိပါတ်ကျမ်းများတွင် တွေ့နိုင်သည်။
ဒီဃနိကာယ်^၁နှင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်^၂တွင် ဓမ္မပဒသည် အနဘိဇ္ဈာ၊ အဗျာပါဒ၊ သမ္မာသတိနှင့် သမ္မာသမာဓိ ဟူသော တရားလေးမျိုး၏ အမည်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်း အားဖြင့် ဤလေးပါးကို ဓမ္မပဒဟုခေါ်သည်။ ယင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဒီဃနိကာယ်အဋ္ဌကထာ^၃နှင့် အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ် အဋ္ဌကထာ^၄တို့၌ ဓမ္မပဒကို ဓမ္မကောဋ္ဌာသ (တရားစု)ဟု ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဖွင့်ဆိုသည်။ သံယုတ္တ နိကာယ်တွင် ဓမ္မပဒကို သာမန် ဝေါဟာရအနေဖြင့် ဖော်ပြ၍ ယင်းအဋ္ဌကထာတွင်မူ ဤဓမ္မပဒသည် ဗုဒ္ဓဝစနအားလုံးကို ဆိုလိုသည်^၅ဟု ဖော်ပြထားသည်။ သုတ္တနိပါတ်တွင်လည်း ဓမ္မပဒကို သာမန်အားဖြင့်ပင် ဖော်ပြ၍ ယင်းအဋ္ဌကထာတွင်မူ နိဗ္ဗာနဓမ္မ၏အကြောင်း (ဝါ) လမ်းစဉ် (နိဗ္ဗာနဿ ဓမ္မဿ ပဒတ္တာ ဓမ္မပဒေ^၆)ဟု ဖွင့်ပြသည်။ ထို့ပြင် ဤဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာအမှတ်

၁။ ဒီဃပါထိကဝဂ် ၁၉၁။ ၄။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်အဋ္ဌကထာ(၂)၊ ၂၈၈။

၂။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ(စတုတ္ထနိပါတ်)၊ ၅။ သံယုတ္တနိကာယ်အဋ္ဌကထာ(မဟာဝဂ္ဂ) ပတွဲ၊ ၃၃၇။ ၁၆၅။

၃။ ဒီဃနိကာယ်အဋ္ဌကထာ(၃)၊ ၆။ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ(ပတွဲ) ၁၄၇။

၄၄-၄၅^၁တို့၌ ဓမ္မပဒဟူသော ဝေါဟာရ ပါဝင်လျက်ရှိရာ ယင်းကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ၃၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယ ဓမ္မဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မပဒဟု ဖော်ပြထား၏။ ယင်းတရား တို့သည်လည်း မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း၏ အကြောင်းပင် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါအဆိုအားလုံးကို ခြုံ၍ယူရသော် ဓမ္မပဒ သည် “တရားစု(ဝါ) မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဓမ္မ၏ အကြောင်း လမ်းစဉ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိဋကတ်ဝင်ကျမ်းများစွာတို့မှ ထုတ်နုတ်စုဆောင်းထား ခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဤကျမ်းများစွာတို့သည် သူကောင်း သူမွန်ဖြစ်ရေးကို ဟောညွှန်သော တရား ဒေသနာများ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်ရေးကိုလည်း ညွှန်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဂါထာလာ အကြောင်းအရာတို့ကို ထောက်ဆ ၍ ဓမ္မပဒကို “ဘာသာတရား၏ လမ်းကြောင်းများ (သို့မဟုတ်) သူတော်စင်တို့ ကျင့်ရာလမ်းကြောင်း”ဟု လည်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

ကျမ်းထွက်ပေါ်ချိန်

ဓမ္မပဒကျမ်း ထွက်ပေါ်ချိန်ကို အတိအကျ မပြောနိုင်ပေ။ ဤကျမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ခန့်မှန်းနိုင်သော အထောက်အထား အနည်းငယ်ကို တင်ပြလိုပေသည်။ ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုနောက်ပိုင်း သို့မဟုတ် ၂ ရာစုအစပိုင်းတွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော မိလိန္ဒပဉ္စာကျမ်းလာ သြပဗ္ဗကထာ ပဉ္စာ^၁ပိုင်းတွင် ဓမ္မပဒဟူသော ကျမ်းညွှန်းနှင့်တကွ ယင်းကျမ်းလာ ဂါထာများကိုပါ ကိုးကား ဖော်ပြထားသည်။^၂ ထို့ကြောင့် မိလိန္ဒကျမ်းကို ပြုစုချိန်၌ ဓမ္မပဒကျမ်း ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း သိသာပေသည်။

ဘီစီ ၂ ရာစုတွင် ထွက်ပေါ်သော မဟာဝဇ္ဈု^၃ တွင် ပါသည့် ဓရ်မပဒေပသဟဿဝရ်ဂ* (ပါဠိ-ဓမ္မပဒေသု သဟဿဝဂ္ဂံ)ဟူသောစာပိုဒ်ကို ထောက်သဖြင့် ထိုအချိန်တွင် ဓမ္မပဒကျမ်း ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။ ဒီပဝံသနှင့် မဟာဝံသကျမ်းများ၏ အဆိုအရ^၄ အသောကမင်းသည် နိဂြောဓသာမဏေထံမှ ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂလာ ဂါထာများကို ကြားနာရသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သည်ဟု သိရ၏။ ဤအကြောင်းကို ထောက်

၁။ မိလိန္ဒပဉ္စာပါဠိ ၃၆၁။

၄။ Law(1933), Vol. I, 203.

၂။ ပဗ္ဗတင်္ဂပဉ္စာ၊ ၃၆၉-၃၇၀။

၅။ (၁) Law (1957-8). 51.

၃။ Mahavastu

(၂) Geiger, 35.

* Dhamapadesu Sahasravargam

သဖြင့် ဓမ္မပဒကျမ်းသည် အသောကမင်း မတိုင်မီက ရှိနှင့်ပြီး ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပေသည်။

အထက်ပါအထောက်အထားများကို ထောက်ဆ၍ ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ပထမသင်္ဂါယနာတင်သည့် ဘီစီ ၄၈၃ နှင့် အသောကမင်းလက်ထက် ကျင်းပသော တတိယသင်္ဂါယနာ တင်သည့် ဘီစီ ၂၄၇ အတွင်း ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်ဟု အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ယူဆနိုင်ပေသည်။

ကျမ်းပြုသူ

ဓမ္မပဒပါဂါထာများမှာ ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူသော ဒေသနာများဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ယင်းဂါထာများကို ကျမ်း တစ်စောင်အဖြစ် စုစည်းထားခဲ့သူ မည်သူဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြရန် ခဲယဉ်းလှပေသည်။ သင်္ဂါယနာသုံးခုတွင် တင်သော ပိဋကတ်တော်များအနက် အဘိဓမ္မပိဋက ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ် ဟောကြားသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်လာ နိဒ္ဒေသနှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ကျမ်းများကို အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ် ဟောကြားသည်ဟူ၍လည်းကောင်း ဟောကြားသူအမည်ကို ဖော်ပြကြ၏။ အခြားသော ကျမ်းစာများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ကျမ်းကို မည်သူက စီစဉ်သည်ဟု ညွှန်ပြခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့်

ဤသို့ ဖော်ပြခြင်းမရှိသော ဓမ္မပဒကျမ်း အပါအဝင် ပိဋကတ်တော်များကို သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်များက စုဆောင်းစီစဉ်ခဲ့သည်ဟု မှတ်သားဖွယ်သာ ရှိပါသည်။

ကျမ်းစာအစီအစဉ်

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် စကားပြေမဖက် ဂါထာသက်သက်ပါရှိရာ ပါဝင်သော ဂါထာ စုစုပေါင်းမှာ ၄၂၃ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို ဝဂ္ဂအားဖြင့် ၂၆ ခု ခွဲခြားစီစဉ်ထားသည်။ ဝဂ္ဂအားဖြင့် ခွဲခြားရာ၌ အောက်ပါ မူသုံးရပ်ကို ဦးတည်သည်ဟု ယူဆရသည်။

(၁) အကောင်းနှင့်အဆိုး သို့မဟုတ် အကျိုးနှင့် အပြစ် ယှဉ်တွဲပါရှိသော ဂါထာများ

(၂) အကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် ဝေါဟာရတူ ပါရှိသော ဂါထာများ

(၃) အထွေထွေ

ဤသုံးရပ်အနက် အကောင်းနှင့်အဆိုး (ဝါ) အကျိုး နှင့်အပြစ် စုံတွဲပါရှိသော ဂါထာများကို စုပေါင်း၍ ယမကဝဂ္ဂဟု အမည်ပေးထားသည်။ အကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် ဝေါဟာရ တူညီရာနှင့် ပတ်သက်၍ မမေ့ မလျော့ခြင်း၊ စိတ်၊ ပန်း၊ လူမိုက်၊ ပညာရှိ စသည်တို့နှင့်

သက်ဆိုင်သော ဂါထာများ သို့မဟုတ် အပ္ပမာဒ၊ စိတ္တ၊ ပုပ္ဖ၊ ဗာလ၊ ပဏ္ဍိတစသော ဝေါဟာရတူ ပါရှိသည့် ဂါထာများကို စုပေါင်း၍ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ၊ စိတ္တဝဂ္ဂ၊ ဗာလဝဂ္ဂ၊ ပဏ္ဍိတဝဂ္ဂ စသည်ဖြင့် အမည်ပေးထားသည်။ ဤမူနှစ်ချက်တွင် မပါဝင်သော ဂါထာများကိုမူ အထွေထွေ အရောရောဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ပကိဏ္ဍကဝဂ္ဂ အမည်ဖြင့် စုပေါင်းထားရှိသည်။

ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ

ဓမ္မပဒကျမ်း၌ ၂၆ ဝဂ္ဂပါရှိကြောင်း ရှေ့၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဝဂ္ဂအမည်	ဂါထာအရေအတွက်
၁။ ယမကဝဂ်	၂၀
၂။ အပ္ပမာဒဝဂ်	၁၂
၃။ စိတ္တဝဂ်	၁၁
၄။ ပုပ္ဖဝဂ်	၁၅
၅။ ဗာလဝဂ်	၁၆
၆။ ပဏ္ဍိတဝဂ်	၁၄
၇။ အရဟန္တဝဂ်	၁၀
၈။ သဟဿဝဂ်	၁၀
၉။ ပါပဝဂ်	၁၃

၁၀။ ဒဏ္ဍဝဂ်	၁၇
၁၁။ ဇရာဝဂ်	၁၁
၁၂။ အတ္ထဝဂ်	၁၁
၁၃။ လောကဝဂ်	၁၂
၁၄။ ဗုဒ္ဓဝဂ်	၁၆
၁၅။ သုခဝဂ်	၁၃
၁၆။ ပိယဝဂ်	၁၂
၁၇။ ကောဓဝဂ်	၁၄
၁၈။ မလဝဂ်	၂၁
၁၉။ ဓမ္မဋ္ဌဝဂ်	၁၇
၂၀။ မဂ္ဂဝဂ်	၁၇
၂၁။ ပကိဏ္ဍကဝဂ်	၁၆
၂၂။ နိရယဝဂ်	၁၄
၂၃။ နာဂဝဂ်	၁၄
၂၄။ တဏှာဝဂ်	၂၆
၂၅။ ဘိက္ခုဝဂ်	၂၃
၂၆။ ဗြာဟ္မဏဝဂ်	၄၂

ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် ယမကဝဂ္ဂ၌ စိတ်ထားကောင်းဖြင့်
 ပြုမူခြင်း၏ အကျိုးနှင့် စိတ်ထားဆိုးဖြင့် ပြုမူခြင်း၏
 အပြစ်၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၏ အပြစ်နှင့် ရန်ငြိုးမထားခြင်း၏
 အကျိုး စသော အကောင်းနှင့်အဆိုး အကျိုးနှင့်အပြစ်

စသည့် နှစ်ခုနှစ်စုံပါသော အကြောင်းများကို ဖော်ပြ၍ ပကိဏ္ဏကဝဂ္ဂတွင် အနည်းငယ်ကို ပေးစွန့်လှူဒါန်းခြင်းဖြင့် ကြီးမားသော အကျိုးကို ရနိုင်ခြင်း၊ ချမ်းသာကို တောင့်တ၍ သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းပါက ချမ်းသာကို မရနိုင် စသော အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ညွှန်ပြသည်။ ကြွင်းသော ဝဂ္ဂများတွင်မူ ခေါင်းစဉ်နှင့် ဆီလျော်သော အကြောင်းအရာများ ပါသည်။ ပုံစံအားဖြင့် အပ္ပမာဒဝဂ္ဂတွင် မမေ့မလျော့ခြင်း အကျိုးကျေးဇူးနှင့် ယင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေ့လျော့ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အပြစ်များကို တင်ပြသည်။ စိတ္တဝဂ္ဂတွင် စိတ်၏ သဘာဝနှင့် စိတ်ကို စောင့်ထိန်းခြင်း၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ် ဖြစ်ပေါ်ရာ၌ စိတ်သာပဓာန ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြ၍ ပုပ္ဖဝဂ္ဂတွင် ပန်းကို ပုံစံပြု၍ ပြုကျင့်လိုက်နာဖွယ်များကို ညွှန်ပြသည်။

ဤသို့ ဝဂ္ဂအလိုက် ဖော်ပြအပ်သော ဆုံးမချက်များကို စုပေါင်းလိုက်သော် ဓမ္မပဒကျမ်းသည် လောကီ လောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာအတွက် အကျိုးရှိသော သွန်သင်ဆုံးမချက်များ ပါသည်ဟု အကျဉ်းဆိုနိုင်ပေသည်။ လောကုတ္တရာဟူရာတွင် ပဓာနအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရယူနိုင်ရေးကို ဆိုလိုသည်။ ယင်းမဂ်ဖိုလ်ကို ရယူနိုင်သော ဆုံးမချက်များမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

၁။ တပ်မက်တွယ်တာခြင်း တဏှာကို ပံ့ပိုးရှားခြင်း

၂။ ထိုတဏှာကို ပံ့ပိုးရှားနိုင်ရန်အတွက် ခန္ဓာငါးပါး
ရုပ် နာမ်တရားကို မတည်မြဲခြင်းအနိစ္စသဘော၊
မတင့်တယ် ခြင်း အသုဘသဘော၊ မြေအိုးအလား
မခိုင်မာခြင်း၊ တံလျှပ်ပမာ အကောင်အထည် အနှစ်
မရှိခြင်း စသည်ဖြင့် ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်း

၃။ မျက်စိ နား စသော ဣန္ဒြေငါးပါး၊ ဣန္ဒြေခြောက်ပါး
ကို စောင့်စည်းထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဗောဇ္ဈင်တရား၊
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ပွားများခြင်း

လောကီရေးဟူရာ၌ စိတ်ကိုထိန်းသိမ်းခြင်း၊ စိတ်
ဓာတ် ကြံ့ခိုင်စွာထားခြင်း၊ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ အပေါင်း
အသင်း လိမ္မာခြင်း၊ ကိုယ်ချင်းစာနာခြင်း၊ ရန်ငြိုးမထား
ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကိုသာ အားထားခြင်း၊ ကိုယ်ကျင့်တရား
ကောင်းမွန်ခြင်း စသည့် လူမှုကြီးပွားရေး လမ်းညွှန်များကို
ဆိုလိုသည်။

စိတ်သည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို လိုက်ပါတတ်သည့်
အလျောက် အပြောင်းအလဲမြန်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ကို
စောင့်ထိန်းနိုင်မှ ချုပ်တီးနိုင်မှသာ ချမ်းသာသုခရနိုင်
ကြောင်းကို စိတ္တဝဂ္ဂတွင် ဟောကြားထားသည်။ စိတ်
ဓာတ်ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း လောကတွင်
မည်သူမျှ ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ မလွတ်နိုင်၊ စကားအနည်းအများ

ပြောတတ်သူကိုပင် နည်းသည် များသည်ဟု အပြစ်ဆို တတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အနေမှန် အကျင့်မှန်သူများ အဖို့ ကဲ့ရဲ့သင်္ဂြိုဟ်အပြစ်ဆိုမှုဖြင့် စိတ်ဓာတ်ပျော့ညံ့မှု အားပျော့မှု မရှိရန် ကောဓဝဂ်တွင် သွန်သင်သည်။ လေပြင်းမုန်တိုင်းကြောင့် တုန်လှုပ်မှုမရှိသော ကျောက် တောင်ကဲ့သို့ ကဲ့ရဲ့ချီးမွမ်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ချမ်းသာ ဆင်းရဲနှင့် တွေ့ကြုံခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ စိတ်ဓာတ်မပြောင်း လဲရန် ပဏ္ဍိတဝဂ်၌ ဖော်ပြထားသည်။

လူအများ ပြောဆိုနေကြသော ကံ ဉာဏ်ဝီရိယ သုံးပါးတွင် ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ ဝီရိယ ပိုမိုအရေးကြီးပုံကို အပ္ပမာဒဝဂ္ဂ၌ ဖော်ပြထားသည်။ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ သတိရှိခြင်း၊ ကိုယ်နှုတ် နှလုံးစောင့်စည်းခြင်း၊ စူးစမ်း ဆင်ခြင်၍ ပြုလေ့ရှိခြင်းဟူသော အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသူအဖို့ အခြွေအရံစည်းစိမ် တိုးပွားသကဲ့သို့ လူမှုကိစ္စ စသည်ကို ရွက်ဆောင်ရာတွင် နိုးကြားထကြွ ၍ မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆာဲ ကြိုးပမ်းအားထုတ်တတ် သူသည် အခြားသောသူများကို လွှမ်းကျော် အောင်မြင် တတ်ကြောင်းကို မြင်းကောင်းနှင့်မြင်းပိန် ဥပမာဖြင့် နှိုင်းယှဉ် ညွှန်ပြထားသည်။ လုံ့လဝီရိယရှိ၍ ထထကြွကြွ ပြုမူတတ်သူသည် လောကီရေးရာတွင်သာမက လောကုတ္တရာ ကိစ္စများတွင်ပါ အောင်မြင်စွာ ရွက်ဆောင်နိုင်ပုံကို

ကောဓဝဂ်တွင် ဖော်ပြသည်။

လူသည် တစ်ဦးတည်း တစ်ယောက်တည်းနေ၍
 ဖြစ်သည်မဟုတ်ဘဲ အပေါင်းအသင်း အဖွဲ့အစည်းဖြင့်သာ
 ဖုရားနေထိုင်လေ့ရှိသည်။ ယင်းသို့ နေထိုင်ရာတွင် မိမိ
 ကိုယ်တိုင် အပေါင်းအသင်းကောင်းကို ရွေးချယ်တတ်၍
 မိမိကလည်း အပေါင်းအသင်းဆုံသူတစ်ယောက်ဖြစ်ရန်
 အရေးကြီးသည်။ ဤအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မိမိကို
 သွန်သင်ဆုံးမတတ်သော ပညာရှိ၊ မကောင်းမှုမှ တားမြစ်
 စောင့်ရှောက်တတ်သော ပညာရှိ၊ မိမိထက် ကိုယ်ကျင့်
 တရား သာလွန်သူ သို့မဟုတ် တန်းတူဖြစ်သူ ပညာရှိများ
 ကိုသာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရမည်ကိုလည်းကောင်း၊
 ယုတ်မာသူ မိုက်မဲသူများကို ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်း
 သည် ရန်သူနှင့်ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ဒုက္ခများတတ်ခြင်း၊
 ပညာရှိသူမွန်နှင့် ပေါင်းသင်းရခြင်းသည်သာ ဆွေမျိုးနှင့်
 ဆက်ဆံရသကဲ့သို့ ကောင်းကျိုးရှိပုံကိုလည်းကောင်း
 ပဏ္ဍိတဝဂ်၊ သုခဝဂ် စသည်၌ ညွှန်ပြသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်
 အပေါင်းအသင်းဆုံသူ ဖြစ်နိုင်ရေးအတွက်လည်း ဒေါသ
 ထွက်သူကို မေတ္တာဖြင့်လည်းကောင်း၊ နှမောဝန်တို့သူကို
 ပေးကမ်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ လိမ်လည်ပြောဆိုတတ်
 သူကို မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဆက်ဆံ
 ပြောဆိုရန် ကောဓဝဂ်တွင် ဖော်ပြသည်။

ကိုယ်ချင်းစာနာမှုရှိရန်အတွက် “မိမိအပါအဝင် လူတိုင်းသည် ဘေးရန်အပြစ်ဒဏ်ကို ထိတ်လန့်၍ သေရခြင်းကို ကြောက်ရွံ့ကြသည်။ မိမိအသက်ကို ခင်မင် မြတ်နိုးကြသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိကိုယ်ကို နှိုင်းယှဉ်၍ တစ်ပါးသူကို မနှိပ်စက် မညှဉ်းဆဲရန်” ဒဏ္ဍဝဂ်၌ သွန်သင်သည်။ မိမိချမ်းသာရေးအတွက် မိမိကဲ့သို့ ချမ်းသာကို လိုလားသူများကို မနှိပ်စက် မညှဉ်းဆဲရန် လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးသူအား ကြမ်းတမ်းခက် ထန်စွာ ပြောဆိုပါက မိမိကိုလည်း အလားတူ တုံ့ပြန်တတ်သဖြင့် ကြမ်းတမ်းသော စကားမျိုးကို မပြောဆိုရန်လည်းကောင်း ဒဏ္ဍဝဂ်၌ပင် ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ပြင် လူ့ဘဝခရီးတစ်လျှောက် ကြီးပွားတိုးတက် ရေးတွင် အပေါင်းအသင်းကောင်းရန် လိုအပ်သည်နှင့်အမျှ ဒေါသရန်ငြိုး မသိုမထားမိရန်လည်း အရေးကြီးသည်။ မိမိအား ထိပါးစော်ကားသူအပေါ် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဒေါသကို အလျင်အမြန် မဖျောက်နိုင်က ရန်ငြိုးအဖြစ် ကြီးထွားလာတတ်သည်။ ယင်းရန်ငြိုးအရ တုံ့ပြန် လက်စားချေမိက ရန်စ မငြိမ်းဘဲ ရန်ပွဲရှည်လျားလာတတ် သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရန်ကို ရန်ချင်း မတုံ့ပြန်ဘဲ မေတ္တာရေအေးဖြင့် တုံ့ပြန်မှသာ ရန်စသိမ်း၍ ရန်ငြိမ်း တတ်ပုံကိုလည်းကောင်း ယမကဝဂ်တွင် ဖော်ပြထား

သည်။ တစ်ဖန် အချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်၍ အနိုင်ယူခြင်းသည် ရန်စကို ပွားစေခြင်းသာ ဖြစ်သည့် အပြင် ရုံးနိမ့်သူအဖို့လည်း ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲရသည်။ ထို့ကြောင့် အရုံးအနိုင်ကို ရှောင်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်မှသာ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာရှိရပုံကို သုခဝင်တွင် ညွှန်ပြသည်။

အလားတူပင် လူတိုင်း၏ ကြီးပွားရေးအောင်မြင်ရေးနှင့် အပြစ်အနာကင်းစင်ရေးသည် မိမိကိုယ်စိတ်အပေါ်၌ တည်သည်။ ထို့ကြောင့် လူတိုင်းအဖို့ မိမိသည်သာ မိမိဘဝ၏ အရှင်သခင် အားထားရာဖြစ်သည်ကို “အတ္တာဟိ အတ္တနော နာထော” ဟူသော စကားဖြင့် ပြတ်သားစွာ ညွှန်ကြားသည်။ တိုးတက်ရေးနှင့် ဆုတ်ယုတ်ရေး၊ အောင်မြင်ရေးနှင့် ရုံးနိမ့်ရေး အတွက် ဘယ်သူမပြုမိမိအမှုသာဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း အတ္တဝင်၌ပင် သွန်သင်ထားသည်။ မိမိကိုယ်ကို အမှန်တကယ် ချစ်ခင်ပါက ပြစ်အနာကင်းအောင် မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်က ယဉ်ကျေးလိမ္မာမှသာ သူတစ်ပါးကို သွန်သင်လမ်းပြသင့်ကြောင်းနှင့် သူတကာကို နည်းပေးလမ်းပြသည့်အတိုင်း မိမိလည်း လိုက်နာ သင့်ပုံကိုလည်းကောင်း အတ္တဝင်၌ပင် ညွှန်ပြထားသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်ရေးအတွက်လည်း
ကိုယ်နှုတ် စိတ်သုံးပါးကို စောင့်စည်းရန်နှင့် သူတစ်ပါး
အသက်ကိုသတ်ခြင်း စသော ကံငါးပါးကို ရှောင်ကြဉ်ရေး
ကို ဟောညွှန်ထားသည့်အပြင်

၁။ မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှန်သမျှကို မပြုခြင်း

၂။ ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ဆည်းပူးခြင်း

၃။ စိတ်ဓာတ်ကို သန့်ရှင်းစွာထားခြင်း

ဟူသောစကားသုံးရပ်ဖြင့် အကျဉ်းချုပ် ညွှန်ပြထား
သည်။

အထက်ပါ သွန်သင်ညွှန်ကြားချက်များမှာ လူတိုင်း
အဖို့ လက်ခံလိုက်နာနိုင်သော သင်ခန်းစာများ ဖြစ်သည့်
အပြင် ဓမ္မပဒကျမ်းကို လေ့လာပါက နည်းယူမှတ်သား
လောက်သည့် နိတိလမ်းညွှန်တို့ များစွာတွေ့နိုင်သေး
သည်။

ထို့ကြောင့်လည်း ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ပါဠိစာပေတွင်
အထင်ရှား အကျော်ကြားဆုံးဖြစ်၍ ဘာသာအများဆုံးဖြင့်
ပြန်ဆိုလေ့လာအပ်သော လမ်းညွှန်တစ်ဆူအနေဖြင့်
ကမ္ဘာတွင် ထင်ပေါ်လျက်ရှိပေသတည်း။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ဒီဃနိကာယ၊ ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၂။ ဒီဃအဋ္ဌကထာ ၃။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၃။ ဓမ္မပဒပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၂။
- ၄။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ပတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ် တိုက်၊ ၁၉၆၂။
- ၅။ မိလိန္ဒပဉ္စာပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၀။
- ၆။ သင်္ဂဇာဆရာတော်။ ဓမ္မပဒပါဠိတော်နိဿယ။ ရန်ကုန်၊ လောကပါလ ပိဋကတ်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၈။
- ၇။ သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ် တိုက်၊ ၁၉၆၀။
- ၈။ သိန်း၊ ဆရာနှင့် အခြားစာရေးသူများ။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ နိဿယ၊ ပတွဲ (ဆရာသိန်း၊ ဆရာဉာဏ်နှင့် ဆရာကူး)။ ရန်ကုန်၊ သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၅။
- ၉။ သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ၊ ၃။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။

- ၁၀။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (စတုတ္ထနိပါတ်)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ်တိုက်။ ၁၉၆၁။
- ၁၁။ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံနှိပ်တိုက်။ ၁၉၅၈။
- ၁၂။ အုံး၊ ဒေါ်။ ပါဠိစာပေသမိုင်း။ မန္တလေး၊ ပိဋကတ်တော် လျှပ်စစ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၆။
- ၁၃။ Barua, Benimadhab and S. Mitra. *Prakrit Dhammapada*. Calcutta, The Calcutta University Press, 1921.
- ၁၄။ Beal, Samuel. *Dhammapada*. London, Trbner & Co., 1878.
- ၁၅။ Brough, John (ed.). *The Ganhdari Dharmapada*. Oxford, Oxford University Press, 1962.
- ၁၆။ Burlingame, E. W. *Buddhist Legends*, pt I. Massachusetts, Harvard University Press, 1921.
- ၁၇။ Geiger, W. *The Mahavamsa*. Oxford, Oxford University Press, 1908.
- ၁၈။ Law, B.C. *A History of Pali Literature*, Vol. II. London, Kegan Paul, 1913.

- ၁၉။ - - - (ed.). "Dipavamsa," *The Ceylon Historical Journal*, VII. (July 1957—April 1958) 1-4
- ၂၀။ Max Muller, F. Dhammapada & Sutta Nipata, Vol. X. pt. I. 2nd ed. London, Oxford University Press, 1924.
- ၂၁။ Radhakrishnan, S. (tr.). *Dhammapada*. London, Oxford University Press, 1950.
- ၂၂။ Rhys Davids, T.W. *Buddhist India*. Susil Gupta.
- ၂၃။ Rhys Davids, Mrs. (ed.). *Minor Anthologhosa's of the Pali Canon*, pt. I. London. Oxford University Press, 1931.
- ၂၄။ Rogers, T. Capt. and F. Max Muller, *Buddhaghosa's Parables*. London, Trubner, 1870.
- ၂၅။ Winternitz, Maurice. *A History of Indian Literature*, Vol. II. Calcutta, The Calcutta University Press, 1931.

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ

စကားပုံများ

ဒေါ်ခင်သိန်း(၁)

(ပါဠိကထိက၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ စကားပုံများ

ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာဟူ၍ ပိဋကတော်သုံးပုံ ရှိသည်အနက် သုတ္တန်ပိဋကပါဝင်သော ခုဒ္ဒကနိကာယ်၏ ဒုတိယမြောက်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ လက်တင်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမန်၊ အီတာလျံ၊ တရုတ်၊ ရုရှ စသည့် ဘာသာမျိုးစုံသို့ ပြန်ဆိုထားပြီးဖြစ်၍ ကမ္ဘာစာပေတွင် ထင်ရှားသော ကျမ်းတစ်စောင်ဖြစ်သည်။ ယင်းဓမ္မပဒကျမ်း၌ ဂါထာပေါင်း ၄၂၃ ခုပါဝင်၍ ၎င်း ဂါထာများကို ဝဂ္ဂ^၁အားဖြင့် ၂၆ ခုခွဲခြားထားသည်။

ထိုဂါထာများအနက် များစွာသောဂါထာတို့မှာ ပိဋက သုံးပုံ၌ ပါဝင်သော ဝိနယ၊ သံယုတ္တ၊ သုတ္တနိပါတ၊ ထေရထေရီ စသည့်ကျမ်းများ၌လည်း ပါရှိလေရာ ဓမ္မပဒ

၁။ ဝဂ္ဂ ဆိုသည်မှာ ပါဠိစကားလုံးဖြစ်၍ မြန်မာလို အစုဟု အဓိပ္ပာယ် ရပါသည်။

ကျမ်းပြုသူသည် ယင်းဂါထာများကို မိမိစိတ်ကြိုက် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းခဲ့ဟန် ရှိပေသည်။ ကျမ်းပြုသူသည် မည်သူ ဖြစ်သည်ကိုမူ ယခုထိ မှန်ကန်စွာ မသိရသေးပေ။ သုတေသီအများ ဝိဝါဒ ကွဲပြားကာ သို့လောသို့လော တွေးတောမှန်းဆဆပင် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မပဒဟူသော ကျမ်း၏ အမည်အကြောင်း၊ ၎င်းကျမ်းကို ပြုစုသည့်နှစ်၊ ကျမ်းပြုသူသည် မည်သူဖြစ်နိုင်မည် ဆိုသည့်အချက်များ၊ ကျမ်း၌ ပါရှိသော အကြောင်းအရာ၊ ယင်းကျမ်း၏မူကွဲ များ စသည့် အကြောင်းအချက်တို့ကိုမူ ရှည်လျားမည် စိုးသဖြင့် ဤစာတမ်း၌ ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသည်။

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ စကားပုံများကို ထုတ်နုတ်စိစစ်ကြည့် မည်ဆိုပါက အောက်ပါအတိုင်း သုံးမျိုးသုံးစား တွေ့ရ သည်။

- (၁) ပါဠိဂါထာမှ တိုက်ရိုက်ယူ၍ ပါဠိအတိုင်းပင် အသုံးပြုသော စကားပုံများ
- (၂) ပါဠိဂါထာကို တိုက်ရိုက်မြန်မာပြန်၍ အသုံးပြု သော စကားပုံများ
- (၃) ပါဠိဂါထာ၌ ပါရှိသော သဘောကိုသာ ယူ၍ သင့်တော်သလို မြန်မာဘာသာပြန်ဆို အသုံးပြု သော စကားပုံများ

ပထမအမျိုးအစားကို အသင်းအဖွဲ့ တံဆိပ်တို့၌

လည်းကောင်း၊ လုပ်သားပြည်သူလူအပေါင်းအား သတိပေးနှိုးဆော်သည့် ကြော်ငြာဆိုင်းဘုတ် စသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ မိန့်ခွန်းပြောဟောရာတို့၌လည်းကောင်း၊ စာပေရေးသားရာတို့၌လည်းကောင်း ဆောင်ပုဒ်အဖြစ် အများအပြား အသုံးပြုကြသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပေသည်။

(၁)

(က) သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ

ဤသို့ အများအပြား အသုံးပြုနေသည့် ဆောင်ပုဒ်တို့အနက် အရေးကြီးဆုံးသော ဆောင်ပုဒ်တစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ တံဆိပ်ပေါ်တွင် ရိုက်နှိပ်ထားသည့် ဆောင်ပုဒ် ဖြစ်သည်။

ထိုဆောင်ပုဒ်မှာ ‘သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ’ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းဆောင်ပုဒ်မှာ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ မုက္ခပါဌ်တော် ဖြစ်၍ ဓမ္မပဒ၊ ဗုဒ္ဓဝဂ္ဂလာ ဂါထာတစ်ပုဒ်၏ စတုတ္ထပါဒမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံမှာမူ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

သုခေါ ဗုဒ္ဓါန မုပ္ပါဒေါ၊ သုခေါ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ
သုခေါ သံဃဿ သာမဂ္ဂိ၊ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ။
ဂါထာ၏အနက်မှာ—

“ဗုဒ္ဓါနံ၊ ဘုရားရှင်တို့၏။ ဥပ္ပါဒေါ၊ ပွင့်တော်မူခြင်း

သည်။ သုခေါ၊ ချမ်းသာ၏။ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ၊ သူတော်
ကောင်းတရားကို ဟောကြားခြင်းသည်။ သုခေါ၊ ချမ်းသာ
၏။ သံဃဿ၊ သံဃာတော်၏ (ရဟန်းအဖွဲ့အစည်း၏)။
သာမဂ္ဂိ၊ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သုခေါ၊ ချမ်းသာ၏။
သမဂ္ဂါနံ၊ ညီညွတ်ကုန်သောသူတို့၏။ တပေါ၊ အကျင့်
သည်။ သုခေါ၊ ချမ်းသာ၏”ဟု ဖြစ်သည်။

ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ
အတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး
တော်မူစဉ်အခါက ဖြစ်သည်။ ရဟန်း ၅၀၀ တို့သည်
စုဝေး ရာခန်းမ၌ နေကြစဉ် ‘ဤလောက၌ မည်သည်
အရာသည် ချမ်းသာသနည်း’ဟူသော အကြောင်းကို
ငြင်းခုံကြကုန်၏။ အချို့သောရဟန်းများက ‘မင်းချမ်း
သာသည် ချမ်းသာသည် မည်၏’ဟု ပြောဆိုကြ၏။
အချို့ကမူ ‘ကာမဂုဏ်ကိုခံစားခြင်းသည် ချမ်းသာ၏’ဟု
ပြောဆိုကြ၍ အချို့ရဟန်းတော် တို့ကမူ ‘သလေးထမင်း
အသားဟင်း စသော ဘောဇဉ် အာဟာရတို့ကို စားသုံးရ
ခြင်းနှင့်တူသော ချမ်းသာသည်မရှိ’ဟု ဆိုကြကုန်၏။
မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ထိုအကြောင်းကို သိတော်မူ၍
‘အို-ရဟန်းတို့၊ သင်တို့ ယခုပြောဆိုနေကြသော ချမ်းသာ
ဖြစ်သည်ဟူသော အရာများသည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ

၌သာ ကျင်လည်ကြရမည့်အရာများ ဖြစ်ချေသည်။ ဤ လောက၌ ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား ကို ဟောကြားရခြင်း၊ သံဃာတော်တို့ ညီညွတ်ခြင်းနှင့် အညီအညွတ် ကျင့်ခြင်းသာလျှင် ချမ်းသာအစစ် ဖြစ်၏’ ဟု ဟောတော်မူ၏။

သမဂ္ဂါနံ၊ ညီညွတ်ကုန်သောသူတို့၏။ တပေါ၊ အကျင့်သည်။ သုခေါ၊ ချမ်းသာအစစ်ဖြစ်၏ဟု ဆိုသည် မှာ အညီအညွတ်ကျင့်ခြင်းသည် ချမ်းသာ၏ဟု ဖြစ်ပေ သည်။ မည်သည့်အမှုကိစ္စမဆို ညီညွတ်စွာ ပြုပါမူ အောင်မြင်ရပေမည်။ အောင်မြင်ပါက ချမ်းသာရမည်မှာ မလွဲပေ။ ရဟန်းများအဖို့မှာကား စိတ်သဘောတူညီ၍ ညီညွတ်မည်ဆိုပါက ဘုရားရှင်၏ သြဝါဒစကားတို့ကို ကောင်းစွာလိုက်နာနိုင်ပေမည်။ ဓူတင် စသော အကျင့် တို့ကိုလည်း ကောင်းစွာ ဆောက်တည်နိုင်၍ သံဃာတော် တို့၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စဟူသမျှတို့ကို တစ်စုတစ်ရုံးတည်း ညီညွတ်စွာ ပြီးစီးအောင်မြင်နိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။ အလား တူပင် လူတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ လောကီအမှုကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ ညီညာဖျဖျ ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ကြလျှင် လွယ်ကူစွာ အောင်မြင်ပြီးစီး၍ ချမ်းသာကိုရရှိနိုင်ပေ သည်။

(ခ) အာရောဂျပရမာ လာဘာ

ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားများအဖို့ အလွန်အဖိုးထိုက်တန်၍ ဂရုပြုသင့် လိုက်နာသင့်သော ဆောင်ပုဒ်တစ်ခုမှာ ‘အာရောဂျ ပရမာ လာဘာ’ ပင်ဖြစ်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘ကျန်းမာခြင်းသည် အမြတ်ဆုံးလာဘ်ပေတည်း’ ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ယင်းဆောင်ပုဒ်မှာ ဓမ္မပဒကျမ်း သုခဝဂ္ဂလာ ဂါထာတစ်ခု၏ ပထမပါဒ ဖြစ်သည်။ ဂါထာအပြည့် အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အာရောဂျ^၁ပရမာ လာဘာ၊ သန္တုဋ္ဌိ ပရမံ ဓနံ။

ဝိဿာသာ ပရမာ ဉာတိ၊ နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခံ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “အာရောဂျ၊ အနာရောဂါ ကင်းရှင်းခြင်းတို့သည်။ (ဝါ) ကျန်းမာခြင်းတို့သည်။ ပရမာလာဘာ၊ အမြတ်ဆုံးလာဘ် ဖြစ်ကုန်၏။ သန္တုဋ္ဌိ၊ မိမိရသမျှဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်းသည်။ ပရမံဓနံ၊ အမြတ်ဆုံး သောဥစ္စာဖြစ်၏။ ဝိဿာသာ၊ အကျွမ်းဝင်သော သူသည်။ ပရမာဉာတိ၊ အမြတ်ဆုံးသောဆွေမျိုး ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်သည်။ ပရမံသုခံ၊ အမြတ်ဆုံးသောချမ်းသာပေ တည်း” ဟု ဖြစ်သည်။

၁။ ရှေးပါဠိကျမ်းတို့၌ အာရောဂျဟု ပါရှိ၏။ ဆဋ္ဌမူ၌ အာရောဂျဟု ပါရှိ၏။ ဤစာတန်းတွင် ဆဋ္ဌမူကို ယူထားပါသည်။

ဤဂါထာကိုဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်း သုံးနေတော်မူသောအခါ ပသေနဒီ ကောသလမင်းကြီး သည် တရားနာရန် ဘုရားထံ လာရောက်၏။ မင်းကြီး သည် ဆန်တစ်စိတ်ချက်သော ထမင်းကို ဟင်းလျာနှင့် တကွ ပွဲတော်တည်ခဲ့သည် ဖြစ်သဖြင့် မအီမသာ တပြောင်းပြန်ပြန်နှင့် ငိုက်မျဉ်းနေသည်ကို ဘုရားရှင် မြင်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ‘သတိတရားရှိ၍ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသောသူအား ဒုက္ခဝေဒနာ နည်းပါး ၏။ အသက်ကိုစောင့်တတ်သူဖြစ်၍ တဖြည်းဖြည်းသာ အိုမင်းရင့်ရော်သည်’ဟု ဟောပြော၏။ ထိုဒေသနာကို မင်းကြီးသည် မိမိ၏တူဖြစ်သူ သုဒဿန လုလင်အား ကျက်မှတ်စေ၏။ ‘မင်းကြီး ပွဲတော်တည်သည့် အခါ၌ ထိုဒေသနာကို ရွတ်လေ၊ မင်းကြီးသည် နောက်ဆုံး ထမင်းလုတ်ကို စွန့်လတ္တံ့။ ထိုစွန့်သော ထမင်းလုတ် နှင့် အညီအမျှ ပွဲတော်စာထမင်းကို လျှော့ချက်လေ’ဟု လည်း ဘုရားရှင်သည် မိန့်မှာတော်မူလိုက်၏။ ထိုမိန့်မှာ သည့်အတိုင်း လိုက်နာသဖြင့် ကောသလမင်းသည် ဆန်တစ်စလယ်ချက်ကိုသာ စား၍ ကိုယ်ခန္ဓာသည်လည်း ပိန်ငယ်လာကာ အနေအထိုင် ချမ်းသာရလေ၏။ ထို

အကြောင်းကို ဘုရားရှင်အား ပြန်ပြောင်းလျှောက်ထားရာ တွင် ဘုရားရှင်သည် ‘အာရောဂျ ပရမာ လာဘာ’ စသော ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို ရရှိလျှင် လာဘ်ရသည်ဟု ပြောဆိုတတ်ပေရာ လာဘ်ဆိုသည်မှာ ဥစ္စာပစ္စည်း ရွှေငွေ ရတနာ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ထိုသို့သော လာဘ်တို့တွင် ကျန်းမာခြင်းသည်သာလျှင် အမွန်မြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။

တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စည်းစိမ်ချမ်းသာ မည်မျှ ပြည့်ဝ ပေါကြွယ်သည်ဖြစ်စေကာမူ မကျန်းမမာ ရောဂါ ဝေဒနာခံစား နေရပါက ထိုထိုစည်းစိမ်လာဘ်လာဘတို့ကို မည်သို့ ခံစားနိုင် မည်နည်း။ အနာကင်း၍ ကျန်းမာမှသာ လျှင် စည်းစိမ်လာဘ်လာဘကို ခံစားနိုင်ပေမည်။ သို့ဖြစ်၍ မကျန်းမာသျှင်ရှိသော ဥစ္စာပစ္စည်းတို့သည် အကျိုးမရှိ အရာမရောက်သကဲ့သို့ပင်ဖြစ်၏ဟု ဆိုရပေမည်။ ရောဂါ ကင်းရှင်း၍ ကျန်းမာခြင်းရှိသူသည် သွားလိုရာ သွားနိုင်၍ စားလိုရာ စားနိုင်၏။ ဥစ္စာပစ္စည်း မရှိစေကာမူ ကျန်းမာသူ သည် ဥစ္စာရရန် အလုပ်လုပ်နိုင်၏။ အလုပ်ကိုလည်း စိတ်တိုင်းကျ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ စိတ်သွားတိုင်း ကိုယ်ပါနိုင်သည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်သာ ကျန်းမာခြင်း

သည် အမြတ်ဆုံးလာဘ်ဖြစ်၏ဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်
မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(ဂ) အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထော

လူသိများ၍ အဖိုးတန်လှသော အခြားဆောင်ပုဒ်မှာ
‘အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထော’ပင်ဖြစ်သည်။ ယင်း
ဆောင်ပုဒ်မှာ ဓမ္မပဒကျမ်းလာ အတ္တဝဂ္ဂနှင့် ဘိက္ခုဝဂ္ဂတို့၌
ပါရှိသော ဂါထာ၏ ပထမပါဒ ဖြစ်သည်။

အတ္တဝဂ္ဂ၌ပါရှိသော ဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါ
အတိုင်း ဖြစ်သည်။

အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နာထော၊ ကော ဟိ နာထော
ပရော သိယာ။

အတ္တနာ ဟိ သုဒန္တေန၊ နာထံ လဘတိ ဒုလ္လဘံ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “အတ္တာဟိ၊ မိမိသာလျှင်။
အတ္တနော၊ မိမိ၏။ နာတော၊ ကိုးကွယ်မှီခိုရာ ဖြစ်၏။
ပရော၊ မိမိမှ တစ်ပါးသော။ ကော၊ အဘယ်သူသည်။
နာထော၊ ကိုးကွယ် မှီခိုရာသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ပါမည်
နည်း။ အတ္တနာ၊ မိမိသည်။ သုဒန္တေန၊ ကောင်းစွာ
ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမအပ်သည်ဖြစ်၍။ ဒုလ္လဘံ၊ ရခဲလှ
စွာသော။ နာထံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော ကိုးကွယ်
ရာကို။ လဘတိ၊ ရ၏”ဟု ဖြစ်သည်။

ဘိက္ခုဝဂ္ဂ၌ ပါရှိသော ဂါထာမှာ အတ္တဝဂ္ဂ၌ ပါရှိသော ဂါထာနှင့် အချို့အပိုဒ်တို့တွင် မတူချေ။ ယင်းဂါထာမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

အတ္တာဟိ အတ္တနော နာထော၊ ကော ဟိ နာထော
ပရော သိယာ။

အတ္တာဟိ အတ္တနော ဂတိ၊ တဿာ သံယမ မတ္တာနံ၊
အသံဘဒြံ ဝါဏိဇော။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “အတ္တာဟိ၊ မိမိသာလျှင်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ နာထော၊ ကိုးကွယ်မှီခိုရာဖြစ်၏။ ပရော၊ မိမိမှတစ်ပါး သော။ ကော၊ အဘယ်သူသည်။ နာထော၊ ကိုးကွယ်မှီခိုရာ သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ပါအံ့နည်း။ အတ္တာဟိ၊ မိမိသည်သာလျှင်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ဂတိ၊ တည်မှီရာ ဖြစ်၏။ တဿာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝါဏိဇော၊ မြင်းကုန်သည်သည်။ ဘဒြံအသံဝ၊ ကောင်းသောမြင်းကို(စောင့်ရှောက်)သကဲ့သို့။ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို။ သံယမ၊ ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်လော့” ဟု ဖြစ်သည်။

အတ္တဝဂ္ဂလာ ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေသည့်အခါ ဖြစ်သည်။ ကုမာရကဿပ

မထေရ်၏ မယ်တော်ဖြစ်သော ဘိက္ခုနီမသည် သားနှင့် ကွေကွင်းသောကြောင့် ပူဆွေးသောကရောက်လျက် ဆယ့်နှစ်နှစ်ပတ်လုံး ငိုကြွေးလျက်သာနေ၏။ တစ်နေ့ သော် သားဖြစ်သူမထေရ်ကို ဆွမ်းခံရာ၌ တွေ့လေ၏။ မထေရ်သည်လည်း မယ်တော်အား ဒုက္ခမှ ကင်းဝေး၍ အကျွတ်တရားကို ရစေအံ့ဟု ကြံစည်လျက် မယ်တော် အား ‘သင်သည် ချစ်ခြင်းတစ်ခုကို မဖြတ်နိုင်တကား’ဟု မိန့်ဆို၏။ မယ်တော်ဘိက္ခုနီမသည်လည်း ‘ငါမူကား သားကို ချစ်ခင်စွဲလမ်းသဖြင့် ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင်တိုင် သောက အပူမီးဖြင့် ကြီးစွာသော ဒုက္ခကို ခံစားနေရ၏။ သားကမူ အလွန်စိမ်းကား မထောက်ထားဘဲ ငါ့ကို ငေါက်ငမ်း ၏’ဟု သား၌ ချစ်ခြင်းကိုစွန့်လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ကြိုးပမ်း အားထုတ်ရာ မကြာမီပင်လျှင် ရဟန္တာမအဖြစ် သို့ ရောက်လေ၏။ ဤအကြောင်းကို ဘုရားရှင် သီတော် မူရာ အထက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

ဘိက္ခုဝဂ္ဂလာ ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန် ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် နဂံလမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဤဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုမထေရ် သည် ရဟန်းဘဝသို့ ကူးပြောင်းခဲ့သော်လည်း လူဖြစ်စဉ် က ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော ပုဆိုးနွမ်းတစ်ထည်နှင့် တံဖျာတစ်

ချောင်းကို သတိရအောက်မေ့လျက် လူထွက်ရန် အဖန်ဖန် ကြံစည်မိ၏။ ထို့နောက် မိမိစိတ်ကို မိမိဆုံးမကာ ထိုပစ္စည်းများ၌ တပ်မက်ခြင်းကို ပယ်လျက် ဘာဝနာ တရား ပွားများအားထုတ်လေလျှင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်၏။

မည်သည့်အမှုကိစ္စမဆို သူတစ်ပါးကို မှီခိုအားထား မနေမှု၍ မိမိကိုယ်သာ အားထားရမည်။ မိမိလိုရာပန်းတိုင် သို့ ရောက်နိုင်ရန် ကိုယ်တိုင်ပင် ကြိုးပမ်း အားထုတ်ရ မည်။ အခြားသောသူတို့ကို မဆိုထားဘိ မိမိ၏ သားသမီး သော်မှ မှီခိုအားထားရန် မသင့်ဟု ဆိုလိုသည်။

လောကုတ္တရာရေး၌ မိမိကိုယ်ကို ကိလေသာ အညစ် အကြေးတို့မှ ကင်းစင်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ် လုံ့လပြု၍ မိမိ၏စိတ်ကို နိုင်နင်းအောင် ကြိုးပမ်းရမည်။ မိမိစိတ်ကို ကျိုးနွံအောင် ဆုံးမပဲ့ပြင်နိုင်သောသူသည် ရရန် အလွန် ခဲယဉ်းလှသော အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာကို ရရှိပေလိမ့်မည်။ ထိုနည်းတူပင် လောကီရေး၌လည်း မိမိစိတ်ကို နိုင်နင်း အောင် ဆုံးမပဲ့ပြင်ထားသောသူသည် လိုရာပန်းတိုင်သို့ ရောက်နိုင်မည်မှာ မလွဲပေ။

(၂)

ပါဠိမူရင်းကို ဆောင်ပုဒ်အဖြစ် အသုံးပြုသကဲ့သို့ ပါဠိ ဂါထာတို့ကို တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုအသုံးပြုသော မြန်မာ

စကားပုံ အများအပြား ရှိပေသည်။ ယင်းတို့အနက် ဓမ္မပဒကျမ်းမှ ထုတ်နုတ်ယူထားသော စကားပုံအနည်းငယ်ကို ရေးသားဖော်ပြလိုပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(က) သံကိုသံဖျက် သံချေးတက်

‘သံကိုသံဖျက် သံချေးတက်’ဆိုသည့် စကားပုံမှာ ဓမ္မပဒကျမ်း မလဝဂ်လာ ဂါထာတစ်ခု၏ ပထမနှင့် ဒုတိယပါဒတို့ကို မြန်မာသို့ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆို၍ သုံးနှုန်းထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အာယသာဝ မလံ သမုဋ္ဌာယ၊ တတုဋ္ဌာသ တံ
ယေဝ ခါဒတိ။

ဧဝံ အတိဓောနစာရိနံ၊ သာနိကမ္မာနိ နယန္တိ
ဒုဂ္ဂတိ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “မလံ၊ သံချေးသည်။ အာယသာဝ၊ သံမှသာလျှင်။ သမုဋ္ဌာယ၊ ဖြစ်၍။ တတော၊ ထိုသံမှ။ ဥဋ္ဌာယ၊ ထ၍။ တံယေဝ၊ ထိုသံကိုသာလျှင်။ ခါဒတိယထာ၊ စားသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အတိဓောနစာရိနံ၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာကို လွန်၍ ကျင့်သောရဟန်းကို။ သာနိကမ္မာနိ၊ မိမိအမှု အကုသိုလ်

တရားတို့သည်။ ဒုဂ္ဂတိံ၊ မကောင်းသောလားရာ ဖြစ်သည့် ဘဝသို့။ နယန္တိ၊ ဆောင်ကုန်၏”ဟု ဖြစ်သည်။

ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည်။

တစ်ခါသော် ဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန်ကျောင်း တော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူလျက်ရှိ၏။ ထိုအခါ တိဿ မည်သော မထေရ်အား ၎င်းမထေရ်၏ နှမဖြစ်သူက သင်္ကန်းတစ်ထည် ကပ်လှူ၏။ သင်္ကန်းအသစ်ကို ရရာ တွင် တိဿမထေရ်သည်လည်း ထိုသင်္ကန်းကို နောက် နေ့၌ ရံအံ့ဟု သင်္ကန်းကို ခေါက်၍ တန်း၌ တင်ထား၏။ ထိုနေ့၌ပင် ရုတ်တရက် ရှောင်တခင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရောဂါကြောင့် မထေရ် ပျံလွန်တော်မူရာ သင်္ကန်း၌ ကပ်ငြိသော တဏှာကြောင့် သန်းသတ္တဝါဖြစ်၍ သင်္ကန်း တွင်း၌ နေ၏။ ကျန်ရှိသော ရဟန်းသည် ထိုသင်္ကန်းကို ဝေမည်ပြုရာ သန်းသည် သင်္ကန်းပေါ်၌ ပြေးသွားနေလျက် ‘ငါ့သင်္ကန်းကို မလုယက်ကြလင့်’ဟု မြည်တမ်း၏။ ထိုအကြောင်းကို ဘုရားရှင်ကြားသိတော်မူလျှင် ‘ဤ ရဟန်းသည် မိမိကိုယ်တွင်းမှ ဖြစ်ပေါ်သော စွဲလမ်းခြင်း တဏှာကြောင့် ဒုဂ္ဂတိံ တိရစ္ဆာန်သန်းဘဝသို့ ရောက်ရ ၏’ဟု မိန့်တော်မူလျက် ဤဂါထာကို ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

သံမှဖြစ်ပေါ်လာသေ သံချေးသည် ထိုသံကိုပင်
ပျက်စီးစေ၏။ ထို့အတူ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် မိမိပြု
သော အမှုကြောင့်ပင် မိမိ၏ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရ၏။

လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ပျက်စီး
စေနိုင်သကဲ့သို့ပင် လူအများစု ပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော
အသင်းအဖွဲ့တို့ကိုလည်း ပျက်စီးစေနိုင်ပေသည်။ အသင်း
အဖွဲ့တစ်ခုအတွင်းရှိ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သစ္စာ
ဖောက်ကာ အသင်း၏ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းကို
ဖြစ်စေနိုင်သည်သာဖြစ်၏။ အတွင်းလူသည် သစ္စာမရှိပါမူ
ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် မကြာမီ ရွေ့လျားပျက်စီးရမည်မှာ
မလွဲပေ။ ထိုသူကား ယခုခေတ် အခေါ်အားဖြင့် ပုဆိန်ရိုး
ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ မိမိနှင့် အမျိုးတူ ဘဝတူတို့၏
ပယောဂကြောင့် ပျက်စီးရသည့်အခါ ‘သံကို သံဖျက်
သံချေးတက်’ဟူသော စကားပုံကို သုံးတတ်ကြသည်။
ယင်းစကားပုံနှင့် အလားတူ စကားပုံတစ်ခုမှာ ‘ကြံကို
ကြံပိုးစား’ဟူ၍ဖြစ်သည်။

(ခ) ရန်လိုလျှင် ရန်ပိုသည်၊ ရန်မလိုမှ ရန်ပြီသည်
ရန်ကိုရန်ချင်း မတုံ့နှင်းနှင့်

လူတစ်ဦးတစ်ယောက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ လူ
အများစုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ အသုံးပြုနိုင်သော အခြား

စကားပုံမှာ ‘ရန်လိုလျှင် ရန်ပိုသည်၊ ရန်မလိုမှ ရန်ပြီသည်’
‘ရန်ကိုရန်ချင်း မတုံ့နှင်းနှင့်’ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းစကား
ပုံကို လူအများပင် စာပေဟောပြောရာတို့၌လည်းကောင်း၊
ရေးသားရာတို့၌လည်းကောင်း သုံးစွဲနေသည်ကို တွေ့ရပေ
၏။ မြန်မာစကားပုံတို့အနက် အလွန်ထင်ရှားသော
စကားပုံတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

အထက်ပါစကားပုံများ ပါရှိသော ဂါထာတို့မှာ
ဓမ္မပဒကျမ်း၏ ပထမဝဂ္ဂဖြစ်သော ယမကဝဂ္ဂမှ ဖြစ်
သည်။

‘ရန်လိုလျှင် ရန်ပိုသည်’ဆိုသည့် စကားပုံကို ထုတ်ယူ
ထားသော ဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း
ဖြစ်သည်။

(၁) အက္ကောစ္ဆိမံ အဝဓိ မံ၊ အဇိနိ မံ အဟာသိ
မေ။

ယေစ တံ ဥပနယန္တိ၊ ဝေရံ တေသံ
နသမ္ပတိ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “(ဤသူသည်) မံ၊ ငါ့ကို။
အက္ကောစ္ဆိ၊ ဆဲရေးခဲ့၏။ မံ၊ ငါ့ကို။ အဝဓိ၊ ညှဉ်းဆဲခဲ့၏။
မံ၊ ငါ့ကို။ အဇိနိ၊ အောင်နိုင်ခဲ့၏။ မေ၊ ငါ၏။
(ဥစ္စာကို)။ အဟာသိ၊ ခိုးယူခဲ့၏။ (ဤသို့) ယေစ၊
အကြင်သူတို့သည်။ တံ(ကောမံ)၊ ထိုအမျက်ကို။

ဥပနယုန္တိ၊ စိတ်၌ မြဲစွာဖွဲ့ထားကုန်၏။ တေသံ
ထိုရန်ငြိုးဖွဲ့ထားသောသူတို့အား။ ဝေရံ၊ ရန်သည်။
နသမ္မတံ၊ မငြိမ်းအေးချေ”ဟု ဖြစ်သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ငါ့ကို ဤသူသည် ဆဲရေးဖူး၏။
ညှဉ်းဆဲဖူး၏။ စသည်ဖြင့် မိမိ၏ ပျက်စီးရာ ပျက်စီး
ကြောင်း အကျိုးမဲ့မှုတို့ကို ပြုဖူးသည်ဟု စိတ်၌ အမျက်
ဒေါသထားရှိကာ ရန်ငြိုးဖွဲ့သိုသောသူအား ရန်သည်
အေးငြိမ်းမည်မဟုတ်။ အေးငြိမ်းမည်မဟုတ် ဆိုသည်က
ပင် ရန်သည် ဆက်လက် တည်ရှိနေမည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ
ပေသည်။ ရန်ဆက်လက်တည် နေခြင်းပင်လျှင် ရန်ပိုသည်
မည်၏။

‘ရန်မလိုလျှင် ရန်ပြိုသည်’ဟူသော စကားပုံကို
ရရှိသော ဒုတိယဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း
ဖြစ်သည်။

(၂) အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ၊ အဇိနိ မံ အဟာသိ
မေ။

ယေစ တံ နုပနယုန္တိ၊ ဝေရံ တေသူပသမ္မတံ။
ဂါထာ၏အနက်မှာ “(ဤသူသည်) မံ၊ ငါ့ကို။
အက္ကောစ္ဆိ၊ ဆဲရေး၏။ မံ၊ ငါ့ကို။ အဝဓိ၊ ညှဉ်းဆဲ၏။
မံ၊ ငါ့ကို။ အဇိနိ၊ အောင်နိုင်ခဲ့၏။ မေ၊ ငါ၏ (ဥစ္စာကို)။
အဟာသိ၊ ခိုးယူ၏။ (ဤသို့) ယေစ၊ အကြင်သူသည်။

တံ(ကောဓံ)၊ ထိုအမျက်ကို။ နပနယန္တိ၊ စိတ်၌ မြဲစွာ
ဖွဲ့ထားခြင်း မရှိကုန်။ တေသံ၊ ထိုရန်ငြိုးမဖွဲ့ကုန်သော
သူတို့အား။ ဝေရံ၊ ရန်သည်။ ဥပသမ္ပတိ၊ ငြိမ်းအေး
ကင်းပျောက်လေသည်”ဟု ဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်းချုပ်မှာ မိမိကိုနာကြည်းအောင်
အကျိုးခံလေအောင် ပြုမှုဖူးသည်ဟု စိတ်၌ အမျက်မထား၊
ရန်ငြိုးမဖွဲ့သောသူ၌ ရန်သည် ကင်းပျောက်၏။ ရန်မရှိဟု
ဆိုလိုပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ‘ရန်မလိုလျှင် ရန်ပြုသည်’ဟု
မြန်မာစကားပုံအရ ရှိပေသည်။

ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဂါထာနှစ်ခု၏ တရားသဘော
ပါရှိသော အခြားဂါထာတစ်ခုကို ဤယမကဝဂ္ဂ၌ပင်
တွေ့ရသည်။ ယင်းဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါ
အတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၃) နဟိ ဝေရေန ဝေရာနိ၊ သမ္ဘန္တိ ဓ ကုဒါစနံ။

အဝေရေနစ သမ္ဘန္တိ၊ ဧသ ဓမ္မော သနန္တ နော။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “ဣဓ၊ ဤလောက၌။ ဝေရေန၊
ရန်တုံ့မူသဖြင့်။ ဝေရာနိ၊ ရန်တို့သည်။ ကုဒါစနံ၊
တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ။ နဟိသမ္ဘန္တိ၊ မငြိမ်းအေးကုန်။ အဝေ
ရေနစ၊ ရန်တုံ့မမူသဖြင့်သာလျှင်။ သမ္ဘန္တိ၊ ပျောက်ကင်း
ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ဧသ၊ ဤသို့ ရန်တုံ့မမူသဖြင့်
ငြိမ်းအေးခြင်းသည်။ သနန္တ နော၊ ရှေ့၌ဖြစ်သော။

ဓမ္မော၊ သဘောတံတွာ ဓမ္မတာပင် တည်း” ဟု ဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်းမှာ ရန်ကို ရန်ဖြင့် ဖြေရှင်း၍ မရနိုင်ချေ။ ရန်မမှုခြင်းဖြင့်သာလျှင် ကင်းပျောက်နိုင်၏။

ဤဂါထာတို့ကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူစဉ် အသက်ကြီးမှ ရဟန်းပြုသော တိဿ ရဟန်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုတိဿရဟန်းသည် ဘုရား၏ ဖထွေးတော်သား ဖြစ်၏။ မိမိထက် သိက္ခာဝါကြီးကုန်သော ရဟန်းတို့၏ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို သာယာနေ၏။ မိမိမူကား အခြား ရဟန်းများအား တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို မပြုချေ။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အခြားသောရဟန်းတို့က ဆိုဆုံးမရာ တိဿမထေရ်သည် ဘုရားထံသွား၍ ‘ဤ ရဟန်းတို့သည် တပည့်တော်ကို ဆဲရေးပါသည်’ ဟု လျှောက်ထား၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်လည်း ‘သင်သည် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် မပြုသောကြောင့် ဆိုဆုံးမသည်ကို ‘ငါ့အားဆဲရေး၏။ ညှဉ်းဆဲ၏’ ဟု ရန်ငြိုးမဖွဲ့အပ်။ ‘ရန်ငြိုးဖွဲ့သောသူအား ရန်သည် မငြိမ်းချေ’ ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဖော်ပြပါ ဤဂါထာတို့ကို ဟောတော်မူ၏။

‘ရန်ကိုရန်ချင်း မတုံ့နှင်းနှင့်’ ဟူသော စကားပုံကို

ထုတ်ယူ ရရှိသည့် တတိယဂါထာကို ဟောရခြင်း အကြောင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ရှေးရှေးဘဝတို့က ရန်ငြိုးမပြေ၍ တစ်ဦး၏သားကို တစ်ဦးက သတ်ဖြတ် စားသောက်လျက် ရန်အဆင့်ဆင့် ပွားလာခဲ့သော သာဝတ္ထိမြို့သူတစ်ဦးနှင့် ကာဠိယကွဲနီ ဘီလူးမတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဘုရားရှင်သည် ဤဂါထာ ပါ ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုသူနှစ်ဦးတို့သည် ရှေးရှေးဘဝ၌ သူကြွယ်တစ်ဦး၏ ဇနီးနှစ်ဦး ဖြစ်ကြ၏။ ပထမဇနီးသည်သည် သားသမီး မရသော အမြဲမဖြစ်ရာ ဒုတိယဇနီးသည်၌ ကိုယ်ဝန်ရှိ လာလျှင် မနာလိုဝန်တိုစိတ်ဖြင့် ကိုယ်ဝန်ကို ပျက်ကျစေ ၏။ ဒုတိယအကြိမ်၌လည်း ရှေးနည်းတူ သန္ဓေသားကို ပျက်စေရန် ဆေးကို မယားကြီးက တိုက်ရာ သန္ဓေသား သည် လွယ်ကူချောမောစွာ မပျက်သဖြင့် ဒုတိယဇနီးသည် သည် သေရမည့်ဘေးသို့ ဆိုက်ရောက်တော့၏။ မယား ကြီး၏ စိတ်ထားမကောင်းပုံကို သိမြင်သော ဒုတိယ ဇနီးသည်သည် သေခါနီး၌ ‘ထိုမယားကြီးအား နောင်ဖြစ် လေရာဘဝတို့တွင် လက်စားချေရပါစေသတည်း’ ဟု ဆုတောင်းလျက် သေဆုံးခဲ့၏။ ဤသို့ ရန်ငြိုးထားခဲ့သော ကြောင့် နောင်ဘဝတွင် တစ်ဦးသည် ကြက်မဖြစ်၍၊ တစ်ယောက်သည်လည်း ကြောင်မဖြစ်၏။ ကြောင်မသည်

ကြက်မ၏ သားတို့ကို မွေးတိုင်း စားသောက်ပစ်လေသည်။ ထိုဘဝမှ သေလွန်ခဲ့၍ နောက်ဘဝ၌လည်း ကြက်မသည် သစ်မဖြစ်လျက် ကြောင်မက သမင်မဖြစ်ရာ သမင်မ၏ သားတို့ကို သစ်မက စားသောက်ပစ်ခဲ့၏။

ဤသို့ အပြန်ပြန်အလှန်လှန် ရန်ငြိုးမပြေဘဲ ဆက်လက်၍ ရန်စရှည်လာခဲ့ကြရာ ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်တွင် တစ်ဦးသည် သာဝတ္ထိပြည်၌ သတို့သမီးဖြစ်၏။ အခြားတစ်ဦးမှာ ကာဠိမည်သော ဘီလူးမဖြစ်၏။ ဘီလူးမသည် သတို့သမီး၏ သားကို စားလို၍ ခိုးယူရန် လာသည်ကို သိမြင်သော မိခင်သည် သားကို ချီယူလျက် ဘုရားရှင်ထံ ပြေးဝင်ကာ ကလေးငယ်ကို ဘုရားထံ လှူဒါန်း၏။

ဘုရားရှင်သည် ဘီလူးမကို ခေါ်တော်မူပြီးလျှင် ရန်ကို ရန်ဖြင့် ဖြေရှင်း၍ မပြေလည်၊ ရန်တုံ့မမူသဖြင့်သာ ပြေလည်နိုင်ကြောင်း တရားဒေသနာတော်ကို ဟောပြောတော်မူ၏။ ထိုသူနှစ်ဦးတို့သည်လည်း အမျက်ပြေကာ ဂုဏ်ငြိမ်းအေးကြကုန်၏။

ဤစကားပုံများသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်း ဖြစ်စေ၊ အသင်းအဖွဲ့အချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ တိုင်းနိုင်ငံအချင်းချင်း ဖြစ်စေ၊ လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်သည့် စကားပုံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည့် စကားပုံတစ်ခု ဖြစ်သည်။

(ဂ) ကိုယ့်အပြစ်ကိုယ်မမြင်၊ သူများအပြစ်ကိုယ်မြင်
ကိုယ့်မျက်ချေး ကိုယ်မမြင်၊ သူများမျက်ချေး
ကိုယ်မြင်

မြန်မာလူမျိုးတို့ ပြောဆိုလေ့ရှိသော စကားပုံတစ်ခုမှာ
'ကိုယ့်အပြစ်(မျက်ချေး) ကိုယ်မမြင်၊ သူများအပြစ်
(မျက်ချေး)ကိုယ်မြင်' ဆိုသည့် စကားပုံဖြစ်သည်။ ယင်း
စကားပုံမှာလည်း ပါဠိဂါထာမှ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆို၍
သုံးနှုန်းထားသော စကားပုံဖြစ်သည်။ ပါဠိဂါထာ၌
အပြစ်ဟု ပါရှိသော်လည်း မြန်မာ စကားပုံ၌မူ အပြစ်ဟူ၍
လည်းကောင်း မျက်ချေးဟူ၍လည်းကောင်း အသုံးပြု
ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဤဂါထာသည် ဓမ္မပဒ မလဝဂ္ဂမှဖြစ်၍ ဂါထာ
အပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

သုဒဿံ ဝဇ္ဇမညေသံ၊ အတ္တနော ပန ဒုဒ္ဒသံ၊
ပရေသဉ္စိ သော ဝဇ္ဇာနိ၊ ဩပုနာတိ^၁ ယထာ ဘုသံ၊
အတ္တနော ပန ဆာဒေတိ၊ ကလိံဝ ကိတဝါ
သဌော။

ဂါထာ၏အနက်မှာ“အညေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏။
ဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်ကို။ သုဒဿံ၊ မြင်လွယ်၏။ အတ္တနော၊

၁။ ဓမ္မပဒကျမ်း ရှေးမှုတို့၌ ဩပုဏတိဟု ပါရှိသည်။ ဆဋ္ဌမ္ပ၌
ဩပုနာတိဟု ပါရှိသည်။

မိမိ၏။ ဝဇ္ဇပန၊ အပြစ်ကိုကား။ ဒုဒ္ဒသံ၊ မြင်နိုင်ခဲ့၏။
 သော(ပုဂ္ဂလော) ထိုသူသည်။ ဘုသံ၊ ဖွဲ့ကို။ သြပုနာတိယ
 ထာ၊ လွင့်သကဲ့သို့။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏။ ဝဇ္ဇာနိ၊
 အပြစ်တို့ကို။ သြပုနာတိ၊ လွင့်၏။ သဌော၊ ငှက်သတ်
 သမား မုဆိုးသည်။ ကိတဝါ၊ သစ်ရွက် သစ်ခက်တို့ဖြင့်
 ဖုံးလွှမ်းသည်ဖြစ်၍။ ကလိံ၊ ပြစ်မှားခြင်းရှိသော မိမိကိုယ်
 ကို။ ဆာဒေတိဣဝ၊ ဖုံးလွှမ်းသကဲ့သို့။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။
 ဝဇ္ဇပန၊ အပြစ်ကိုမူ။ ဆာဒေတိ၊ ဖုံးလွှမ်း၏” ဟု ဖြစ်သည်။

ဤဂါထာကို ဟောရခြင်း အကြောင်းမှာ အောက်ပါ
 အတိုင်း ဖြစ်သည်။

မေဏှကသူဌေးနှင့်တကွ သူဌေး၏ဇနီး၊ သား၊
 ချွေးမ အလုပ်အကျွေး ပုဏ္ဏားတို့၏ သောတာပန်ဖြစ်မည့်
 ဥပ နိဿယကို သိမြင်တော်မူ၍ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည်
 ဘဒ္ဒိယမြို့သို့ ကြွတော်မူကာ မုလေးတော၌ သီတင်းသုံး
 နေတော်မူ၏။ ဘုရားရှင် ရောက်ရှိနေကြောင်းကို ကြားသိ
 ရသော မေဏှက သူဌေးသည် မိမိ၏ မိသားစု အခြွေ
 အရံတို့နှင့် ဘုရားထံ တရားနာရန် သွားမည်ပြုရာ
 တိတ္ထိတို့က ဘုရားရှင်၏ မကောင်းကြောင်း အပြစ်တို့ကို
 ပြောကာ ဘုရားထံ မသွားရန် သူဌေးအား တားမြစ်ကြ
 ၏။ သို့ရာတွင် သူဌေးသည် ၎င်းတို့၏ စကားကို
 မနာယူမူ၍ ဘုရားထံ သွားရောက်၏။ တိတ္ထိတို့က

ပိတ်ပင်တားမြစ်သည့် အကြောင်းကိုလည်း ဘုရားအား
လျှောက်ထား၏။ ထိုအကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ‘သတ္တဝါ
တို့မည်သည် သူတစ်ပါး၏ အပြစ်ကိုသာ မြင်လွယ်၏။
လေ၌ ဖွဲကို လွင့်သကဲ့သို့ သူတစ်ပါး၏အပြစ် မကောင်း
သတင်းကို လွင့်တတ်ကြ၏။ မိမိအပြစ်ကိုကား မြင်ရန်
ခဲယဉ်း၏’ ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဂါထာကို ဟော တော်မူ၏။

သူတစ်ပါး၏ အပြစ်သည် မည်မျှ သေးငယ်စေကာမူ
သိလွယ်မြင်လွယ်၏။ မိမိအပြစ်သည် ကြီးမားသော်လည်း
မြင်ရန်ခဲယဉ်း၏။ သူတစ်ပါးအပြစ်ကိုမူ ထုတ်ဖော်ပြောဆို
တတ်ကြသော်လည်း မိမိအပြစ်ကိုမူ ဖုံးဖိထားတတ်ကြ၏။
ကမ္ဘာလောကရှိ လူသတ္တဝါဟူသမျှတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်
ကို မိမိတို့ ချစ်မြတ်နိုးဆုံး ဖြစ်ကြလေရာ မည်သည့်အမှု
ကိစ္စဟူသမျှမဆို မိမိကိုယ်ပေါ်တွင် သက်ညှာလျော့ပေါ့
စဉ်းစားတတ်၊ မြင်တတ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် သူတစ်ပါးတို့
နှင့်စပ်လျဉ်း သည့်ကိစ္စတို့၌မူ အပြစ် အနည်းငယ်ရှိသည်
ကိုပင် ပုံကြီးချဲ့ကာ ဝေဖန်သုံးသပ် ရှုမြင်တတ်ကြ၏။
သို့ဖြင့် ဤစကားပုံသည် မိမိကိုယ်ကိုသာ အသားပေး
သက်ညှာလိုသည့် လူတို့၏စရိုက်ကို ဖော်ပြထားသော
စကားပုံဖြစ်သည်။ ယင်းစကားပုံနှင့် အလားတူ စကားပုံ
မှာ ‘ကိုယ်မလှ ကိုယ်မမြင်၊ သူမလှ ကိုယ်ရယ်ချင်’ ဆိုသည့်
စကားပုံ ဖြစ်သည်။

(၃)

ဂါထာတို့ကို တိုက်ရိုက်ပြန်ဆို အသုံးပြုသော မြန်မာ စကားပုံအချို့ကို ရေးသားဖော်ပြပြီးနောက် ပါဠိဂါထာ၏ တရားသဘောကိုသာ ထုတ်ယူကာ မြန်မာ၌သင့်လျော်သလို ရေးသား သုံးနှုန်းထားသော စကားပုံအချို့ကို ဖော်ပြရေးသားလိုပါသည်။

ဤသို့သော စကားပုံများမှာ အများအပြားပင်ရှိရာ ဤ စာတန်း၌မူ အလွန်ထင်ရှား၍ အသုံးများသော စကားပုံအချို့ ကိုသာ ရေးသားဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

(က) အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်

‘အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်’ ဟူသော စကား၏ သဘောကို ဓမ္မပဒ မဂ္ဂဝဂ္ဂလာ ဂါထာတစ်ပုဒ်တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဥဋ္ဌာနကာလမ္ပိ အနုဋ္ဌဟာနော။

ယုဝါဗလီ အာလသိယံ ဥပေတော။

သံသန္နံ သင်္ကပ္ပမနော ကုသီတော။

ပညာယ မဂ္ဂံ အလသော နဝိန္ဒတိ။

ဤဂါထာ၏အနက်မှာ “ဥဋ္ဌာနကာလမှ၊ ထကြွလုံ့လ ပြုသင့်သောအချိန်ကာလ၌။ အနုဋ္ဌဟာနော၊ လုံ့လမပြု အားမထုတ်သော။ ယုဝါဗလီ၊ ပျိုမျစ်နုထွား ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်လျက်။ အာလသိယံ၊ ပျင်းရိသောအဖြစ် သို့။ ဥပေတော၊ ရောက်သော။ သံသန္နသင်္ကပ္ပမနော၊ ဆုတ်နစ်လျော့ပါးသော စိတ်အကြံအစည်ရှိသော။ ကုသိ တော၊ လုံ့လမရှိသော။ အလသော၊ ပျင်းရိသောရဟန်း သည်(သူသည်)။ ပညာယ၊ ပညာဖြင့်။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မြင်အပ် သော။ မဂ္ဂံ၊ မဂ်ကို။ နဝိန္ဒတိ၊ မရချေ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်။

သာဝတ္ထိမြို့သား လုလင် ၅၀၀ တို့သည် ရဟန်းပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအားထုတ်ရန် တောကျောင်းသို့ ဝင်ကြ သည်။ ၎င်းတို့အနက် တိဿမည်သော ရဟန်းတစ်ပါးမှာ ပျင်းရိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ ရဟန်းအဖော်များ သွားရာသို့ မလိုက်ဘဲ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ နေခဲ့သည်။ တော၌ တရားဘာဝနာကျင့်ကြသောရဟန်းတို့သည် ရဟန္တာဖြစ် ကြကုန်လျက် ပြန်လာကြပြီးလျှင် ဘုရားရှင်ထံ လျှောက် ထားကြ၏။ ဘုရားရှင်သည်လည်း ထိုရဟန်းတို့ကို ချီးမွမ်းတော်မူ၏။ တိဿရဟန်းသည်လည်း ဘုရားရှင်၏ ချီးမွမ်းခြင်းကို ခံလိုသဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရအောင် ကြိုးစားအံ့ဟု

တစ်ည၌ပတ်လုံး စင်္ကြံသွားလျက် တရားအားထုတ်၏။
 ငိုက်မျဉ်းသည်ဖြစ်သဖြင့် စင်္ကြံအစွန်းရှိ ကျောက်ဖျာ၌
 လဲကျ၍ ပေါင်ကျိုးလေ၏။ ဤအကြောင်းကို ဘုရားရှင်
 ကြားသိတော်မူရာ အထက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူ
 သည်။

တရားသဘောကို ထုတ်နုတ်ယူ၍ စကားပုံအဖြစ်
 အသုံးပြုထားသော ဂါထာကို အနည်းငယ် ရှင်းပြလိုပါ
 သည်။

ယင်းဂါထာပါ သဘောတရားကို လောကုတ် လောကီ
 နှစ်လီစလုံးတွင် အသုံးပြုနိုင်၏။ ဂါထာ၌ပါရှိသော
 ထကြွလုံ့လပြုသင့်သော အချိန်ကာလ၌ ကြိုးပမ်းအားထုတ်
 ခြင်းမပြု ဆိုသည်မှာ အမှုကိစ္စတစ်ခုကို ပြုသင့်သောအချိန်
 အတွင်း ဝီရိယရှိရှိ အားကြိုးမာန်တက် ပြုလုပ်သင့်သည်ကို
 မပြုလုပ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ပုံစံပြရသော် စပါးစိုက်ပျိုးသော
 လယ်သမား တစ်ဦးသည် မိုးလွန်မှ ထွန်ယက်မည်ဆိုပါက
 စပါးစိုက်ရန် ဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ မိုးဦးကျစကပင်
 ထွန်ယက်ထားကာ မိုးကျလာပြီဆိုပါက စပါးပင်ပျိုး၍
 စိုက်ရပေမည်။ ထွန်ချိန်၌ ထွန်၍ စိုက်ချိန်၌ စိုက်ပါမှ
 မိမိအလိုရှိသော စပါးကို သူ့ အချိန်နှင့်သူ ကောင်းမွန်စွာ
 ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသား ကျောင်းသူတို့သည်လည်း အချိန်ရှိခိုက်

လုံ့လစိုက်၍ မိမိတို့လိုရာပန်းတိုင်တည်းဟူသော စာပေ တတ်မြောက်အောင်မြင်ရေးကို ကြိုးပမ်းကြရ၏။ အချိန် လွန်၍ စာမေးပွဲနီးမှ လေ့လာကျက်မှတ်ကြပါက တိဿ ရဟန်းကဲ့သို့ပင် လိုရာမရောက်မူ၍ ဒုက္ခတွေ့ရတတ်ပေ မည်။ သို့ဖြစ်၍ အချိန်ကို အကျိုးရှိရှိ အသုံးချကာ ‘လူမိုက် နောင်မှအကြံရ’ ဆိုသကဲ့သို့ မဖြစ်ကြစေရန် မိမိတို့ကိုယ်ကို ဆုံးမလျက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်သင့်ပေ သည်။

ဤအဓိပ္ပာယ်သဘောပါရှိသောစကားပုံ အများအပြား ပင် ရှိ၏။ ပုံစံပြရပါမူ ‘လသာခိုက် ဗိုင်းငင်’ ‘လေလာ တုန်း စပါးလှေ’ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

(ခ) ကိုယ့်စိတ်နှင့်နှိုင်း မရိုင်း

‘အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်’ဟူသော စကားပုံကဲ့သို့ လူမျိုးမရွေး ဘာသာမရွေး မည်သည့်လူတန်းစားမဆို လိုက်နာ ကျင့်သုံးနိုင်သော စကားပုံတစ်ခုမှာ ‘ကိုယ့်စိတ် နှင့်နှိုင်း မရိုင်း’ ဖြစ်သည်။

ဤစကားပုံပါသဘောကို ဓမ္မပဒ ဒဏ္ဍဝဂ္ဂလာ ဂါထာ နှစ်ပုဒ်တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂါထာတို့မှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏှဿ၊ သဗ္ဗေ ဘာယန္တိ
မစ္စုနော။*

အတ္တာနံ ဥပမံ ကတွာ၊ န ဟနေယျ န ဃာ
တယေ။

(၂) သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏှဿ၊ သဗ္ဗေသံ ဇီဝိတံ
ပိယံ။*

အတ္တာနံ ဥပမံ ကတွာ၊ န ဟနေယျ န ဃာ
တယေ။

ဤဂါထာတို့၏အနက်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

(၁) သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်။
ဒဏှဿ၊ ဒဏ်မှ။ တသန္တိ၊ ကြောက်လန့်ကုန်၏။
သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည်။ မစ္စုနော၊
သေခြင်းမှ။ ဘာယန္တိ၊ ကြောက်ရွံ့ကုန်၏။ အတ္တာနံ၊
မိမိကိုယ်ကို။ ဥပမံကတွာ၊ နှိုင်းယှဉ်စရာ ပမာပြု၍
(ပါဏေ၊ သတ္တဝါတို့ကို)။ နဟနေယျ၊ မိမိကိုယ်တိုင်
လည်း မညှဉ်းဆဲမသတ်ဖြတ်ရာ။ နဃာတယေ၊ သူ
တစ်ပါးကိုလည်း မညှဉ်းဆဲ မသတ်ဖြတ်စေရာ။

(၂) သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်။
ဒဏှဿ၊ ဒဏ်မှ။ တသန္တိ၊ ကြောက်လန့်ကုန်၏။

* ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ နှာ ၂၅၈

သဗ္ဗေသံ၊ ခပ်သိမ်းသောသူတို့သည်(အား)။ ဇီဝိတံ၊ အသက်ကို(သည်)။ ပိယံ၊ ချစ်အပ်၏။ အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို။ ဥပမံကဝ္ဗာ၊ နှိုင်းယှဉ်စရာပမာပြု၍ (ပါဏေ သတ္တဝါတို့ကို)။ နဟနေယျ၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မညှဉ်းဆဲ မသတ်ဖြတ်ရာ။ နဃာတယေ၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မညှဉ်းဆဲ မသတ်ဖြတ်စေရာ။

ဤဂါထာတို့ကို မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဇေတဝန် ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဆဗ္ဗဂ္ဂီ (ခြောက် ယောက်အစုရှိသော) ရဟန်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့သည် အခြားရဟန်းငယ်တို့ကို ခြိမ်းခြောက်ဆဲဆိုလျက်လည်း ကောင်း၊ ရိုက်ပုတ်လျက်လည်းကောင်း၊ နှိပ်စက်ကလူပြု ကြောင်းကို ဘုရားရှင် ကြားသိတော်မူရာ ၎င်းဆဗ္ဗဂ္ဂီတို့ကို ဆုံးမတော်မူလို၍ အထက်ပါ ဂါထာတို့ကို မိန့်မြွက်တော် မူ၏ ။

လောကေရှိ သတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် အပြစ်ဒဏ်ခံရ မည်ကို ကြောက်ရွံ့ကြ၏။ သေရမည့်ဘေးကိုလည်း လန့်ကြသည်ပင်။ မိမိကိုယ်ကို ချစ်မြတ်နိုးသည်မှာလည်း ဓမ္မတာပင် ဖြစ်၏။ မိမိကိုနှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲပါက နှစ်သက် မည် မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကို ပုံစံပြုကာ အခြားသူတို့အား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း မပြုလုပ်သင့်ပေ။

တစ်ပါးသူတို့ကို မတရားသဖြင့် နိုင်ထက်စီးနင်း ညှဉ်းပန်း လိုသောသူတို့အား သတိပေးသည့် တရားသဘောပင် ဖြစ်သည်။ ပါဠိဂါထာ၌ မိမိကိုယ်ဟု ဆိုထားပါသည်။ မြန်မာ၌မူ မိမိကိုယ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မိမိစိတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း သုံးနှုန်းထားပါသည်။

(ဂ) စိတ်သာသျှင်စော ဘုရားဟော

‘အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်’ကဲ့သို့ပင် အရေးပါ၍ ထင်ရှားသော စကားပုံတစ်ခုမှာ ‘စိတ်သာသျှင်စော ဘုရားဟော’ ဖြစ်သည်။

ဤစကားပုံပါ သဘောကို ဓမ္မပဒ ယမကဝဂ္ဂ၏ ပထမဦးဆုံး ဂါထာနှစ်ပုဒ်တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ဂါထာ နှစ်ပုဒ်အနက် ပထမဂါထာသည် စိတ်ဓာတ်မကောင်းသူ နှင့် သက်ဆိုင်၍ ဒုတိယဂါထာမှာ စိတ်ကောင်းစေတနာ ကောင်းရှိသူနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ပထမဂါထာ အပြည့် အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ။

မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန၊ ဘာသတိဝါ ကရောတိဝါ။

တတော နံ ဒုက္ခမန္ဓေတိ၊ စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒန္တိ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ “ဓမ္မာ၊ အကြောင်းအရာ အဖြစ် အပျက် ဟူသမျှတို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သည်သာ

လျှင် ရှေ့ဆောင်ကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ၊ စိတ်သာလျှင်
အကြီးအမှူး ဖြစ်ကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ဖြင့်ပြီးကုန်၏။
စေ၊ အကယ်၍။ ပဒုဋ္ဌေန၊ ဖျက်ဆီးအပ်သော (ပျက်စီး
သော)။ မနသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ (တစ်စုံတစ်ယောက်သည်)။
ဘာသတိဝါ၊ ပြောဆိုငြားအံ့။ ကရောတိဝါ၊ ပြုလုပ်ငြားအံ့။
တတော၊ ထိုမကောင်းသောသဘောဖြင့် ပြောမိပြုမိသော
အကုသိုလ်ဒုစရိုက်ကြောင့်။ စက္ကံ၊ လှည်းဘီးသည်။
ဝဟတော(ဝဟန္တဿ)၊ လှည်းကို ရုန်းရဆွဲရသော နွား၏။
ပဒံ၊ ခြေရာသို့။ အန္ဓေတိဣဝ၊ လိုက်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊
ဤအတူ။) ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲခြင်းသည်။ အန္ဓေတိ၊ နောက်မှ
အစဉ်လိုက်၏”ဟု ဖြစ်သည်။

မကောင်းမှု အကုသိုလ်ဒုစရိုက်သည် မကောင်းကျိုးကို
ပေးတတ်သကဲ့သို့ပင် ကောင်းသည့်စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ပြောဆို
ပြုမူခဲ့သော် ကောင်းသောအကျိုးကို ရမည်သာ ဖြစ်၏။
ထို တရားသဘောကို သိနားလည်စေလို၍ မြတ်စွာဘုရား
သည် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဒုတိယဂါထာကို ဟောတော်မူပါ
သည်။ ဂါထာအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်
သည်။

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ။
မနသာ စေ ပသန္နေန၊ ဘာသတိဝါ ကရောတိဝါ။
တတော နံ သုခမန္ဓေတိ၊ ဆာယာဝ အနုပါယိနီ။

ဂါထာ၏အနက်မှာ“ ဓမ္မာ၊ အကြောင်းအရာ အဖြစ်
 အပျက် ဟူသမျှတို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သာလျှင်
 ရှေ့ဆောင်ကုန် ၏။ မနောသေဌာ၊ စိတ်သာလျှင်
 အကြီးအမှူးဖြစ်ကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ဖြင့်ပြီးကုန်၏။
 စေ၊ အကယ်၍။ ပသန္နေန၊ ကြည်လင်သော။ မနသာ၊
 စိတ်ဖြင့်။ (တစ်စုံတစ်ယောက်သည်) ဘာသတိဝါ၊
 ပြောဆိုငြားအံ့။ ကရောတိဝါ၊ ပြုငြားအံ့။ တတော၊
 ထိုကောင်းသောစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ပြောမိပြုမိသော ကုသိုလ်
 ကြောင့်။ ဆာယာ၊ အရိပ်သည်။ အနုပါယိနီဣဝ၊
 (တစ်စုံတစ်ယောက်၏) နောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်
 သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ သုခံ၊ ချမ်းသာခြင်းသည်။
 အန္ဓေတိ၊ အစဉ်လိုက်၏”ဟူ၏။

ဤဂါထာကို ဟောရခြင်းအကြောင်းမှာ အောက်ပါ
 အတိုင်း ဖြစ်သည်။

တစ်ရံရောအခါ စက္ခုပါလမည်သော မထေရ်တစ်ပါး
 ရှိ၏။ ထိုမထေရ်သည် မျက်စိနှစ်ကွင်း အလင်းမရရှာသော
 ရဟန္တာဖြစ်၏။ ထိုမထေရ်သည် စင်္ကြံကြွသွားရာအရပ်၌
 ပိုးကောင်တို့ကို နင်းမိသဖြင့် ပိုးကောင်အများ သေကြေ
 ကြ၏။ အခြားရဟန်းတို့သည် ဤအခြင်းအရာကို မြင်
 ကြရာ မထေရ်ကို ကဲ့ရဲ့ကြလျက် ဘုရားထံ လျှောက်ကြား
 ကြ၏။ ဘုရားရှင်သည်လည်း ‘စက္ခုပါလမထေရ်သည်

သေစေလိုသောစိတ်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို နင်းသည်မဟုတ်၊ စင်ကြယ်သောစိတ်ရှိသူ ဖြစ်၏။ မျက်စိမမြင်သဖြင့်သာ ဤသတ္တဝါငယ်တို့ကို နင်းမိ ခြင်းဖြစ်၏'ဟု မထေရ်၌ အပြစ်ကင်းသောအဖြစ် သိစေခြင်းငှာ အထက်ပါဂါထာ ကို ဟောတော်မူ၍ မထေရ် မျက်စိမမြင်ရသော ရှေး အကုသိုလ်ကံအကျိုးကို ဟောလိုသဖြင့် အတိတ်ဝတ္ထုကို ဆောင်တော်မူ၏။

အတိတ်ဝတ္ထုအကျဉ်းချုပ်မှာ ဤသို့တည်း။

ယင်းမထေရ်သည် ရှေးဘဝက ဆေးဆရာဖြစ်ခဲ့၏။ မျက်စိမမြင်သော မိန်းမတစ်ဦးအား ကုသရာ 'မျက်စိမြင် ပါက သားသမီးနှင့်တကွ ကျွန်ခံပါမည်'ဟု လူနာ မိန်းမသည် ကတိကဝတ်ထား၏။ မျက်စိမြင်လာသော အခါ ထိုမိန်းမသည် ထားခဲ့မိသောကတိအတိုင်း ကျွန်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် 'မျက်စိမမြင်ရသေး၊ ပို၍ပင် ကိုက်ခဲလာပါသည်'ဟု လိမ်လည် ပြောဆို၏။ ဆရာသည်လည်း မိန်းမ၏ လည်ဆယ်ခြင်းကို သိ၍ အမျက်ထွက်ကာ မျက်စိကန်းစေသောဆေးကို ပေး၍ မျက်စိတို့ကို ပြန်၍ကန်းအောင်ပြုမိခဲ့၏။ ထိုသို့ပြုမိခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ၏ မကောင်းကျိုးသည် ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါလာ၍ ရဟန္တာဖြစ်သည့်ဘဝ၌ပင် မျက်စိနှစ်ကွင်း အလင်း မရသူဖြစ်ရ၏။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လှည်းဘီး

သည် လှည်းကို ဆွဲဆောင်ရသော နွား၏ခြေရာသို့ မကွေမကွာ လိုက်ပါနေသကဲ့သို့ မကောင်းသောစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ပြုမူမိခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ၏ မကောင်းကျိုးသည် လည်း ထိုပြုမူခဲ့သူ၏ နောက်သို့ ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါလေ၏။

ကောင်းသောစိတ်ထားဖြင့် ပြုမူပြောဆိုပါက ကောင်းကျိုးကို ရရှိ၏ ဟူသော တရားသဘောပါ ဂါထာကို ဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည် အဒိန္နပုဗ္ဗကသူဌေး၏သားဖြစ်သော မဋ္ဌကုဏ္ဍလီကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူ၏။ အဒိန္နပုဗ္ဗကသူဌေးသည် မပေးရက် မလှူရက်၊ အလွန်နှမြောတွန့်တိုသူဖြစ်ရကား ၎င်း၏သား မဋ္ဌကုဏ္ဍလီမှာလည်း ဒါနသီလ စသည့် ကုသိုလ်အမှုတို့ကို တစ်စုံတစ်ခုမျှ ပြုခွင့်မရရှိပေ။ ထိုသို့ဖြင့် မဋ္ဌကုဏ္ဍလီသည် ဆယ့်ခြောက်နှစ်အရွယ်သို့ရောက်သော် ရောဂါစွဲကပ်၍ သေလုဆဲဆဲ ဖြစ်လာ၏။ ဖခင်သည်လည်း မိမိပစ္စည်းကို သူတစ်ပါးတို့ မြင်မည်စိုး၍ သားလူမမာကို အိမ်၏အပြင်ဘက်သို့ ထုတ်ထား၏။ ဘုရားရှင်သည် မဋ္ဌကုဏ္ဍလီအား သနား ခြင်းကရုဏာဖြင့် ၎င်း၏အိမ်ရှေ့မှ ဖြတ်လျက် ဆွမ်းခံကြွတော်မူ၏။ ဘုရားရှင်အား ဖူးမြင်ရသော မဋ္ဌကုဏ္ဍလီသည် အင်အားနည်းပါးလှရကား ကြည်လင်သောစိတ်ထား၊ သဒ္ဓါတရားပွားများကာ စိတ်ထဲမှပင်

ဖူးမြော်ကြည်ညိုရ၏။ ထိုသို့ ကြည်ညိုရသောခဏ၌ပင် ကွယ်လွန်လေရာ ထိုမနောသုစရိုက်၏ အကျိုးပေးကြောင့် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ နတ်သားဖြစ်၏။ ဤအဖြစ် သနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘုရားရှင်သည် အထက်ဖော်ပြပါ ဂါထာကို ဟောတော်မူ၏။

လူတို့သည် ကောင်းသောအမှုကို ပြုသည်ဖြစ်စေ မကောင်းသောအမှုကို ပြုသည်ဖြစ်စေ ပြုသမျှကိစ္စတို့တွင် စိတ်က ဦးဆောင်သည်သာ ဖြစ်၏။ စိတ်ဟု ဆိုရာ၌ လည်း ၎င်းနှင့် ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သည့် စေတနာ စေတသိက် စသည်တို့ကိုပါ ဆိုလိုသည်။

မကောင်းသော စိတ်စေတနာဖြင့် ပြုမူပြောဆိုသူ တို့သည် မကောင်းကျိုးကို ခံစားရမည် ဖြစ်၏။ တမာပင် စိုက်ပါက တမာသီးကိုသာ ရမည်ဖြစ်၏။ တစ်စုံတစ်ဦး သည် သူတစ်ပါးအား မခံချင်အောင် ပြောဆိုပြုမူပါက ထိုပြောဆိုပြုမူခြင်း ခံရသူသည် သည်းမခံနိုင်ပါသဖြင့် ပြန်၍ပြောဆိုမည် ပြုမူမည်မှာ ဓမ္မတာပင်။ ထို့ထက်ပို၍ သည်းမခံနိုင်ဘဲ ဒေါသဖြစ်လာပါက တုတ်၊ ဓား စသည် တို့ဖြင့် ရိုက်နှက်ထိုးခုတ်သည်အထိ ရောက်မည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ရိုက်နှက်ခံရခြင်းမှာ မိမိပြုလုပ်သော မကောင်းမှုက ချက်ချင်းပင်ပေးသော မကောင်းကျိုးဖြစ်သည်။

ကောင်းမွန်သော စိတ်ထားဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏

အကျိုးကို ကူညီဆောင်ရွက်သူအား အခြားသူတို့သည် နှစ်လိုကြမည်မှာ မလွဲပေ။ သို့ဖြင့် စိတ်သဘောထား ကောင်းစွာဖြင့် ပြုမူပါက ယခုဘဝ၌ပင် ကောင်းသော အကျိုးကို ရမည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကောင်းကျိုးရရှိစေသည့် အပြုအမူတို့အတွက်မှာလည်း စိတ်ကပင် ရှေ့ဆောင်၏ ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူ၏။ ဤသဘောကို ယူ၍ ‘စိတ်သာသျှင်စော ဘုရားဟော’ဟု မြန်မာ၌ စကားပုံပြုထားပါသည်။

နိဂုံး

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာတို့မှ ထုတ်နုတ်သုံးနှုန်းထား သော မြန်မာ့ဆောင်ပုဒ်နှင့် စကားပုံတို့ကို ရေးသားရာတွင်

- (၁) ဂါထာပါဠိမှယူ၍ ပါဠိအတိုင်း ဆောင်ပုဒ် အဖြစ် သုံးထားသော စကားပုံသုံးခု
- (၂) ဂါထာပါဠိမှ မြန်မာသို့ တိုက်ရိုက်ပြန်ဆို၍ သုံးထားသော စကားပုံသုံးခု
- (၃) ဂါထာပါဠိ၏ တရားသဘောကိုသာ ယူ၍ မြန်မာလို သင့်လျော်သလို ရေးသားသုံးထား သော စကားပုံသုံးခုကို ဖော်ပြ ရေးသားခဲ့ပါ သည်။

ဤဆောင်ပုဒ်များ၊ စကားပုံများ၊ ဥပမာ ပုံစံများကို ကြည့်ရှုရခြင်းဖြင့် ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ကျမ်းတစ်စောင်ပင် ဖြစ်သော်လည်း အခြားသော ဘာသာဝင်များနှင့် လူမျိုးခြားများပင် လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်သော တရားများ ပါရှိကြောင်းကို သိသာပါသည်။ ထို့ပြင် ထိုတရားများသည် လောကုတ် လောကီ နှစ်လီသော အရေးအတွက်ပါ အသုံးဝင်လှပေသည်။ ဤဆောင်ပုဒ် စကားပုံတို့သည် မိမိအကျိုး (အတ္တဟိတ)နှင့် သူတစ်ပါး အကျိုး(ပရဟိတ) နှစ်မျိုးစလုံးကိုပါ ပြီးပြည့်စုံစေသည် ဖြစ်သဖြင့် လူမှုဆက်ဆံရေးအတွက်လည်း အလွန်အရေး ပါလှပေသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ခုဒ္ဒကနိကာယ (ပထမတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၆။
- ၂။ ထွန်းကြိုင်၊ ဦး။ စကားပုံသုံးထောင်၊ ရန်ကုန်၊ သုဓမ္မဝတီ စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၇။
- ၃။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပထမတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၈။
- ၄။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ဒုတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၈။
- ၅။ လှတင်၊ ဦး (လှသမိန်)။ မြန်မာစကားပုံ။ ရန်ကုန်၊ ခင်မာပုံနှိပ်တိုက်။
- ၆။ သင်္ဂဇာဆရာတော်ဘုရားကြီး။ ဓမ္မပဒပါဠိတော်ပါဌ်နိဿယ။ ရန်ကုန်၊ လောကပါလပိဋကတ်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၈။
- ၇။ Hla Pe, Dr. Burmese Proverbs. Lon, John Murray, 1962.

ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ

နိဒါန်း

ဦးကျော်စိုး

(ပါဠိဌာနမှူး၊ မော်လမြိုင်ကောလိပ်)

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ နိဒါန်း

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် အမည်နှင့်လျော်စွာ ဓမ္မပဒ ကျမ်းကို ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာကျမ်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာများ၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ဖွင့်ဆိုရှင်းပြသည် မဟုတ်ဘဲ ထိုဂါထာ များကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဝတ္ထုများကို လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ စင်စစ်အားဖြင့်လည်း ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် ဂါထာချည်းသာ စုဆောင်းစီစဉ်ထားရာ ယင်းဂါထာများသည် အကြောင်း နိဒါန်းမရှိဘဲ ပေါ်ပေါက်လာ သည်မဟုတ်ပေ။ ဘုရားရှင် သည်လည်း တစ်စုံတစ်ခုသောအဖြစ်အပျက်ကို အကြောင်း ပြု၍သာ တရားဒေသနာများကို ဟောကြားတော်မူလေ့ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာများနှင့်

ပတ်သက်သော အကြောင်းဝတ္ထုများကို ယှဉ်တွဲဖော်ပြခြင်းသည် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ တာဝန်တစ်ရပ်သာ မဟုတ်ဘဲ ယုတ္တိတန်သော အကြောင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ကျမ်းပြုဆရာ

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၏ မူရင်းကျမ်းသည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်သာ ရှိသဖြင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံသားများအတွက်သာ အကျိုးရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားသော အမျိုးသားတို့ပါ ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ရန် ပါဠိဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသားပါဟု ရှင်ကုမာရကဿပ တောင်းပန်သဖြင့် လက်ရှိအဋ္ဌကထာကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ပြန်လည်ရေးသားသည်ဟု ကျမ်းဦးဂါထာစု၌ ဖော်ပြထားသည်။ ဤကျမ်းကို ပြုစုရေးသားသူမှာ အဋ္ဌကထာကျမ်းပြုဆရာကြီး ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသပင် ဖြစ်သည်ဟု ဂန္ထ ဝံသကျမ်းတွင် ဖော်ပြသည်။* အရှေ့တိုင်း ပါဠိပညာရှင် အများစုကလည်း ဂန္ထ ဝံသအဆိုအတိုင်း လက်ခံ၍ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ပုံနှိပ်စာမူ များ၏ အဆုံးတွင် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ပြုစုကြောင်း ထည့်သွင်း ပုံနှိပ်ကြသည်။

“ လန်ဒန်ပါဠိစာပေအသင်းအတွက် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ

* Minayat, 58.

ကို တည်းဖြတ်ပေးသော နော်မန်^၁က ဓမ္မပဒဂါထာများ၏ အဖွင့်အဆိုသာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာဖြစ်၍ ယင်း အဖွင့်မှ ကြွင်းသော အကြောင်းအရာတို့မှာမူ ရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသ ရေးသားချက် မဟုတ်ဟု ဆိုသည်။

ဗာလင်ဂိမ်း^၂၊ ရီးဒေးဗစ်^၃၊ ဝင်တာနစ်^၄၊ ဂိုင်ဂါ^၅ စသော အနောက်တိုင်း ပါဠိပညာရှင်တို့ကမူ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာဟု အတိကျ ဆိုနိုင်သော အဋ္ဌကထာများနှင့် ဝေါဟာရအသုံးများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရေးသားပုံ စာဟန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ကွဲပြား ခြားနားလျက်ရှိသဖြင့် ယင်းအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာမဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုကြသည်။ ဟာဒီ^၆ကလည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ပါရှိသော ဃောသက သူဌေးဝတ္ထုသည် အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ၌ ပါရှိသော ဃောသကသူဌေး ဝတ္ထုနှင့် ကွဲပြားလျက်ရှိသောကြောင့် ဤကျမ်းသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ပြုစုခဲ့ခြင်း မဟုတ်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ပေး၏။

အိန္ဒိယပါဠိပညာရှင် လော^၇နှင့် သီဟိုဠ် ပါဠိပညာရှင် မာလာလာဆေကေရီ^၈ တို့ကမူ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည်

၁။ Norman

၄။ Winternitz

၇။ Law, B.C.

၂။ Buringame

၅။ Geiger

၈။ Malalasekera

၃။ Rhys-Davidsz

၆။ Hardy

ဂန္ထဝံသ အဆိုအတိုင်း ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုပညာရှင်တို့က မာလင်ဂိမ်းစသည်တို့၏ အဆိုကို ဤသို့ ချေပကြသည်။ “ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ အခြားသော အဋ္ဌကထာများနှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတို့ ကျမ်းစာရေးပုံချင်း မတူခြင်းမှာ မူရင်းစာကိုယ်ဖြစ်သော ဓမ္မပဒကျမ်းကပင် အခြားသော ပိဋကတ်ကျမ်းစာများနှင့် မတူသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မပဒကျမ်းတွင် အကြောင်းနိဒါန်းလည်း မပါ၊ စကားပြေလည်းမစွက်၊ ဂါထာသက်သက်သာပါရှိသည်။ သို့ရာတွင် ထိုဂါထာတို့သည် အကြောင်းမဲ့ ပေါ်ပေါက်လာသည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းဂါထာတို့ကို ဟောကြားရခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုများကို ဦးစွာ ဖော်ပြရသည်။ ထိုနောက်မှသာ ဂါထာ၏အဖွင့်ကို ရေးသားရသဖြင့် အခြားသော အဋ္ဌကထာများနှင့် ရေးသားပုံ စာဟန် ကွဲပြားရခြင်းဖြစ်သည်။ ဟာဒီ၏ အဆိုအရ ဃောသက ဝတ္ထုနှစ်ခု ကွဲပြားနေခြင်းမှာလည်း ထိုအဋ္ဌကထာတို့၏ မှီငြမ်းပြုရာဖြစ်သော သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာများ၌ ကွဲပြားနေသောကြောင့်သာ ဖြစ်တန်ရာသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးဟန် ကွဲပြားခြင်း ဝတ္ထုကြောင်း မတူညီခြင်းတို့မှာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာ ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် ခိုင်လုံသောအကြောင်းမဟုတ်” ဟု လောတို့

က ချေပကြသည်။ ထို့ပြင် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံး၌ လည်း ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ရေးသားသည်ဟု အတိအကျ ပါရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းသည်လည်း ရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသ၏ လက်ရာပင်ဖြစ်သည်ဟု လောတို့က ဆိုကြ သည်။

မဟာစည်ဆရာတော်ကမူ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ပြုစုခဲ့ခြင်း ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် မလွယ်ကူဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဒါနကထာ၌ ဖော်ပြထားသည်။

ယင်းသို့ အဆိုအမိန့် ကွဲပြားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ “စာရေး ဟန်ကွဲပြားခြင်းနှင့် ဝတ္ထုကြောင်း မတူညီခြင်း သည် ကျမ်းပြုဆရာကို ဆုံးဖြတ်ရန် ခိုင်လုံသော အကြောင်းမဟုတ်” ဟူသော လောတို့၏ အဆိုမှာ လက်ခံ နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျမ်းစာနိဂုံး၌ ပါရှိရုံဖြင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏လက်ရာ ဖြစ်သည်ဟူသော အဆိုကိုမူ လက်ခံရန် ခဲယဉ်းပြန်ပါ သည်။ အဋ္ဌကထာကျမ်းအချို့မှာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာ မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသိသာလျက် ရှင်ဗုဒ္ဓ ဃောသပြုစုသည်ဟု နိဂုံး၌ ဖော်ပြထားသည်။ ပုံစံမှာ ပရမတ္ထဇောတိကာ အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိဂုံး၌ပါရှိသော စကားကို အခိုင်အမာယူရန် ခဲယဉ်းပါ

သည်။

ဓမ္မပဒကျမ်းလာ ဂါထာများစွာတို့သည် ဝိနယပိဋကနှင့် အခြားသော သုတ္တပိဋကတွင် ထပ်တူညီတူ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ဝိနယပိဋကနှင့် နိကာယ်ကြီးလေးရပ်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကို ပြုစုသူမှာ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဖြစ်ကြောင်းအများ လက်ခံပြီး ဖြစ်သည်။ လက်ခံနိုင်သော အကြောင်းလည်း ခိုင်ခိုင်လုံလုံရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း အဋ္ဌကထာများနှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ပါရှိသော ဂါထာတူအဖွင့်များကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်းဖြင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာ ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် အခြေခံရနိုင်သည်ဟု စာရေးသူက ယူဆပါသည်။

✽ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် ထပ်တူညီတူဖြစ်သော ဂါထာများနှင့် အပိုဒ်များကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ ကျမ်းစာကွဲပြားစေကာမူ တစ်မျိုးတစ်စားတည်းသာ ဖွင့်ဆိုလေ့ရှိသည်။ ထို့ပြင် ကျမ်းစာတစ်ခုတည်း၌ တူညီသော ခေါ်ဟာရကို ပထမအကြိမ် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုပြီးနောက် ထပ်မံရေးသားခြင်း မပြုတော့ဘဲ ညွှန်းရုံသာ ညွှန်းပြလေ့ရှိသည်။ ဤအချက်သည်လည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းပြုသူကို ခန့်မှန်းရာ၌ ထိရောက်သော အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဓမ္မပဒ-ယမကဝဂ်၌ပါရှိသော ဂါထာအမှတ်စဉ် ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅^၁တို့သည် ဝိနယပိဋကမဟာဝဂ္ဂ^၂နှင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်-ဥပရိပဏ္ဏာ^၃တွင် ထပ်တူညီတူ ပါရှိသည်။ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် ဝိနယပိဋက အဋ္ဌကထာ^၄နှင့် မဇ္ဈိမနိကာယ် အဋ္ဌကထာ^၅၌ ယင်းဂါထာတို့ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ထပ်တူဖွင့်ဆိုသည်။ ထိုအဖွင့်အဆိုသည် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်^၆နှင့် ကွဲပြားနေသည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာနှစ်ကျမ်းတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ် အတူတူဖြစ်နေပါလျက် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ကွဲပြားနေခြင်းမှာ ကျမ်းပြုဆရာတစ်ဦးတည်း မဟုတ်သောကြောင့်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

ဓမ္မပဒ ဗြာဟ္မဏဝဂ်လာ ဂါထာအမှတ်စဉ် ၃၉၆ မှ ၄၂၂ တိုင်အောင်သော ဂါထာသည် မဇ္ဈိမနိကာယ် ဝါသေဋ္ဌသုတ်^၇၌ ထပ်တူညီတူပါရှိသည်။ ထိုဂါထာတို့ကို ဖွင့်ဆိုသော မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာ^၈နှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ^၉တို့တွင် အဖွင့်အဆို ကွဲပြားနေသည်။ အချို့သောအချက်တွင် ခြားနားမှု ပိုမိုထင်ရှားသည်။ မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာတွင် အနက်တူ ဝေါဟာရတစ်ခုကို တစ်ကြိမ်သာ ဖွင့်ဆိုထား

၁။ ခုဒ္ဒကနိကာယပါဠိ ၁၃-၄။

၂။ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ (ဝိနယ) ၄၉၆။

၃။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ ၁၉၂။

၄။ ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ ၄၃၃။

၅။ ဥပါရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၁၄၆။

၆။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ၂၉။

၇။ ခုဒ္ဒကနိကာယပါဠိ(ပ)၊ ၇၁-၇၄။

၈။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ ၄၁၀-၄၁၂။

၉။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၂၉၇-၃၀၀။

၁၀။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနိဿယ ၄၀၅-၄၅၃။

သော်လည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင် အကြိမ်ကြိမ် ဖွင့်ဆိုထားသည်။

အလားတူပင် ဓမ္မပဒကျမ်းလာ^၁ ဂါထာအချို့သည် သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်တွင်^၂ ထပ်တူပါရှိသည်။ ယင်းတို့ကို ဖွင့်ဆိုသော သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ^၃နှင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ^၄တို့ကိုနှိုင်းယှဉ်သောအခါ အနက်အဓိပ္ပာယ် မတူညီသော အချက်များကို တွေ့ရသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဂါထာတို့ကို ဟောကြားခြင်း၏ အကြောင်း ဝတ္ထုတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူညီဘဲ ရှိနိုင်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဂါထာတစ်မျိုးတည်းကိုပင် အကြောင်းဝတ္ထုအမျိုးမျိုးကြောင့် ဟောကြားလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းဂါထာတို့ကို ဖွင့်ဆိုသော ဆရာတစ်ဦးတည်း၏ အဆိုအမိန့်သည် တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဤကျမ်း၌တစ်မျိုး၊ ထိုကျမ်း၌တစ်ဖုံ ရေးသား ဖွင့်ဆိုပါက ထိုဆရာ၏ အယူအဆ မည်သို့ရှိသည်ကို နာယူမှတ်သားရန် ခဲယဉ်းသည်။ ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာများကို မှီငြမ်းပြု၍ မိမိ၏ အဋ္ဌကထာ

၁။ ခုဒ္ဒကနိကာယပါဠိ (ပ)၊ ၃၆၊ ၅၈၊ ၆၃၊ ၆၆ စသည်။

၂။ သံယုတ္တနိကာယပါဠိ (ပ)၊ ၃၊ ၄၇၊ ၇၁၊ ၇၇ စသည်။

၃။ သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပ)၊ ၂၃၊ ၁၀၀၊ ၁၂၇၊ ၁၃၅။

၄။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ဒ)၊ ၇၇၊ ၃၀၂၊ ၃၃၈၊ ၃၇၅။

များကို ပြုစုသည်ဟု ဝန်ခံစေကာမူ အနက်အဖွင့်များ၌ ကျမ်းစာ ကွဲပြားသော်လည်း တစ်မျိုးတည်းသာ ရေးသား ဖွင့်ဆိုလေ့ရှိသည်။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်အဆိုအချို့ သည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာအစစ်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ အဖွင့်များနှင့် အထက်ပါအတိုင်း ကွဲပြားနေကြသည်။

ထို့ကြောင့် နိဂုံး၌ပါရှိသည့်အတိုင်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ သည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ လက်ရာဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန် ခဲယဉ်းနေပေသည်။ သို့ရာတွင် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ မဟုတ် ပါက ဤအဋ္ဌကထာ၏ ကျမ်းပြုဆရာ မည်သူဖြစ်နိုင် သနည်းဟူသော ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် မလွယ်ကူပေ။

ကျမ်းထွက်ပေါ်ချိန်

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကျမ်း ထွက်ပေါ်ချိန်နှင့် ပတ်သက်၍ ပါဠိပညာရှင် အများစု၏ အယူအဆ တူညီနေသည်။ ယင်းတို့၏ အယူအဆအရ ဤအဋ္ဌကထာသည် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစု နောက်ပိုင်းတွင် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်ဟု သိရ၏။

ယင်းသို့ ထွက်ပေါ်ချိန်ကို ခန့်မှန်းနိုင်သော အထောက် အထားများအနက် ဗာလင်ဂိမ်း၏ အဆိုသည် ပိုမိုပြည့်စုံ သဖြင့် ယင်းကို ပဓာနပြု၍ ဖော်ပြပါမည်။ ဗာလင်ဂိမ်း၏ အဆိုအရ ဤအဋ္ဌကထာ ထွက်ပေါ်ချိန်ကို ခန့်မှန်းရန် အတက် လိုရင်း အထောက်အထားများမှာ အောက်ပါ

အတိုင်းဖြစ်သည်။

၁။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ဘိက္ခုဝဂ်လာ ကောကာလိက ဝတ္ထုတွင် ကောကာလိကသုတ်နှင့် ယင်း၏ အဋ္ဌကထာ များကို ညွှန်းထားသည်။ ကောကာလိကသုတ်သည် သံယုတ္တ နှင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်များတွင် ပါရှိသဖြင့် ထိုသုတ်ကို ဖွင့်ဆိုသောအဋ္ဌကထာမှာလည်း ရှင်ဗုဒ္ဓ ယောသ ပြုစုသော သံယုတ္တအဋ္ဌကထာနှင့် အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာတို့သာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်ဆ၍ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓယောသ ၏ အဋ္ဌကထာများထက် နောက်ကျသည်ဟု ဆိုနိုင် သည်။

၂။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင် ဇာတကငါးဆယ်ခန့် ပါရှိ သည်။ ယင်းတို့နက် ဇာတကအချို့၏ ပါဠိ ဝေါဟာရနှင့် ဝါကျ အစီအကုံးသည် ဇာတက အဋ္ဌကထာတွင်ပါရှိသော ဇာတ်တော်များနှင့် တူညီ နေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာသည် ဇာတကအဋ္ဌကထာထက် နောက်ကျသည်။ ဇာတက အဋ္ဌကထာတွင်လည်း သံယုတ္တ အဋ္ဌကထာနှင့် အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာကို ညွှန်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတကအဋ္ဌကထာသည်လည်း ရှင်ဗုဒ္ဓ ယောသ၏ အဋ္ဌကထာများထက် နောက်ကျသည်။

၃။ သို့ရာတွင် ရှင်ဓမ္မပါလပြုစုသော ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာနှင့် ဝိမာနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၌ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ညွှန်းထားပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဓမ္မပါလ၏ အဋ္ဌကထာများထက် ရှေးကျသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဤအချက်များကို ထောက်ဆ၍ အဋ္ဌကထာကျမ်းများ ထွက်ပေါ်ချိန်ကို ဗာလင်ဂိမ်းက အောက်ပါအတိုင်း ခန့်မှန်းဖော်ပြသည်။

(၁) ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏

အဋ္ဌကထာများ ခရစ်နှစ် ၄၁၀-၄၃၂

(၂) ဇာတက အဋ္ဌကထာ

(၃) ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ ခရစ်နှစ် ၄၅၀-၅၀၀

(၄) ရှင်ဓမ္မပါလ၏

အဋ္ဌကထာများ ခရစ်နှစ် ၅၀၀စု

ဗာလင်ဂိမ်း၏ ခန့်မှန်းချက်အတိုင်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ခရစ်နှစ် ၄၅၀-၅၀၀ အတွင်း ပေါ်ထွက်နိုင်သည်ကို ယင်းအဋ္ဌကထာလာ စကားတစ်ရပ်က ထောက်ခံသကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ ထိုစကားရပ်သည် ဤအဋ္ဌကထာ (ပထမတွဲ) ဗာလဝဂ်၊ အညတရပုရိသဝတ္ထု*တွင် ပါရှိရာ လိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။

* ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပ)၊ ၁၈၈။

“ကောသလမင်းသည် လင်ရှိ မိန်းမတစ်ယောက်ကို စွဲလမ်းရင်း ညအခါ အိပ်နေစဉ် ဒု-သ-န-သော ဟူသော အသံကို ကြားလိုက်ရသည်။ ဤအကြောင်းကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားသောအခါ ယင်းမှာ သူ တစ်ပါး သားမယားကို ကျူးလွန်ခြင်း ပရဒါရကံကြောင့် လောဟကုမ္ဘိဇရဲအိုး၌ ခံနေရသော သူဌေးသားလေးဦး၏ အသံ ဖြစ်သည်။ ထိုငရဲသား လေးဦးတို့သည် ငရဲအိုးတွင် ပေါ်လာသောအခါ အဆိုပါ ဒု-သ-န-သော ဟူသော စကားတစ်လုံးစီကိုသာ ဆိုနိုင်၍ ငရဲအိုးထဲသို့ ပြန်နစ် သွားကြသည်။ ယင်းသို့ နစ်သွားသည်မှ စ၍ ယနေ့အထိ (ဤဓမ္မပဒ-အဋ္ဌကထာကျမ်းကို ရေးသည်အထိ) အနှစ် တစ်ထောင်ကို မကျော်လွန်သေးပေ။”

ဤစကားရပ်တွင် ပါရှိသော ကောသလမင်းသည် ဂေါတမဘုရားရှင်နှင့် ခေတ်ပြိုင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ကောသလတိုင်း၏ ဘုရင်ဖြစ်သည်။ ဂေါတမမြတ်စွာ သည် ဘီစီ ၅၂၈ ခန့်တွင် သဗ္ဗညုဘုရားရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်ရာ ကောသလမင်းနှင့် ဘုရားရှင်တို့ အထက်ပါအကြောင်းကို ဆွေးနွေးပြောဆိုသော အချိန် သည် ဘီစီ ၅၂၈ နောက်၌သာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအချိန်မှစ၍ အနှစ်တစ်ထောင် မလွန်သေးသော ကာလသည် ခရစ်နှစ် ၅၀၀ အတွင်း၌သာ ဖြစ်နိုင်သည်။

ပိုမိုတိကျစွာ ခန့်မှန်းရသော် ခရစ်နှစ် ၄၇၂ ခန့်တွင်
ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ထွက်ပေါ်သည်။

သို့ရာတွင် “ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ဇာတက
အဋ္ဌကထာထက် နောက်ကျသည်” ဟူသော ဗာလင်ဂိမ်း
၏ အဆို၌ အကြောင်းပြချက် မခိုင်လုံပေ။ ဓမ္မပဒ
အဋ္ဌကထာ၌ ဇာတက ငါးဆယ်ခန့် ပါရှိရုံမျှဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ ဇာတ်တော်အချို့၏ ပါဠိဝေါဟာရနှင့် ဝါကျ
အရေးအသားများ ဇာတကအဋ္ဌကထာလာ ဇာတ်တော်
တို့နှင့် တူညီရုံဖြင့်လည်းကောင်း ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာသည်
ဇာတကအဋ္ဌကထာထက် နောက်ကျသည်ဟု မဆိုသာ
ပေ။ စင်စစ်သော် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဇာတ်တော်များကို
ဖော်ပြစေကာမူ ဇာတက အဋ္ဌကထာကို လုံးဝ ဖော်ညွှန်း
ခြင်း မရှိပေ။ အချို့သော ဇာတ်တော်များနှင့် ပတ်သက်၍
လည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနှင့် ဇာတက အဋ္ဌကထာတို့တွင်
ဇာတကအမည် ကွဲပြားနေပေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဇာတက
အဋ္ဌကထာ၌ ကဋ္ဌဝါဟနဟု ခေါ်ဆိုသည်ကို ဓမ္မပဒ
အဋ္ဌကထာ၌ ကဋ္ဌဟာရီဟု ဆိုထားပေသည်။ အလား
တူပင် ဇာတကအဋ္ဌကထာလာ သမ္မောဒမာန ဇာတ်ကို
ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဝဋ္ဋကဇာတ်ဟု အမည်ပေးထား
သည်။ အချို့သော ဇာတ်တော်များတွင်လည်း ပစ္စုပ္ပန်
ဝတ္ထုများ တူညီခြင်း မရှိပေ။ ဇာတက အဋ္ဌကထာတွင်

ဘုရားရှင်၏ ဆွေတော် မျိုးတော်များ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှုကို သမ္မောဒမာနဇာတ်(=ဝဋ္ဋကဇာတ်)ကို ဟောကြားသည်ဟု ဆို၍ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင်မူ ကောသမ္ဗိရဟန်းတို့ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံမှုကို အကြောင်းပြု၍ ယင်းဇာတ်ကို ဟောကြားသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အလားတူပင် ဇာတက အဋ္ဌကထာတွင် လုံ့လဝီရိယလျော့ပါးသော ရဟန်းကို အကြောင်းပြု၍ အလီနစိတ္တဇာတကကို ဟောကြားသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ တွင်မူ ရှင်သာရိ ပုတ္တရာမထေရ်၏ ကျေးဇူးသိတတ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ယင်းဇာတ်ကို ဟောကြားသည်ဟု ဖော်ညွှန်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ဇာတ်တော်များကို လက်ရှိ ဇာတကအဋ္ဌကထာမှ ထုတ် နုတ်ဖော်ပြသည်ဟု အတိအကျ မဆိုသာပေ။

တစ်ဖန် ဇာတကအဋ္ဌကထာနှင့် သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာတို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဖော်ညွှန်း ထားသဖြင့် ဤအဋ္ဌကထာနှစ်ကျမ်းတွင် မည်သည့်ကျမ်းက ရှေးကျသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန် ခဲယဉ်းသည်။ သို့ရာတွင် သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာတွင် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာကို ဖော်ညွှန်းထားသဖြင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် သုတ္တနိ ပါတ အဋ္ဌကထာထက် ရှေးကျသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဇာတက အဋ္ဌကထာတွင် သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာကို

ဖော်ညွှန်းထားသဖြင့်လည်း ယင်းသုတ္တန်ပါတအဋ္ဌကထာ ထက် ရှေးကျသော ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ဇာတက အဋ္ဌကထာထက် နောက်ကျသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။

စင်စစ်သော်မူ အထက်ပါကျမ်းညွှန်းများကို ထောက်ဆ ရပါက ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ အဋ္ဌ ကထာ ထက်နောက်ကျသော်လည်း သုတ္တန်ပါတအဋ္ဌ ကထာ၊ ဇာတကအဋ္ဌကထာနှင့် ရှင်ဓမ္မပါလ၏ အဋ္ဌကထာ ထက် ရှေးကျသည်ဟု ဆိုသင့် ဆိုနိုင်ပေရာသည်။

ကျမ်းစာ စီစဉ်ပုံ

ကျမ်းပြုဆရာသည် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင် ရတနာ သုံးပါးကို ရှိခိုးခြင်းနှင့် ကျမ်းစာ ရေးသားရခြင်း၏ အကြောင်း စသည် ပါဝင်သော ကျမ်းဦးနိဒါန်းကို ဂါထာဆယ်ခုဖြင့် ဖွဲ့ဆိုဖော်ပြသည်။ ထို့နောက် ဓမ္မပဒ ကျမ်းလာ ဂါထာများ၏ အဖွင့်ကို စတင်ရေးသားသည်။ ယင်းသို့ ရေးသားရာတွင် ဂါထာတို့ကို ဟောကြားခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုအသီးသီးကို ဦးစွာဖော်ပြသည်။ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုဖော်ပြရာ၌ အောက်ပါအတိုင်း စီစဉ်ထားရှိသည်။

(၁) ဂါထာ (သို့မဟုတ်) ဂါထာတစ်ခုကို ဘုရားရှင် ဟောကြားရာဌာန

(၂) ထိုဟောကြားခြင်း၏ အကြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်

- (၃) ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်စဉ် (သို့မဟုတ်) ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထု
- (၄) ထိုဖြစ်စဉ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားအပ်သော ဂါထာ (ဝါ) ဂါထာစု
- (၅) ထိုဂါထာတို့၏အဖွင့်
- (၆) ယင်းဂါထာဒေသနာကို ဟောကြားခြင်းဖြင့် တရားနာသူတို့ ရရှိသော အကျိုးကျေးဇူး

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဓမ္မပဒကျမ်းသည် ဂါထာများသာ စုဆောင်းစီစဉ်ထားသော ကျမ်းစာဖြစ်သည်။ ထိုဂါထာများကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်သူကို အကြောင်း ပြု၍ဟောကြားသည် စသော အချက်များ မပါရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဤဂါထာများကို မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် တိဿမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားတော်မူသည်” စသည်ဖြင့် ဂါထာများကို ဟောကြားရာဌာနနှင့် အကြောင်းခံ ပုဂ္ဂိုလ်ကို စတင်ဖော်ပြရသည်။

ထို့နောက်ထိုအကြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းကိုအကျယ် ဖော်ပြသည်။ ထိုအကြောင်းအရာသည် ဘုရားရှင်လက်ထက်၌ ဖြစ်ပေါ်သော အကြောင်းအရာများဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်စဉ် (ဝါ) ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထုဟု ခေါ်သည်။ ယင်းအဖြစ်အပျက်ကို ဖော်ပြပြီးနောက်

သက်ဆိုင်ရာဂါထာ(ဝါ) ဂါထာတစ်ခုကို အပြည့်အစုံ ဖော်ပြသည်။ ထို့နောက် ယင်းဂါထာတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် အဋ္ဌကထာဟူသည်မှာ ထိုဂါထာအဖွင့်များကိုသာ ဆိုလို ရင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဂါထာ၏အဖွင့်ကို ဖော်ပြပြီးနောက် “တရားဒေသနာ၏အဆုံး၌ ရဟန်း မည်ရွှေ့ မည်မျှသည် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်ကြသည်။ တရားဒေသနာသည် လူအများအတွက်အကျိုးရှိသည်” စသည်ဖြင့် တရားဒေသနာ၏ အကျိုးကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်သည်။

ဤအစီအစဉ်မှာ ယေဘုယျ ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အစီအစဉ်အမှတ် (၃)နှင့် ပတ်သက်၍ အကြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ် ၏ ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထုသာ မဟုတ်ဘဲ အတိတ်ဝတ္ထုကိုလည်း ဟောကြားတတ်သည်။ အတိတ်ဝတ္ထုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဇာတကအဋ္ဌကထာမှာကဲ့သို့ ဇာတ်ပေါင်းခန်းလည်း ပါရှိ တတ်သည်။

ထို့ပြင် အချို့သော အကြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်စဉ်ကို ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထုဖြင့် မစဘဲ အတိတ်ဖြစ်စဉ်ဖြင့် စတင်ဖော်ပြ တတ်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် ကာဠယက္ခိနီဝတ္ထု၊ မဃဝတ္ထု စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ရံခါအကြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘဝ ဖြစ်စဉ်သာမဟုတ်ဘဲ ယင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အခြား

သူများ၏ အကြောင်းကိုပါ ပူးတွဲ ဖော်ပြတတ်သည်။
ထိုအခါ အကြောင်းနိဒါန်းသည် များစွာ ရှည်လျားနေ
ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဂါထာများကို
ဟောကြားခြင်း၏ အကြောင်းနိဒါန်းမှာ ဆယ်ပုံပုံ ကိုးပုံ
နီးပါးမျှ ပါရှိသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ
သည် ဂါထာအဖွင့်ထက် အကြောင်းဝတ္ထုကို ပိုမို
အလေးပေးသကဲ့သို့ ရှိနေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝင်တာနစ်က
“ဤကျမ်းကို အဋ္ဌကထာဟု ခေါ်ရန်မသင့်” ဟူ၍လည်း
ကောင်း၊ ဗာလင်ဂိမ်းက “ဤကျမ်းသည် အမည်နှင့်
ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်။ အချက်အလက်
အားဖြင့်သော် ကြီးမားလှသော ဝတ္ထု ပုံပြင်ပေါင်းချုပ်
တစ်ခု ဖြစ်နေပေသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း မှတ်ချက်ချ
ထားပေသည်။

အကြောင်းအရာ

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကျမ်းပြုဆရာသည်
ဓမ္မပဒဂါထာတို့၏ အဖွင့်သာမက ယင်းဂါထာများကို
ဟောကြားခြင်း၏ အကြောင်းနိဒါန်း(ဝါ) ဝတ္ထုကြောင်း
များကိုပါ ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားရာ နိဂုံးပိုင်း၌ ပါရှိသော
အဆိုအရ အကြောင်းဝတ္ထုပေါင်း ၃၀၅ ခုမျှ ပါရှိပေသည်။

ယင်းတို့အနက် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတည်းကို အရင်းခံ၍ ပေါ်ပေါက်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုတို့မှာ နှစ်ခု သုံးခု စသည် ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ရှင်သာရိပုတ္တရာ ကို အရင်းခံ၍ အကြောင်းဝတ္ထု ရှစ်ခု၊ ရှင်အာနန္ဒာကို အရင်းခံ၍ လေးခု၊ ရှင်မဟာကဿပကို အရင်းခံ၍ သုံးခု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်း ဝတ္ထုများစွာကို သုတ္တပိဋကနှင့် ဝိနယပိဋက၌လည်းကောင်း၊ ရှင်ဗုဒ္ဓ ယောသ၏ အဋ္ဌကထာများနှင့် ဇာတကအဋ္ဌကထာ၌ လည်းကောင်း အလားတူ တွေ့ရသည်။ ကျမ်းပြုဆရာ သည် ရံဖန်ရံခါ ပိဋကတ်ကျမ်းများကို ဖော်ညွှန်းတတ် သော်လည်း အဋ္ဌကထာ ကျမ်းများကိုမူ ရည်ညွှန်းဖော်ပြ ခြင်းမပြုပေ။ ထိုသို့ မညွှန်းခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းဝတ္ထုများကို ထိုအဋ္ဌကထာများမှ တိုက်ရိုက်ကူး ယူခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၏ မှီငြမ်းပြုရာ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာမှသော်လည်းကောင်း၊ လက်ရှိအဋ္ဌ ကထာ အားလုံး၏ မှီရာကျမ်းရင်းတစ်ခုခုမှသော်လည်း ကောင်း ကူးယူဖော်ပြခြင်းကြောင့် ဖြစ်တန်ရာသည်။

ထိုအကြောင်းဝတ္ထုများတွင် ဂေါတမဘုရားရှင်၏ အကြောင်းလည်း ပါဝင်သည်။ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ တစ်သိန်း အလွန်တွင် ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်ထံ၌ သုမေဓာ ရသေ့အဖြစ်ဖြင့် ဗျာဒိတ်ခံယူသည်မှစ၍ ဝေဿန္တ ရာမင်း

အထိ ဘုရားဖြစ်ရန် ပါရမီဆယ်ပါးနှင့် စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ပေးစွန့်ခဲ့ပုံကို အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြပြီးနောက် တုသိတာနတ်ပြည်၌ နတ်သားဖြစ်သည်မှ သဗ္ဗညုဘုရားရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်လာသည်အထိ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ အလားတူပင် ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့၏အကြောင်းကို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ စတင်ဖော်ပြ၍ ယင်းတို့၏ အဂ္ဂသာဝကဖြစ်ရန် ဆုပန်ခဲ့သော ရှေးအတိတ်ဘဝ အကြောင်းများကိုပါ ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်တွင် ထင်ရှားသော ရှင်အာနန္ဒာ၊ ရှင်မဟာကဿပ၊ ရှင်ကောဏ္ဍည၊ ရှင်ယသစသော မထေရ်တို့၏ အကြောင်းများကိုလည်း အလားတူပင် ရှင်းလင်းဖော်ပြသကဲ့သို့ ခေမာ၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ၊ ပဋ္ဌာစာရီ စသော ထေရ်တို့၏ အကြောင်းဝတ္ထုများကိုလည်း ရေးသား မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ပဋ္ဌစာရီ၏ အကြောင်းကို ဖော်ပြရာတွင် အိမ်စေ(ကျွန်)နှင့် ချစ်ကျွမ်းဝင်မိ၍ တစ်နယ်မြေသို့ နှစ်ဦးသား ထွက်ပြေးကြသည်မှစ၍ ဒုတိယသားကလေး မွေးဖွားပြီးစတွင် သားသေ၊ လင်ဆုံးနှင့်ကြုံရပုံ၊ မိဘများထံ ပြန်လာသောအခါတွင်လည်း လေမှန်တိုင်းဒဏ်ကြောင့် အိမ်ပြု မိဘမောင်ဖွားပါသေဆုံး၍ မီးသင်္ဂြိုဟ်နေသည်ကို မြင်ရသောအခါ စိတ်မထိန်းနိုင်ဘဲ အရူးမဘဝသို့ ရောက်ရပုံ၊ ဘုရားရှင်ကို

ဖူးတွေ့ရသောအခါတွင်မှ သတိပြန်ရ၍ တရားနာယူပုံနှင့် နောက်ဆုံး၌ ရဟန်းပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ် ရရှိသည်အထိ စုံစုံလင်လင် ရေးသားထားသည်။ ရှင်ဒေဝဒတ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖြတ်လမ်းဖြင့် ဘုရားဖြစ်လိုသောကြောင့် ဂေါတမဘုရားရှင်ကို သတ်ရန် အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးပမ်းပုံ၊ ကြိုးပမ်းမှုမှန်သမျှ မအောင်မြင်ပုံကို ဖော်ပြပြီးနောက် နောက်ဆုံး၌ မကျန်းမာ၍ ကွယ်လွန်ခါနီးတွင် အမှားကို သိ၍ နောင်တရကာ ဘုရားရှင်ကို ဝန်ချတောင်းပန်ရန် ပြန်လာစဉ် မြေမျိုခံရပုံနှင့် မြေထဲသို့ တရွေ့ရွေ့ မြုပ်ဝင် သွားစဉ် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖော်ကျူးကာ “ဤအရိုးစုဖြင့်ပင် ဘုရားရှင်အား ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ပါ ၏” ဟု ရွတ်ဆိုသွားပုံကို ဖော်ပြထားသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို များစွာ အထောက်အပံ့ပြုသော အနာထပိဏ်၊ ဝိသာခါအမျိုးသမီး စသော ချမ်းသာ ကြွယ်ဝသူတို့၏ အကြောင်းများကိုလည်း စေ့စေ့စုံစုံ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ဝိသာခါ၏ အကြောင်းကို ဖော်ပြရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကောင်းခြင်းငါးဖြာကို အကျယ်ထည့်သွင်း ရှင်းပြသည်။ အိမ်ရှင်မအမျိုးသမီးတို့ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် ကျင့်ဝတ်ဆယ်ပါးကိုလည်း “အိမ်တွင်းမီးကို အပြင်သို့ ယူမသွားရ” စသည်ဖြင့် ဆောင်ပုဒ်သဖွယ် အကျဉ်းဖော်ပြ၍ အကျယ်အဓိပ္ပာယ်ကို

ပါ ရှင်းလင်းထားသည်။ ယောက္ခမဖြစ်သူ သူဌေးကြီးက အထင်မှား၍ အိမ်မှနှင်ချသောအခါ ဝိသာခါက လိမ်လိမ် မာမာဖြင့် ယောက္ခမ၏အမှားကို ထင်ရှားအောင်ပြုကာ မိမိမှန်ကန်ပုံကိုပါ မှတ်သားစဖွယ် တင်ပြထားသည်။

အလားတူ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်နှင့် ခေတ်ပြိုင်ပေါ်ထွန်းသော ပသေနဒိကောသလ၊ ဥတေနစသော မင်းတို့၏ အကြောင်းများကို စုံစုံလင်လင် ဖတ်ရှုနိုင်သကဲ့သို့ အာဇီဝက၊ ဇဋ္ဌိလ စသော ခေတ်ပြိုင်ဘာသာရေးဂိုဏ်းတို့၏ အယူဝါဒများကိုလည်း တစေ့တစောင်း အကဲခတ်နိုင်သည်။ ဇောတိက၊ ဇဋ္ဌိလ စသော ထိုခေတ် သူဌေးကြီးများ၏ အကြောင်းကို လေ့လာနိုင်သကဲ့သို့ ရက်ကန်းသည်၊ ပန်းသည်၊ နွားကျောင်းသား စသော လက်လုပ်လက်စားတို့၏ ဘဝကိုလည်းတွေ့ ရှိနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ကျွမ်းကျင်ပါးနပ်စွာ စိတ်ပညာ ဆန်ဆန် ဆုံးမဟောချွတ်ပုံမှာလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဇနပဒကလျာဏီအပေါ် စွဲလမ်းတပ်မက်သောစိတ်ဖြင့် သာသနာ့ဘောင်၌ မနေနိုင် မပျော်နိုင်ဖြစ်နေသော ညီတော်နန္ဒအား မျောက်မ၊ နတ်သမီးများဖြင့် ဇနပဒကလျာဏီ အပေါ်၌ အချစ်ကို ပြောင်းလဲစေကာ နတ်သမီးများကို ရစေမည်ဟု ကတိပေး၍ ဂါထာကို ရွတ်ဆိုစေသည်။ တစ်ဖက်မှလည်း

ရဟန်းတို့အား “နတ်သမီးများကို ရလို၍ ဗြဟ္မစာရီအကျင့်ကို ကျင့်သလော” ဟု အကြိမ်ကြိမ် မေးမြန်းစေခြင်းဖြင့် ညီတော် ရှက်လာအောင် ဖန်တီးသည်။ ယင်းသို့ အရှက်ရစေခြင်းဖြင့် မိမိ၏ဘဝကို ငြီးငွေ့ကာ ရဟန္တာ ဖြစ်လာသည်အထိ ဆွဲဆောင်တော်မူသည်။ ဝိနည်းဓိရ်ဆရာ၊ အဘိဓမ္မာဆောင်ဆရာတို့၏ များလှသော စည်းကမ်းများကြောင့် စိတ်ညစ်ကာ လူ့ဘောင်သို့ပြန်လှည့်ရန် စိတ်ကူးနေသော ရဟန်းတစ်ပါးအား “ထိုစည်းကမ်းများကို လိုက်နာရန်မလို၊ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး သုံးပါးကို ထိန်းသိမ်းနိုင်က ဖြစ်နိုင်သည်” ဟု စိတ်ဓာတ်ပြောင်းအောင် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းဖြင့် သာသနာတော်၌ ဆက်လက်မွေ့ပျော်ကာ ရဟန္တာဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။

အလားတူပင် မိမိ၏အလှပေါ်၌ မာန်ယစ်ကာ တရားမထင်နိုင်သော ခေမာမိဖုရားနှင့် ဇနပဒကလျာဏီတို့အား ယင်းတို့ထက် ပိုမိုလှပသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးအသွင်ကို ဖန်ဆင်းပြ၍ လှရာမှ အိုမင်း၊ အိုရာမှ ရောဂါဖောက်လာခြင်းဖြင့် အတည်မမြဲ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သော အနိစ္စသဘောကို ထင်စေခြင်းဖြင့် တရားရလာအောင် ဟောချွတ်တော်မူသည်။ ထို့အတူပင် ချစ်လှစွာသော သားငယ် သေဆုံးသောကာလ မစွန့်ရက် မမြှုပ်ရက်ဘဲ သားသေကို ရင်ခွင်ပိုက်ကာ ပြန်ရှင်စေမည့် ဆေးကို

လိုက်လံရှာဖွေနေသော သားသည်မိခင် ကိသာဂေါတမီ အား “ကောင်းပြီ၊ အသက်ရှင်အောင် ကုပေးမည်”ဟု စိတ်ဓာတ်တက်ကြွစေကာ “တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မသေ ဖူးသေးသောအိမ်မှ မုန်ညင်းစေ့သုံးစေ့ ရှာယူခဲ့ပါ”ဟု စေခိုင်းခြင်းဖြင့် အိမ်တိုင်း၌ သေခြင်းနှင့်ကြုံခဲ့ရသည် ဟူသော အသိဉာဏ်ကို မွေးထုတ်ပေးတော်မူသည်။ ယင်းအသိဉာဏ်ဖြင့်ပင် သားအတွက် ဖြစ်ပေါ်နေသော သောကကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ကာ ရဟန္တာ ဖြစ်လာသည် အထိ ဆုံးမတော်မူသည်။

အချစ်နှင့်စွန့်စားမှုသဘော ပါရှိသော ဝတ္ထုကြောင်း များကိုလည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ တွေ့နိုင်သည်။ ပုံစံ အားဖြင့် ဥတေနနှင့် ဝါသုလဒတ္တာဝတ္ထု၊ ယောသကဝတ္ထု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အကျဉ်းသားဖြစ်နေသော ဥတေန မင်းနှင့် ဝါသုလဒတ္တာတို့သည် ဆရာငဆွံ့၊ တပည့် ခါးကုန်းမ အဖြစ်နှင့် ကန့်လန့်ကာခြား၍ ပညာသင် နေရာမှ မင်းနှင့် မင်းသမီး အဖြစ်မှန်ကို သိရှိကာ ချစ် ကျွမ်းဝင်ပုံ၊ ပညာမသင်ဘဲ အချစ်ဖြင့် အချိန်ကုန်နေရာမှ ဥတေန၏ ဆွဲဆောင်ခြင်းဖြင့် နှစ်ဦးသား ဆင်စီး၍ ထွက်ပြေးကြပုံ၊ ဖမ်းဆီးရန်လိုက်လာသော မင်းချင်း ယောက်ျားတို့ မီလာသောအခါ ရွှေစများ ပစ်ချပေးပြီး ၎င်းတို့လက်မှ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းပုံနှင့်

မိမိနိုင်ငံသို့ လွတ်မြောက်လာသောအခါ ဥတေနမင်းက ကတိအတိုင်း ဝါသုလဒတ္တာကို မိဖုရားတင်မြှောက်ပုံကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြထားသည်။ ယောသကသည်လည်း မွေးစားသည့် သူဌေးကြီးက အသက်ဆုံးရှုံးရန် ကြံစည်ခြင်း အကြိမ်ကြိမ်ခံရပုံ၊ နောက်ဆုံး၌ အိုးထိန်းသည် တစ်ဦးထံသို့ သတ်ပြီး အိုးဖိုထဲ ထည့်လိုက်ရန် စာခွေဖြင့် လွတ်လိုက်ရာတွင် အိုးထိန်းသည်သမီးဖြစ်သူ၏ စွမ်းဆောင်မှုကြောင့် အသတ်မခံရဘဲ ထိုအမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ်နေထိုင်ရပုံ၊ ထိုအမျိုးသမီး၏ လိမ္မာပါးနပ်မှုကြောင့်ပင် သူဌေးကြီး ကွယ်လွန်သောအခါ အမွေအားလုံးကို ရရှိ၍ သူဌေးကြီးအဖြစ် ခံယူရပုံကိုပါ စုံစုံလင်လင် ရေးသားထားသည်။ အလားတူပင် စုံထောက်ဆန်သော ဝတ္ထုပုံစံကို ကုမ္ဘာယောသကအကြောင်း၌ တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ အချစ်နှင့်ကရုဏာ တွဲယှဉ်ခိုင်မာမှုကြောင့် ဘဝခြားသော်လည်း အတူတကွ ပြန်လည်ပေါင်းဆုံရအောင် ကြိုးပမ်းသော ဝတ္ထုပုံစံကို သိကြားမင်းမာဃနှင့် သုဇာ (သုဇိတာ)တို့၏ အကြောင်း၌ လေ့လာနိုင်ပေသည်။

ယင်းသို့ သိင်္ဂီရရသသဘောပါရှိသော ဝတ္ထုကြောင်းများကဲ့သို့ပင် သတိသံဝေဂရဖွယ် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ဖွယ် ဘယာနက ရသသဘော ပါဝင်သော ဝတ္ထုကြောင်းများကိုလည်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင် လေ့လာနိုင်သေးသည်။

ပုံစံအားဖြင့် စုန္တဝက်သတ်သမားဝတ္ထု၊ သောရေယျဝတ္ထု၊
လယ်သမားဝတ္ထု၊ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ဝတ္ထု စသည်တို့
ဖြစ်သည်။ စုန္တသည် ဝက်သတ်သမားဖြစ်သည်။ ဝက်များ
ကို မွေးမြူ၍ သတ်လိုသော ဝက်ကို တုပ်နှောင်ပြီး
အသားပွလာအောင် တင်းပုတ်နှင့် ထုသည်။ အသားပွ
လာပြီ ထင်ရသောအခါ ဝက်ခံတွင်းကို တုတ်ထောက်ပြီး
ရေပူလောင်းထည့်သည်။ ဝမ်းတွင်း၌ အညစ်အကြေး
စင်သည်အထိ လောင်းထည့်ပြီးနောက် ကိုယ်ပေါ်၌
အညစ်အကြေး စင်အောင် ရေပူ လောင်းပြန်သည်။
ထို့နောက် ဝက်မွေးများကို မီးမြှိုက်သည်။ ဝက်အရှင်ကို
ဤသို့ သန့်စင်အောင် ပြုပြီးမှ ခေါင်းကို ဖြတ်သည်။
ယင်းသို့ ဝက်များကို ၂၅ နှစ်ခန့်မျှ ရက်ရက်စက်စက်
သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် သေခါနီး ခုနစ်ရက်အတွင်း ဝက်
ကဲ့သို့ အော်ဟစ်ရုန်းကန်ကာ ဒုက္ခကြီးစွာ ဝေဒနာခံပြီးမှ
သေဆုံးရသည်။ သောရေယျ သူဌေးသားသည်လည်း
သူငယ်ချင်း အပေါင်းအဖော်များနှင့်အတူ ရေချိုးရန်
လှည်းစီး၍ မြို့မှ ထွက်ခွာသောအခါ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့
ဝင်းဝါလှပသော ရဟန္တာ အရှင်မဟာကစ္ဆည်းကို မြင်ရ၍
“ဤမထေရ်သည် ငါ၏ဇနီးဖြစ်မှု ကောင်းလေစွ” ဟု
စိတ်ကူးပြစ်မှားမိသည်။ ထိုခဏတွင်ပင် သောရေယျသည်
လိင်ပြောင်းကာ မိန်းမ ဖြစ်သွားလေသည်။ မိမိအဖြစ်ကို

ရှက်လှသဖြင့် အခြားမြို့ရွာသို့ ထွက်သွားပြီး သူဌေးသား တစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျသည်။ သားနှစ်ယောက် မွေးဖွား ပြီးနောက် ငယ်သူငယ်ချင်းတစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံသောအခါ မိမိ၏ အဖြစ်ကို ပြန်ပြောပြသည်။ ထိုအခါ ယင်း သူငယ်ချင်း၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ရှင်မဟာကစ္စည်းအား ကန်တော့ တောင်းပန်ရာတွင်မှ ယောက်ျားဘဝကို ပြန် လည်ရရှိသည်။ ထို့နောက် သံဝေဂရသဖြင့် ရဟန်းပြု၍ တရားအားထုတ်ရာတွင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေ သည်။ လယ်သမားတစ်ယောက်သည် လယ်ထွန်နေစဉ် ပစ္စည်းများ ခိုးယူလာသည့် သူခိုးတို့သည် နောက်မှ မင်းမှုထမ်းများ လိုက်လံဖမ်းဆီးသဖြင့် ထိုလယ်ကွင်း၌ ပစ္စည်းများကို ပစ်ချ ထွက်ပြေးသွားကြသည်။ ဘုရားရှင် သည် ရှင်အာနန္ဒာနှင့်အတူ ထိုပစ္စည်းများအနီးသို့ ရောက် လာပြီး “အာနန္ဒာ၊ ဤဟာသည် အဆိပ်ဖြစ်သည်” ဟု မိန့်ကြားသည်။ လယ်သမားသည် ‘အဆိပ်’ ဟူသောအသံ ကို ကြား၍ သွားကြည့်သောအခါ ထိုပစ္စည်းများကို တွေ့ရှိ၍ မြေများဖြင့် ဖုံးထားခဲ့သည်။ မင်းမှုထမ်းများ လိုက်လာ၍ လယ်သမားကို ဖမ်းဆီးမေးသောအခါ ထိုပစ္စည်းများကို ဖော်ပေးသည်။ ထိုအခါ သူခိုးဟု ယူဆ၍ မင်းက သတ်ရန် အမိန့်ချလိုက်သည်။ လယ် သမားက ‘အဆိပ်’ ဟု ဘုရားရှင် မိန့်ကြားခဲ့ကြောင်းကို

အကြိမ်ကြိမ် ပြောဆိုသောကာလ မင်းက ပြန်လည် စစ်ဆေးရာတွင် ဖြစ်ရပ်အမှန်ကို သိရှိရ၍ လယ်သမား အား သေဒဏ်မှ လွတ်လိုက်သည်။ တန်ခိုးအရာ၌ ဘုရားရှင်မှတစ်ပါး အတော်ဆုံး အကြီးဆုံးဖြစ်သော ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်သည် တစ်ခုသောဘဝတွင် မယား၏ စကားကို နားယောင်လိုက်ပါ၍ မျက်မမြင်မိဖနှစ်ပါးကို နှိပ်စက်၍ သေကြောင်းကြံခဲ့သည်။ ထိုမကောင်းမှုကြောင့် ငရဲ၌ ခံရပြီးနောက် နောက်ဆုံးတွင် တန်ခိုးကြီးရဟန္တာ ဖြစ်လာသော ဘဝ၌ သူတစ်ပါးတို့၏ ရိုက်သတ်ခြင်းကို ခံလိုက်ရသည်။ မိမိအား သတ်ရန် လာကြသည်ကို သိသဖြင့် နှစ်ကြိမ်မျှ ရှောင်ခွာနိုင်ခဲ့သည်။ တတိယအကြိမ် တွင် ထိုမိဘများကို သတ်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံကြွင်း ကြောင့် တန်ခိုးဖြင့်ပင် လွတ်အောင်မရှောင်နိုင်တော့ဘဲ ရိုက်သတ်ခြင်း ခံရတော့သည်။ လူသတ်သမားတို့က သေပြီဟု ထားရစ်ခဲ့သောအခါတွင်မှ ရှိသမျှသော အင်အားဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ နောက်ဆုံးကန်တော့ခြင်းဖြင့် သွားရောက်ကန်တော့ပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်ရလေ သည်။

မကောင်းစိတ်ထား မကောင်းသော အပြုအမူများ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝတ္ထုကြောင်းများကို ဖတ်ရှု၍ သတိသံဝေဂ ရနိုင်သကဲ့သို့ ကောင်းသောစိတ်ထား၊

ကောင်းသောအပြုအမူများကြောင့် ကောင်းကျိုးရသော
 ဝတ္ထုကြောင်းများကိုလည်း ဝမ်းမြောက်အားထားဖွယ်
 ဖြစ်လာအောင် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထားသေး
 သည်။ ပုံစံအားဖြင့် မဋ္ဌကုဏ္ဍလီဝတ္ထု၊ ပဏ္ဍိတသာမဏော၊
 သုခသာမဏောဝတ္ထု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ မဋ္ဌကုဏ္ဍလီ
 သည် တစ်ဦးတည်းသော သူဌေးသားတစ်ယောက် ဖြစ်
 စေကာမူ နှမြောစေးနှဲသော ဖခင်သူဌေးကြောင့် အလှူဒါန
 မပြုခဲ့ရပေ။ အနာရောဂါ ခံစားနေရသော်လည်း ငွေကြေး
 ကုန်ကျမည်စိုးသော ဖခင်ကြောင့် ထိုက်တန်သော
 ဆေးဝါးကုသမှုကို မရရှိခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ရောဂါကျွမ်း၍
 သေခါနီး နံနက်၌ ဆွမ်းခံကြွလာသော ဘုရားရှင်ကို
 ဖူးမြင်ရသောကာလ ကြည်ညိုသော စိတ်စေတနာကို
 ပွားများစေသဖြင့် သေဆုံးသောအခါတွင် နတ်ပြည်၌
 နတ်စည်းစိမ်ကို ခံစားရသည်။ ပဏ္ဍိတ သာမဏောသည်
 လည်း ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်၌ ဆင်းရဲ လှသော
 မဟာဒုဂ္ဂတ(မဟာဒုဂ်)အဖြစ် အသက်မွေး နေထိုင်ခဲ့ရ
 သည်။ အခြားသောသူတို့ သံဃာဆယ်ပါး၊ ဆယ့်ငါးပါး
 စသည်ဖြင့် စာရေးတံဆွမ်း လှူဒါန်းကြသော်လည်း မိမိ
 မှာ မလှူဒါန်းနိုင်ပေ။ နောက်ဆုံး၌ နိဗ္ဗာန်ဆော်၏
 ဟောပြောမှုကြောင့် သံဃာတော်တစ်ပါး ဆွမ်းကျွေးရန်
 တာဝန်ယူခဲ့သည်။ တတ်နိုင်သမျှ ချက်ပြုတ်ပြင်ဆင်ပြီး

နောက် ရဟန်းတော်ကို ပင့်ဆောင်ရန် သွားရာတွင် နိဗ္ဗာန်ဆော်က စာရင်းမသွင်းမိသဖြင့် လက်ကျန်သံဃာ မရှိတော့ပေ။ ကျွေးမွေး လှူဒါန်းရန် စိတ်အားထက်သန်စွာ ကြိုးပမ်းစီစဉ်ပြီးမှ သံဃာ မရှိတော့သဖြင့် စိတ်နှလုံး မချမ်းမသာရှိနေစဉ် နိဗ္ဗာန်ဆော်၏ အကြံပေးချက်အရ ကဿပဘုရားရှင်အား လျှောက်ထား ပင့်ဖိတ်သည်။

ဘုရားရှင်ကလည်း သပိတ်ကို မဟာဒုဂ်အား ကမ်း၍ ကြွလှိုက်တော်မူသည်။ မဟာဒုဂ်သည် စေတနာသဒ္ဓါ ရွှင်လန်းစွာဖြင့် ဆွမ်းကျွေးသည်။ ဤကောင်းမှုကြောင့် ထိုဘဝ၌ပင် ချမ်းသာလာ၍ ဆက်လက်ကောင်းမှုပြုခြင်း ဖြင့် ကဿပဘုရားရှင် လက်ထက်မှ ဂေါတမဘုရားရှင် ပွင့်ပေါ်သည်အထိ လူ့ပြည်နတ်ပြည်၌သာ ကျင်လည်၍ ချမ်းသာသုခကို ခံစားရသည်။ ဂေါတမဘုရားရှင် လက် ထက်တွင် ခုနစ်နှစ်အရွယ်၌ ပဏ္ဍိတသာမဏေအဖြစ်နှင့် ရဟန္တာအဖြစ် ရောက်လေသည်။ အလားတူပင် သုခ သာမဏေသည် ယခင်ဘဝ၌ ဆင်းရဲလှသော ပုဏ္ဏား တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်နှင့် ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်သူလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုအရှင် ဆွမ်းခံကြွလာ သောအခါ မလှူနိုင်သဖြင့် ပုန်းကွယ်နေခဲ့ရသည်။ တစ်နေ့ တွင် ပုဏ္ဏားတို့ မင်္ဂလာပြုရာမှ ယာဂုတစ်အိုးနှင့် ဖျင်ကြမ်းတစ်ပိုင်းကို ရခဲ့သည်။ ထိုအခါ စိတ်စေတနာ

ထက်သန်စွာဖြင့် ယင်းတို့ကို ရှင်သာရိပုတ္တရာအား လှူဒါန်းခဲ့သည်။ “အရှင်တို့သိသော တရားကို သိရပါလိမ့်” ဟုလည်း ဆုတောင်းခဲ့သည်။ ထိုဘဝ၌ သေလွန်သောအခါ လူဝင်စားအနေဖြင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာသောအမျိုး၌ မွေးဖွားလာသည်။ ခုနစ်နှစ်အရွယ်တွင် ရှေးဘဝ ဆုတောင်းအရ ရှင်သာရိပုတ္တရာထံ၌ သာမဏေပြုရာ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ယင်းသို့သော ဝတ္ထုကြောင်းများစွာဖြင့် စီစဉ်ပြုစုထားသော ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာသည် ဘာသာရေးအနေဖြင့် လိုက်နာဖွယ် ရှောင်ကြဉ်ဖွယ်ကို ညွှန်ပြသော ကျမ်းစာတစ်ဆူ ဖြစ်သကဲ့သို့ စာပေအနေဖြင့် ရသာစုံပါရှိသော ဝတ္ထုပေါင်းချုပ် တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဘီစီ ၅ ရာစုအတွင်း၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ထိုခေတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဘာသာရေး စသည်ကို လေ့လာရာ၌ များစွာ အထောက်အကူဖြစ်သော မှတ်တမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကို ရှင်သာရဒဿီ မထေရ်က နိဿယပြန်ဆို၍ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ညောင်လေးပင်မြို့ တောရဆရာတော်က မြန်မာပြန်သက်သက်ဖြင့် ရေးသားပြုစုထားပေသည်။ ဗာလင်ဂိမ်းကလည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆို၍ *Harvard Oriental Series* တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားပေသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ခုဒ္ဒကနိကာယပါဠိ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၆။
- ၂။ ဇာတကအဋ္ဌကထာ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓ
သာသန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉။
- ၃။ ဓမ္မပဒဝတ္ထုတော်ကြီး။ ရန်ကုန်၊ သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်
တိုက်၊ မ-၁၃၂၄။
- ၄။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉။
- ၅။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ဒုတိယတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၈။
- ၆။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနိဿယ။ မန္တလေး၊ ပိဋကတ်တော်
ပြန်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၄။
- ၇။ ပါစိတျာဒိအဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနပုံနှိပ်
တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၈။ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ(ဝိနယ)။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၄။
- ၉။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနပုံနှိပ်တိုက်၊
၁၉၅၈။

၁၅၀ ❖ ဦးကျော်ရှိန်

- ၁၀။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၁၁။ သံယုတ္တနိကာယပါဠိ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊
ဗုဒ္ဓသာသန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၁၂။ သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓ
သာသနပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉။
- ၁၃။ သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ၊ ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓ
သာသန ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၁၄။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသနပုံနှိပ်တိုက်၊
၁၉၅၈။
- ၁၅။ ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓသာသန
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၇။
- ၁၆။ Burlingame, E. W. "Buddhist Leg-
ends," *Harvard Oriental Series*, Vol. 28.
Harvard University Press, 1921.
- ၁၇။ Geiger, W. *Pali Literature and Lan-
guage*. Calcutta, Calcutta University
Press, 1965.
- ၁၈။ Law, B. C. *History of Pali Literature*,
Vol. II. London, Kegan Paul Trench,
Trubner and Co., 1933.

- ၁၉။ - - - *Life and Works of Buddhaghosa*.
Calcutta, Thacker, Spink and Co. 1923.
- ၂၀။ Malalasekera, G. P. *The Pali Literature
of Ceylon*. London, The Royal Asiatic,
Society, 1928.
- ၂၁။ Minayaf, (Ed). "Gandhavamsa," *Jour-
nal of the Pali Text Society*, (1886) 55-
80.

